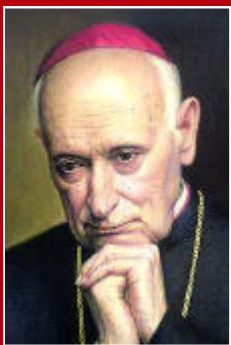

VIII. évfolyam
2010.
4. szám
Megjelenik
kéthavonta
450 Ft

HIT – MAGYARSÁG – ÉRTÉK

zent Kereszt

ÖKUMENIKUS MAGAZIN

Mindszenty József

Olofsson Placid

dr. Bakos Batu

Kriszt László

...amíg a magyar
népben él a hit, ez
a hit nagy erőt ad a
nemzetnek a
talpraálláshoz

Ádventi hagyományok
a lucaszéktől az
ádventi koszorúig

Jegyezzétek
meg, az
Úristennek
van humora

A kereszténység
és a magyarok
küldetése
összefonódik

Jézus az egyetlen, aki
megtudja változtatni az
ember egész lényét

Matúz Gábor

az Echo TV műsorvezetőjének hitvallása

A hit folyamatos küzdelem

VERITAS

FOGALOM A LAKÁSEPÍTÉSBEN!

VERITAS-LAKÁSOK 2010-BEN

**KEDVEZMÉNYES KAMATOZÁSÚ HITELLEL MEGVÁSÁROLHATÓK ZUGLÓBAN ÉS A XIII. KERÜLETBEN
KÖZTISZTVISÉLŐK RÉSZÉRE ELŐLEG BEFIZETÉSE NÉLKÜL! 340.000 – 400.000,- Ft/m² áron**

XIII. kerület, Rokolya 32.

**Budapest XIII. kerület
Rokolya utca 21.** 46, 59, 60, 80, és 82 m²-ig
tervezett átadási határidő: 2010. 08. 31.

**Budapest XIII. kerület
Rokolya utca 32.** 51, 56, 66, 67 m²-ig
tervezett átadási határidő: 2010. 08. 31.

**Budapest XIII. kerület
Rokolya utca 30.** 39, 40, 42, 44, 45, 50
51, 54, 61, 71, 75, 77
tervezett átadási határidő:
2011. második negyedév

**Budapest XIV. kerület
Szabács utca 5.** 58, 70, 103 m²-ig
tervezett átadási határidő:
2011. második negyedév

XIII. kerület, Rokolya utca 21.

A lakás vételárának 50%-áig zuglói lakásokat is beszámítunk!

Kérjük, tekintse meg több mint 1000 lakásból álló referenciánkat!

Érdeklődni lehet: **IRODA: 1142 Budapest Erzsébet Királyné útja 86.**

Nyitva: H-CS: 8-16:30, P: 8-14:30

☎ 383-0829, 383-0983 • www.veritas.hu

VÁSÁROLUNK TELKEKET, HÁZAKAT KÉSZPÉNZÉRT!

Hideg, borongós őszi nap. Az újságíró kinéz az ablakon, és eltöpreng. Három diadalmas, szép és fájdalmas ünnep közeledik: a Reformáció emlékeztető ünnepe, Mindenszentek ünnepe és végül Halottaink napja...

Én most az utóbbiról szeretnék szót ejteni. November 2-án csupán emlékezünk, fejet hajtunk, vagy tartunk-e önvizsgálatot és tekintünk előre is? Igen: emlékezünk. Szeretteink sírjánál elidőzünk és talán arra is gondolunk: megtettünk-e mindent értük akkor, amikor még közöttünk voltak. És ha visszanezünk, a mérleg eredménye sokszor sivár. Érdeklődéssel, segítő szeretettel kísértük-e a fiatalon elment, avagy öreg, beteg szeretteink, hozzátartozóink életét, az utolsó napokat? Fogtuk-e a kezüket, s tudtuk-e az elválást gyengéd szóval, imával könnyíteni? Hát igen... Ha lehet, próbáljunk változtatni és a cselekedni is képes SZERETET munkásaivá válni!

Emlékezzünk

Nem is egyszer írtam arról, hogy köztudott: földi világunk rossz irányban halad. És nem csak itthon, e megcsonkított hazában, hanem világszerte. Háborúk, terrorcselekmények, katasztrófák sújtják ártatlan emberek, öregek és gyermekek millióit. Döbbenetes az éghajlatváltozás hatása

gyertyák lángjai világítják meg. Hajtsuk meg fejünket, és emlékezzünk a szörnyű vörös iszap katasztrófa áldozataira és gondolkozzunk a holnapi napról.

is. A kormányok igyekeznek ugyan segíteni, de ez sokszor édeskeves. Fájdalmas a munkanélküliség hatása, és az elmaradott országok egészségügyi helyzete. Nő a droggyasztás, különösen a könnyű-drogoké, ijesztő bűncselekményekről hallunk, és hol a határ?

Ülhetünk ölbe tett kézzel, de hallhatjuk szavunkat is, és ha körülnézünk nyitott szemmel, mindig találunk felénk nyújtott, segítséget kérő kezét. Ma kaptam a hírt, hogy egy szeretett Testvérünk átmént az örökkévalóságba. Kinézek a hideg, borongós, őszi kertbe és emlékezem Rá... A novemberi alkonyt mécsesek,

Bayer Emil

Az állandó készenlét

„Szólította őt Isten. Az pedig mondta: Imhol vagyok.”

2. Móz. 3,4

Amikor Isten szól hozzánk, sokan hasonlítunk a ködben botorkáló emberhez – nem válaszolunk. Mózes feleletéből kitűnik, hogy ott volt valahol. A készenlét azt jelenti: helyes viszonyban vagyok Istennel és tudom, most hol állok, mit kell tennem. Mindig buzgón mondogatjuk Istennek, hogy hova szeretnénk menni. Az ér célba, aki készen van Isten és munkája számára, amikor meghallja a hívó szót. Mindig valami nagyszerű, feltűnő alkalomra várunk, és kevésbé vagyunk kaphatók az alacsonyabb rendű kötelesség elvégzésére. Isten számára az van készenlétben, aki a legkisebbre és a legnagyobbra egyaránt készen áll, és nem tesz különbséget a feladatok között. Nem válogathatunk kedvünkre a tennivalókban, bármi legyen is Isten munkaterve, készen kell lennünk rá. Jézus Krisztus úgy akar bánni velünk, mint ahogyan vele bánt az Atya. Oda állít, ahova neki tetszik, akár kellemes, akár kellemetlen kötelességek közé, mivel ugyanaz a kapcsolat van köztünk, mint közte és az Atya között. Legyünk kész az úr váratlan látogatásaira! Aki készen van, annak nem kell kapkodva készülődnie. Gondoljuk meg, mennyi időt elvesztegetünk hasztalan dolgokkal. Mindig legyünk készek segíteni ott, ahol erre a legnagyobb szükség van, mert a készenlétben álló ember lelke, Isten jelenlététől lángol, mint az égő csipkebokor.

Kuruczleky Ilona

Üdvözléttel: a főszerkesztő

Tartalom

Emlékezzünk.....	2. old.
Szent Mandich Lipót kapucinus.....	4. old.
„A várakozás megszentelése.....	5. old.
A hit: folyamatos küzdelem.....	6-7. old.
A Katolikus Bibliatudomány nagy egyéniségei.....	8-11. old.
Mindenütt halál és szenvedés.....	12. old.
Sors, vagy gondviselés?.....	13. old.
A legboldogabb ember az egész Szovjetúnióban.....	14-15. old.
A kereszténység és a magyar küldetés.....	16-17. old.

6–7. old.

18–19. old.

Mindszenty – A fehér vértanú.....	18. old.
„Állok Istenért, Egyházért, Hazáért”.....	18-19. old.
Poszter.....	20-21. old.
Kulturális misszió.....	22-23. old.
Megtaláltam életem útmutatóját, Jézus Krisztust.....	24-25. old.

24–25. old.

36–37. old.

Orient Enikő textilművész.....	34. old.
A hitből fakadó szeretet.....	35. old.
Csodálatos bibliai utazás! 2. rész.....	36-37. old.
Iskolák a nemzetért.....	38. old.
Megrendelés és előfizetés.....	39. old.

Szent Kereszt

A szerkesztőség címe:
Szent Kereszt Magazin,
1148 Budapest,
Nagy Lajos király útja 47/a
Tel/Fax.: 221-1524,
mob: 06-70-244-0240

Lapigazgató:
Horváth János
elnök-vezérigazgató

Főszerkesztő:
Kuruczleky Ilona

Internet elérés:
<http://www.szentkereszt.hu>
e-mail: szentkereszt@szentkereszt.hu

Főszerkesztő-helyettes: Papp Nóra
A szerkesztőség tagjai:

Bajcsy Lajos, Balázs Lilla, Bayer Emil,
Grécsi László, Frigyesy Ágnes,
dr. Kis Boáz, Kovács Mária, Kubányi
Andrea, Németh Andrea,
Pálffy Mária, Rácz Kristóf László,
Somogyi György, Szilágyi Ferenc,
Varga János

Címlapfotó: Burger Zsolt

A lapot kiadja:
Veritas Invest Zrt.
1142 Budapest,

Erzsébet királyné útja 86.
Tel: 383-0983, fax: 383-0984

A megjelent hirdetések tartalmáért
a kiadó nem vállal felelősséget.

Terjeszti: HIRKER Rt. (Budapesten)
Lapker Rt. (vidéken)
ISSN 1589-617X

Nyomda: PAPIRREX KFT.
1131. Budapest
Dolmány u. 5-7.
Telefon: 06-1-237-0598
Fax: 06-1-237-0599

Szent Mandich Lipót kapucinus a gyóntatás és a keresztény egység apostola: 1866–1942

Lipót atya a dalmáciai Kasztelnóvóban született 1866. május 12-én. Szülei: Mandich Péter és Zarevich Sarolta, akiknek 12. gyermeke Lipót. Keresztelésére egy hónapot kellett várni – gyenge egészsége miatt. A kereszttségben a Deodátus=Isten ajándéka nevet kapta. Kiváló szellemi képessége korán megnyilatkozott. Imádságos, angyalian tiszta lelkű volt. Tizenhat évesen lépett be a kapucinus rendbe, Udinében, ahol két évet töltött.

1884. április 20-án költözött a bassanói kapucinus kolostorba.

Tíznapos lelkigyakorlat után, május 2-án vette fel Szent Ferenc ruháját és kapta a Lipót testvér nevet. A próbaidő nagyon szigorú volt: kevés alvás, hosszú ima, éjszakánként karima, állandó hallgatás, saru és szegényes, egyszerű ruházat. A vézna, gyenge Lipót testvér vállalni akarta az újoncév minden keménységét.

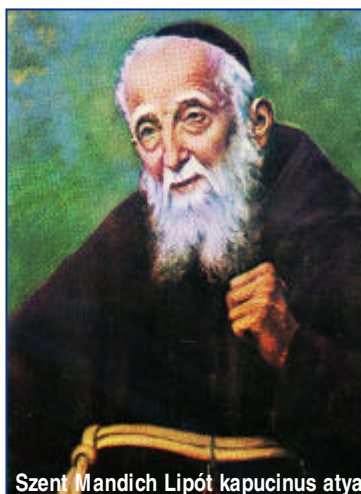
Erejét megfeszítve törekedett az életszentségre. Az Oltáriszentség imádása és a Szűzanya szeretete meghozta neki a sok kegyelmet. A próbát kiállta, az Úrnak szentelhetette életét: 1885. május 4-én. Ezután következtek a főiskolai évek: Páduában és Velencében. 1890. szeptember 20-án szentelte pappá Domenico Agostoni bíboros, a velencei Madonna della Salute templomban. Tanulmányait befejezve az igehirdetésre és a gyóntatásra megkapta a felhatalmazást. Szíve vágya az volt, hogy keletre küldjék hit hirdetőnek. Gyenge egészségi állapota miatt előjárói nem teljesítették kérését. Így lett a gyóntatószék rabja! Több kolostorban is élt, végül 1909-ben Páduába helyezték, ott élt haláláig. 1910 októberében a rendi papnövendékek előjárójává nevezték ki. A nagy felelősséggel járó munkát Isten segítségével bízva vállalta el. 1923-ban Fiúméba helyezték, de a páduaiak visszakövetelték.

Ereneyei: a hit, a remény, az Istenszeretet, a jámborság, a Szűzanya tisztelete, a felebaráti szeretet, az alázatosság és mindent a lelkekért tett. **Kegyelmi ajándékai:** a szerzetesi hivatás, a jövőbelátás, az apostoli küldetés, a családi szeretet ápolása. **Karizmás gyóntató:** adottság és felkészülés, olvas a lelkekben, a tanács ajándéka, lelki erősség, szelídség, főhivatása a gyóntatás. **Eredmények:** csodálatos megtérések.

Lipót atya levelezés útján is irányította lelki gyermekeit. Ezekből az érdekes levelekből kitű-

Lipót atya pappászentelése, 1890

Szent Mandich Lipót kapucinus atya

nik, hogy alkalmi tanácsain és buzdításain kívül szilárd keresztény lelkiismeretességre is nevelte őket. A gyóntatásban a szeretet hatotta át. Szeretete oly szép, oly megható és annyira emberi volt, hogy alig lehet ilyet másutt tapasztalni. Szegényes külseje nagy és nemes szívet takart, amilyen csak az Istennel egyesült lelkek sajátja. Bárki kereste fel, azt nem ismerőse, hanem barátjaként fogadta. Nála mindig Jézus szava érvényesült: „Barátaim vagytok!” Barátai mélyen meghatódva, egész életükben elszakíthatatlanul ragaszkodtak hozzá. Szenvedő barátait őszinte részvétellel igyekezett megvigasztalni, az örök cél – Isten szeretete felé irányítani. Barátaival való személyes találkozáskor leírhatatlanul kedves és jóindulatú volt. Sugárzó arca, csillogó szeme, a hangja, az ezerféle szeretetre méltósága és figyelmessége tanúskodott baráti szeretetéről. Nino Bortatti da Trappani ezt írja róla: „Amikor meglátott – megcsókolt. Búcsúzáskor megölelt és ismét megcsókolt. Ezt a meleg atyai ölelést sose felejem el. Valahányszor eszembe jut, könnyekig hatódom.” Így fogadta gyónóit, ne csodálkozzunk hát, hogy özlönlöttek hozzá a gyónók, akik benne nem bírót, hanem atyát, testvért, jó barátot találtak. A feloldozáskor annak az öröme a boldogságát érezték, amelyben – Jézus szavai szerint – a mennyek országának lakói is részt vesznek.

Lipót atya 69 éves korában, 1935. május 22-én emlékezett meg szerzetesi fogadalmának ötvenedik évfordulójáról. A bensőséges ünnepség a páduai kapucinus templom főoltára előtt zajlott le. Remegő hangon előbb bocsánatot kért rendtársaitól, hogy az elmúlt öven év alatt – mint szerzetes – nem úgy élt, mint hivatásához illett volna. Azután fiatalos örömmel és lelkesedéssel újította meg fogadalmát, megígérve az Úrnak,

hogy még nagyobb buzgósággal akar előrehaladni a tökéletesség útján. Az aranymisén a társadalom minden rétege képviseltette magát: egyháziak, világiak, szegények, jómódúak töltötték meg zsúfolásig a kapucinus templomot, hogy hála-jukat és szeretetüket kifejezzék. Az ünnepségről így szólt: „Nekem se nem ártott, se nem használt. Szép búcsúzás volt.”

Valóban szép búcsúzás volt. Az aratás Ura, örök lakomára hívja, hogy gazdagon megjutalmazza. Lipót atya elin-

dul a kereszttön. 1940–41 telén gyomorfájdalma súlyosbodott, végül a szenvedés ágyba kényszerítette. Tétlenül kellett az ágyban feküdnie, míg oly sok lélek várta irgalmas szavát. Volt, hogy levánszorgott a templomba, hogy egy messziről jött lelket meggyóntasson. Amikor vissza akart menni szobájába, ereje elhagyta, összeesett a félelemtől. Úgy kellett visszavinni a betegszobába. Majd kórházba került. A gondos ápolás ellenére élete lassan kezdett kialudni.

Március 25-én felvette a betegek szentségét. Többször kapott vérátömlesztést, amitől a halálveszély elmúlt, ereje visszatért, kezdett felépülni. Azonban a pontos vizsgálat megállapította, hogy súlyos szenvedés vár rá: a nyelőcsőjén nagy daganat keletkezett, amelyet nem lehetett gyógyítani. Lipót atya erről nem tudott semmit. Amíg ereje engedte – gyóntatott. A rettenetes kór egyre szembetűnőbb módon éreztette hatását, csak folyékony táplálékot vehetett magához. Fájdalma egyre fokozódott. Állandóan imádkozott és kérte, hogy imádkozzanak érte. 1942. július 30-án virradt fel számára az örök jutalom napja. Reggel 7 órakor költözött el az élők sorából. A városban ezt hajtogatták: „Szent halt meg!” Temetése augusztus 1-én volt.

Boldoggá avatása 1976. május 2-án volt. VI. Pál pápa avatta boldoggá Rómában, a Szent Péter téren. Kíséretében volt 9 bíboros, az oltárszolgálatot teljesítő fiatal velencei kapucinusok és a pápai szertartók. Lipót atyát szentnek nevezhetjük, és ünnepe május 12-én van. II. János Pál pápa 1983. október 16-án emelte a szentek sorába.

Pálffy Mária

„A várakozás megszentelése”

Ádventi hagyományok a lucaszéktől az ádventi koszorúig

Az évszázados egyházi hagyományban Ádvent jelentette az egyházi év kezdetét. Ádventtel indult újra ez a „szüntelen körforgás”, amely a keresztény ember életében Jézus élete főbb állomásainak (születés, tanítás, szenvedés, halál, föltámadás, mennybemenetel, Szentlélek elküldése) „újraélését” jelentette.

Ádvent két jellemző „erénygyakorlata” a böjt és az ún. „rorate” mise. A hívő ember úgy készíti föl testét a Megváltóval való találkozásra, hogy megtartóztatja magát az ételtől és italtól. Ádventben ez hetente két napra volt jellemző (szerda, péntek). Az étkezésnek mindig is volt valami ünnepélyes, közösség teremtő (vö.: asztalközösség) jellege, ezért (volt) szokás a nagy ünnepeken, így Karácsonykor is a gazdagabb ünnepi asztal. Az étkezéstől való tartózkodás, illetve a mérsékelt fogyasztás valamiképpen tehát tartózkodás az ünnepléstől, az ember önmagára figyelésének, befelé fordulásának kifejeződése. Amikor valaki az étkezéstől tartózkodik, vagy kevesebbet eszik, akkor azt mindig valamilyen nagy dolog érdekében avagy valamilyen „nagy valaki” (Isten) kegyeinek, jóindulatának elnyeréséért teszi. A böjt önuralmat követel, erőfeszítést, az (ilyenkor persze fokozottan jelentkező) éhség leküzdését követeli meg. Ez az erőfeszítés, ez az áldozat „ajándék” lehet Istennek, esetleg vezeklés az elkövetett bűnökért. A jelenlegi egyházi gyakorlatban a böjt nem az étkezés hiányát, hanem csak korlátozását jelenti: aki böjttől, az napi háromszor étkezik, de csak egyetlen egyszer lakik jól, továbbá húst nem eszik. A böjt mellett Ádventben szokás volt még az, hogy szombatonként egyáltalán nem ettek húst Karácsonyig („hústilalom”) – függetlenül az aznapi étkezések számától.

Ádvent egyik különlegessége az ún. „rorate” vagy hajnali mise. Ezeket a szentmiséket korán reggel vagy hajnalban tartották. Ma általában reggel 6-kor. A kora reggeli szentmise ezt a népies elnevezést arról a jellegzetes (ószövegségi szentírási szövegen alapuló) énekről kapta, amelyet Ádventben szinte naponta énekeltek, énekelnek: „Harmatozzatok egek onnan felülről” („harmatozzatok” latinul „rorate”) Más népies elnevezések még a hajnali misére: angyali mise, aranyos mise. Hozzá kell még tennünk, hogy a rorate-szentmisék a katolikus egyházban csak az egykori Osztrák–Magyar Monarchia területén találhatók meg. Kosztolányi Dezső így ír erről az

ünnepről: „Amikor megjön a december, hajnali misét tartotok. A hajnali kék ködben, amely olyan, mint a szilva hamva, sűveges, lámpásos emberek bandukolnak a kivilágított kis falusi templomok felé, és teli torokkal énekeltek az 'Ó, fényességes szép hajnal' kezdetű ódon adventi éneket. A nappalok egyre rövidebbek lesznek, a sötétség egyre sűrűbb és hosszabb. És ti azt mondjátok, nem kell félni. Majd jön valaki, aki elűzi a sötétséget, és sose látott fényt gyújt a világnak. Az adventi emberek remélnek, és várják a fényt. A várakozásban kicsordul az ajándékozási kedv. Titokban vásárolják szeretteiknek az emléktárgyakat, hogy szeretettel ünnepeljék együtt a fény születését. És a sötétség mélypontján, december 24-én, amelyet 'szentestének' neveztek, megrendezték Jézus születésének mámorában azt a hallatlan és páratlan karácsonyi tűzijátékot, amelynek sziporkái New Yorktól Tokióig látszanak. Akkor az öröm, hogy a világ táncra perdül.”

Végezetül vegyünk számba néhány jellegzetes adventi népszokást, hagyományt és hiedelmet (főképpen a Kárpát-medence területéről): Ádvent kezdetét a budai ciszterci templomban éjfél harangszóval jelezték. A révkomáromi szabók céhregulája szerint a hajnali misék előtt a céh legifjabb mestere köteles meggyújtani a templomi gyertyákat. Erdély bizonyos vidékein a gyerekeknek hajnali harangszókor kellett kelniük, hogy egy előre megbeszélthelyen gyülekezzenek, majd csoportosan bejárják a falu házait és csengőszóval, énekekkel ébresszék föl a felnőtteket, hogy el ne késsenek a rorate-misére. Ádvent végén, néhány nappal Karácsony előtt ezért a kitaró szolgálatukért ajándékokat kaptak a házaknál. Ezeket az apróságokat azután igazságon kellett egymás között elosztaniuk. Német nyelvterületen a korai misére beosztott ministráns és orgonafújató fiúk az iskolában aludtak, hogy nehegy elkéssenek a szolgálatból a korai kelés miatt. Erdélyi magyar vidékeken még a XIX. század végén is sok varázsolással, boszorkánysággal kapcsolatos hiedelem fűződött Ádventhez, illetve a rorate-miséhez. Például ilyenkor zárva tartották az ajtókat, az ablakokat, sőt még az aprójóságok ólait is, nehogy a boszorkányok – megzavarodva a hajnali misére történő nagyon korai harangozástól – kis állatok alakját fölve és belopakodva a nyitott ajtón, ablakon át a házba vagy az ólba megrontsák az embereket vagy a háziállatokat. Némileg kapcsolódik a boszorkánysághoz kötődő hiedelmekhez és praktikákhoz, de némileg azoktól el is vált, önállósodott a Luca-széke készítése. A

közismert szokás szerint Szent Luca vértanú szűz ünnepnapján, december 13-án kezdték el készíteni az ún. Luca-széket úgy, hogy minden nap december 24-ével bezárólag egy munkafázist végeztek csak el, és így 11-12 nap alatt készült el. Ezt a széket aztán a jámbor és istenfélő hívek (főleg asszonyok) magukkal vitték a karácsonyi éjféli szentmisére. Ott ráálltak, s így megláthatták, ki a boszorkány a faluban. Azonban utána rögvest menekülniük is kellett hazafelé, az illető boszorkány elől. Annak érdekében, hogy a menekülést megkönnyítsék, már előre a zsebeikbe készítettek apró magvakat és más kisebb tárgyakat, amiket menekülés közben maguk után hajigáltak, hogy lassítsák vele az őket üldöző boszorkányt, és időt nyerjenek azzal, amíg az összeszedi a sok szétszórta apróságot. Ha sikeresen hazaértek, otthon azonnal el kellett égetni a Luca-széket (nehogy esetleg tárgyi bizonyítékként szolgáljon a boszorkány számára arra vonatkozólag, hogy valaki fölfedte a kiletét). Talán a székek elégetésének kötelezettsége miatt nem maradtak ránk Luca-székek.

Az ádventi (Karácsonyra) várakozás hangulata hatással volt a házasság előtt álló fiatalokra, de főképpen az eladó sorban levő lányokra. Ezért az alföldi lány mézet evett vagy mézet tett a nyelvére mielőtt elindult volna a hajnali misére, hogy előbb-utóbb férjet „édesgessen” magához. De a biztonság kedvéért még a hajnali szentmisére hívó harang köteléből egy kis darabot kivágott és azt hajpántlikájába tűzve egészen farsangig viselte, hogy minél több kérője legyen addig. Szép szokás Ádventben a búzacsíráztatás: december elején kis edényekben elültetnek búzamagokat, amelyek Karácsonyra kihajtanak, és 3-5 centisre megnőnek. Ezeket aztán el szokás vinni a kis Jézus jászolához, amely a fölállított betlehem barlang makettjében található. Szokás még vízbe helyeztet ágak rügyszetezése is.

Az egyik (ha nem a) legelterjedtebb ádventi szokás az ádventi koszorú készítése. Ez a koszorú fenyőágakból készül, amelyeket 3-4 cm széles lila szalaggal vagy szalagokkal átkötve díszítenek. A fenyőkoszorú tetején 4 gyertya helyezkedik el. A négy ádventre eső vasárnapon mindig egyet többet kell belőlük meggyújtani – jelezve a fény érkezésének, Jézus Krisztus születésének közeledtét. Igen elterjedt mind házaknál, családi keretek között, mind a templomokban liturgikus keretek között történő használata, az ún. gyertyagyújtás. A megfelelő számú gyertya meggyújtása közös ének és ima keretében ünnepélyes módon történik. (Bálint Sándor néprajztudós nyomán) Frigyes Ágnes

A hit folyamatos küzdelem

Beszélgetés Matúz Gáborral, az Echo TV műsorvezetőjével

Ön Balassagyarmaton született. Mit gondol, mennyire befolyásolja az embert, hogy hol látja meg a napvilágot?

Nem igazán tudok egzakt választ adni a kérdésére. Legfeljebb csak kísérletet tehetek arra, hogy megtippeljem, sorsunk alakulásában mekkora szerepet játszanak világrajövetelünk földrajzi koordinátái.

Tehát?

Megítélésem szerint ezek a jellemzők meghatározó súllyal vannak jelen az életünkben. Ahogy azt már említette, jómagam valóban Balassagyarmaton születtem, ugyanakkor fogalmam sincs arról, hogy ha a Gondviselés máshol enged a földi létbe, akkor mivé lettem volna, mi lehetett volna belőlem. Lehet, hogy valami egészen más pályát futok be. Miként az sincs kizárva, hogy nem, vagy csak részben. Már kicsi korom óta vonzódok a művészetek, a történelem, a régi korok eseményei iránt. Balassagyarmat történetében meghatározó szerepe van a kultúrának – azt hiszem, elég csak néhány nevet említeni, kik kötődnek ilyen vagy olyan formában a településhez, hogy mindenki lássa, mire is gondolok: Balassi Bálint, Madách Imre, Komjáthy Jenő, Mikszáth Kálmán, Szabó Lőrinc, Jobbágy Károly, Jánossy Ferenc, Réti Zoltán, Rózsavölgyi Márk, de a sort még hosszan folytathatnánk –, és a város ismert történelme sem nevezhető jelentéktelennek, hiszen alapvetően mégiscsak egy honfoglalás kori településről van szó, teljességgel tehát nem zárható ki, hogy a genius loci, a hely szelleme hívta elő belőlem, erősítette bennem a humán érdeklődést.

Balassagyarmaton két gimnázium is működött, mégsem humán pályán indult el. Miért?

Néhány évtized távolából most úgy rémlik, hogy amikor pályaválasztásra került a sor, kicsit mintha határozatlan lettem volna. Édesapám azt az álláspontot képviselte, hogy mindenképpen szerezzek egy szakmát. Ő maga esztergályos volt – bár korábban szolgált honvéd tiszthelyettesként és pénzügyőrként is –, ebből következően számára logikusan adódott, hogy legyenek va-

lamilyen vasas ember. A salgótarjáni gépipari szakközépiskolában végeztem esztergályosként, de alapszíntben beavattak bennünket a kovácslás és a lakatosmesterség rejtelseibe is. Ráadásul az érettségi mellé még egy középfokú gépgyártás-technológusi képesítést is szereztem.

Lehetett volna gépészmérnök.

Amennyire visszaemlékszem, soha nem akartam az lenni. Az érettségi évében jelentkeztem a győri közlekedési főiskolára, ahová nem vettek fel. Ősztől néhány hétig segédmunkásként dolgoztam a gyarmati Kábelgyárban, aztán egy környéki település ÁFÉSZ-központjának a szállításvezetője lettem. Nyolcvanhármas bevonulásomig kipróbáltam még – félállásban –, milyen egy ifjúsági klubot vezetni, közben egy ideig a helyi fegyház és börtön elítéltei számára létrehozott cipőgyár alkalmazásába álltam. A céget civil és egyenruhás szakemberek vezették, közöttük lettem amolyan gyakornokféle. Ígéretet kaptam arra, hogy segítenek bekerülni a könnyűipari műszaki főiskolára – barátaim tréfásan

mondogatták, lehetett volna belőlem

„cipészmérnök” –, ám mindössze egyetlen hónapig bírtam, éppen csak ameddig a próbaidő tartott. Képtelennek bizonyultam megszokni a bezártságot. Bár szabad ember voltam, nem rab, de a mosdóba így is csak négy-öt, kulcsra zárt ajtón keresztül juthattam el. Aztán se börtön, se ifjúsági klub. Néhány hét munkanélküliséget követően a gyarmati kórház sebészetén helyezkedtem el, műtőssegédként. A tizennyolc hónapos kötelező sorkatonai szolgálatot követően ide kerültem vissza, majd a következő esztendő elején Budapestre költöztem, albérletbe. A Vas utcai kórházban lettem segédápoló, és még azon az őszön felvételt nyertem a Pázmány Péter Római Katolikus Hittudományi Akadémia nappali tagozatára, világi teológus hallgatónak, de csak amikor megkezdődött az első szemeszter, szembesültem azzal, hogy ha lelkiismeretesen szeretnék iskolába járni, minden nap ott akarok lenni az órákon, akkor fel kell adnom a munkahelyemet, és nem lesz miből megélnem, ráadásul nem csak nekem, hanem a családomnak sem – mert éppen családalapítás előtt álltam –, ezért aztán átiratkoztam levelező szakra, ahová három évig jártam.

Ez olyasformán hangzik, mintha nem fejezte volna be a teológiai tanulmányait.

Mert valóban ez a helyzet. 1988-ban – ötvennyolc évesen, tehát még fiatal ember volt –, meghalt az édesapám, ami nem várt módon nehezen érintett lelkiileg, hosszú hónapokba telt, amíg valamennyire sikerült feldolgoznom a hiányt. Leginkább ez, meg persze azért egyéb családi okok is közrejátszottak abban, hogy az ötödik-hatodik szemeszter már igencsak nyögvenyelősen ment, a záróvizsgákat le sem tettem.

Aztán volt még egy kísérletem, valamikor a kilencvenes években, visszairatkoztam a teológiára, de néhány hónap elteltével be kellett látnom, hogy a tanulás, a magánélet és a munka számomra összeegyeztethetetlen. Abban az értelemben legalábbis megoldhatatlannak tűnt, hogy minden szerepemben – apa, férj, dolgozó ember, egyetemi hallgató –, ha nem is ki-

Jelenet a A legbátrabb város c. filmből

Fotó: Mays Zoltán

emelkedően, de legalább elfogadhatóan jól teljesítsek. Főleg azért, mert a ma már egyetemista korú idősebb lányaim akkoriban még kicsik voltak.

Végül sikerült lediplomáznia? Hiszen a gyerekek felnőttek.

Igen, bár nem teológiából. A Szegedi Tudományegyetem bölcsészettudományi karán végeztem el a kommunikáció szakot, már ebben az évezredben. Réka és Dorka ekkorra már felcseperedtek, legkisebb lányom, Flóra pedig még nem született meg. Ő egyébként most három éves.

A kommunikáció szak logikus választásnak tűnik. Annál inkább megmagyarázhatatlan a számomra, miért jelentkezett a teológiára.

Nem kimondottan vallásos környezetben nőttem fel, legalábbis ami a szűkebb családomat illeti. Édesapám katolikus volt – engem is annak kereszteltek –, édesanyám evangélikus, de csak elvéve jártunk templomba. Apai nagymamám viszont kimondottan istenfélő ember volt, egyszerű, dolgozó falusi asszony. Kemény hitű, nem az az ájtatos, keneteljes. Amikor eljött hozzánk, velünk aludt egy szobában – velem és az öcsémmel –, és esti mese helyett bibliai történeteket mesélt. A vallásos érdeklődésem valahol itt gyökerezhet.

Mit jelent a hit az Ön számára?

Határozott meggyőződése, hogy a hit: folyamatos küzdelem. Nem volt könnyű eljutnom Istenhez, de azt hiszem, még nehezebb volt Krisztusra rátalálni.

Hogyan lett újságíró?

Régóta érdekel a körülöttem lévő világ. Anak idején, a nyolcvanas évek közepén, mindenféle apróság felkeltette az érdeklődésemet: Miért nem jár a balassagyarmati templom toronyórája? Időnként miért csak egyetlen nyilvános telefonkészülék működőképes a városban? Utána jártam, megírtam, elvittem a megyei laphoz, és megjelent. Harminc-ötven sorokban aprócska történetek, mígnem aztán felbukkant a városban egy erdélyi házaspár, akiket a gyerekeikkel együtt egy gyermektelen család fogadott be. Szerelmi háromszög, öngyilkossági kísérlet, Székely Himnusz, rendőri erőszak. Több hetes munka, rengeteg interjú és háttérbeszélgetés után jókora írás kerekedett, ami már meghaladta egy megyei napilap lehetőségeit. Felkerestem az Élet és Irodalom szerkesztőségét. Elolvasták, majd azt mondták, hogy nagyon ritkán

közölnek két részes riportot, de ezt megjelentetik.

Évekig műtősségként dolgozott, és amellel írt. Aztán 1990-ben az újságírást választotta hivatásaként. Miért?

Előfordult, hogy havonta, ügyletekkel együtt akár háromszáz órát is dolgoztunk a kór-

házban, s közben egyre többet írtam. Eljött az idő, amikor be kellett látnom, hogy ez a tempó előbb-utóbb a család rovására megy. Egy alkalommal a hónom alá csaptam az addig megjelent írásaimat, s bekopogtam a Képes 7 című laphoz. Két kedvenc szerzőmet, Seszták Ágnes és Gázsó L. Ferencet kerestem. Ágit találtam bent. Elmondtam neki, miben kérem a segítségét: Maradjak meg írógató műtősségnek, vagy esetleg volna lehetőségem állást kapni valamelyik szerkesztőségben? Nála hagytam a paksamétát. Egy hét-tíz nap elteltével beszélünk ismét. A lap főszerkesztőjéhez kísért, és még aznap aláírtuk a munkaszerződésemet. Később a Pesti Hírlapnál, majd a Demokratánál folytattam a pályafutásomat.

Aztán jött a televízió. Siklósi Beatrixszal nagyszerűen tudnak együtt dolgozni. Hogyan kezdődött az ismeretségük?

Jócskán tíz éve már, 2000 januárjában, a New York kávéházban egy beszélgetést rögzített velem a Magyar Televízió, a néhány hónappal korábban megjelent novellás kötetem, az Ötödik évszak apropóján, a Bea által szerkesztett Magyar Szalon számára. Szóba elegyedtünk – korábban nem ismertük egymást –, és két-három órán át beszélgettünk. Istentől kezdve sok minden terítékre került. Pár héttel később felhívták, hogy készítenék-e riportokat a Magyar Szalonnak. Igent mondtam a felkérésre. Szeptemberben aztán megkérdezte, hogy részt vennék-e egy válogatáson (castingon), műsorvezetőket keres A Hét című műsorhoz. Végül Halász Zsuzsát és engem kértek fel, hogy vezessük a közszolgálati tévé heti háttérműsorát.

Kéthetente Önnel találkozhattak a nézők vasárnap esténként. Nagyjából egy éven keresztül.

Igen. Aztán következett az Éjjeli Menedék, amely két évig volt látható a Magyar Televízióban, hol az egyes, hol a kettes csatornán, hol csütörtökön, hol meg vasárnap, hol tíztől, hol meg éjfélről. Végül 2003 őszén megszüntették a műsort. 2005-ben létrejött a Demokrata Videó

Televízió (DVTV), ahová főszerkesztőnek kért fel Bencsik András, és ahol helyet kapott az Éjjeli Menedék is. Hasonlóan működünk, mint egy hetilap, csak éppen heti rendszerességgel nem nyomtatott szöveget, hanem televíziós műsorokat juttatunk el az érdeklődőknek, no és természetesen nem újságpapíron, hanem dvd-n. Kerényi Imre, Kondor Katalin, Pörzse Sándor, Siklósi Beatrix, Szentmihályi Szabó Péter neve fémjelzte ezt a magyar sajtótörténelemben páratlan vállalkozást. 2007-től az Echo TV-én látható az Éjjeli Menedék, péntek esténként.

Filmet forgatott Balassagyarmatról, A legbátrabb város / Civitas Fortissima címmel. Miért érezte fontosnak, hogy mozgóképen örökítse meg a „csehkivért”, ezt a korábban szinte teljesen elfeledett, huszadik század eleji eseményt?

Leginkább azért, hogy ne vesszen el az utókor számára. Gyerekkoromban hallottam erről a történetről, de akkor azt tanították, hogy a csehszlovák imperializmus ellen kelt fel a város lakossága, és ez az ütközet valamiképpen előképe volt március 21-ének, a Tanácsköztársaság kikiáltásának. Több évtizednek kellett elteltie ahhoz, hogy megtudjam az igazságot. 1919. január 29-én azért fogtak fegyvert Balassagyarmat polgárai és a környékben állomásozó katonák, hogy megmentsenek egy darabka Magyarországot a jövőnek. Jó néhány halálos áldozatot követelő, egész napos ütközetben verték ki elődeink a cseh megszállókat, és ezzel történelmet írtak. Sokan és sok helyütt próbálták ellenállni az ország feldarabolásának – szemben a Károlyi-kormány elhibázott pacifista politikájával –, de igazából csak a gyarmatiaknak sikerült végérvényesen meghátrálásra kényszeríteniük a betolakodókat.

A film október elején megosztott díjat nyert a Csíkszeredában megrendezett 6. Magyar–Román Dokumentumfilm Fesztiválon, amely a Kárpát-medence legnagyobb ilyen jellegű filmes seregszemléje. Számított az első helyezésre?

Nemigazán. Ezért is örültem az elismerésnek. Igazi meglepetés volt. Egyébként Csíkszereda nem csupán az első díj miatt marad emlékezetes a számomra, hanem azért is, mert korábban még sohasem jártam arrafelé, és a fesztiválnak köszönhetően módomban állt a csíksomlyói kegyhelyet felkeresni.

Szeretném még megkérdezni az elképzeléseiről. Tévés munkái mellett van-e újabb filmterve, vagy jelenik-e meg könyve a közeljövőben?

Van néhány ötletem, amit szívesen megfilmesítenék, és huszonöt éves újságírói pályafutásom során néhány kötetnyi írás is összegyűlt, amelyek akár már a következő évben megjelenhetnének, a kérdés csak az, hogy a megélhetést biztosító mindennapi munka mellett jut-e idő minderre. De ahogy a Gondviselés elrendezte az életemet eddig is, szerintem ezután sem kell csalódnom benne.

Gréczi László

A Katolikus Biblia-tudomány nagy egyéniségei

Prof. Dr. Joachim Gnllka

Joachim Gnllka 1928-ban született a Sziléziai Leobschnützben. Tanulmányait Eichstättben, Würzburgban és Rómában végezte. Tudományos tevékenysége Würzburgban kezdődött (1959–1962). Münsterben együtt tanított Ratzinger professzorral, majd 1975-ben meghívták a Münchener Egyetemre, ahol az Újszövetségi egzegézis professzora lett. 1997-es nyugdíjba vonulásáig tanított itt. A Herder Kiadó gondozásában megjelent több mint 20 kötetes katolikus Újszövetség-kommentár csaknem felét ő írta. Körülbelül 50 biblikus tanár szerzett nála diplomát, közülük huszan jelenleg is tanítanak a világ különböző egyetemlein. 1972-ben a Pápai Biblikus bizottság tagja lett, 1983-ban pedig a Nemzetközi Teológiai Bizottság tagjának hívták meg. 1992-ben Pápai prelátusi kitüntetést kapott II. János Pál pápától. Erdő Péter bíboros Stephanus Díjjal tüntette ki, számos művét magyarra fordították. 1983-tól a Neuer Echte Bibel sorozat szerkesztője. A magyarra is lefordított A Názáreti Jézus – Üzenet és történelem (Bp. 2001.) a Jézus-kutatás mindmáig legjobb összefoglalója; A Biblia és Korán (Bp. 2007.) pedig a keresztény–muszlim párbeszédben meghatározó kézikönyvnek számít szerte Európában. Számos cikke jelent meg magyarul a Vigiliában, a Pannonhalmi Szemlében, a Méréleken.

Professzor Gnllka! Számunkra nagy megtiszteltetés, hogy olyan gyakran részt vesz a szegedi biblikus konferencián, a mi konferenciánkon. Köszönjük, hogy vállalkozott erre a beszélgetésre, hiszen Ön immár a katolikus biblikus kutatás nagy ikonja, német nyelvetterületen biztosan egyedülálló. Igen sok személyes élménye van a korábbi katolikus és a mostani biblikusokról is. Szabadon megkérdezni, ki volt az a korábbi biblikus, akit tanárának tekint és akinek a legnagyobb hatása volt tudományos szemléletére?

Tanulmányaimat Würzburgban kezdtem. A doktori dolgozatom egyben díjnyertes munka is volt az egyetemen. A témám egzegézis-történeti téma volt. Egészen pontosan a Tisztítótűz tanításának keletkezéstörténetével foglalkoztam.

A tisztítótűz tana egészen különös biblikus dolgozat!

Abban az időben ez egy tipikus katolikus témaválasztás volt, és klasszikus témának számított. A tisztítótűz bemutatása az 1Kor 3,13 „Az (Úr) napja ugyanis nyilvánvalóvá teszi, mivel tűzzel érkezik, és a tűz majd

Prof. Dr. Joachim Gnllkával, az újszövetségkutatás egyik legkiemelkedőbb kortárs szaktekintélyével beszélget Dr. Benyik György biblikus tanár a XXII. Szegedi Biblikus Konferencián, 2010. szeptember 9-én. A professzor vall a Biblia-tudomány érzékeny kérdéseiről, tudóstársaival való kapcsolatáról, és arról is, hogy biblikusként milyen kapcsolatba került Karol Wojtyła krakkói érsekkkel.

megmutatja, kinek mit ér a munkája, akik megszabadítottak a tűz által.”

Hiszen ez a téma inkább illetet volna a dogmatikusokhoz és nem a biblikusokhoz.

Ez igaz. Az akkori időszak meghatározó biblikus gondolkodói nem az egzegéták sorából léptek elő: így Karl Staab (1892–1974) nem az egzegéták közül jött, mint ahogyan Berthold Altaner (1885–1964) sem, aki híres patrisztikus lett. Azt kell mondanom, hogy nekem igen nagy szerencsém volt, mert Würzburgban az akadémiai tevékenységének utolsó három évét éltem át, amely igen hasznos volt, lévén Altaner igen jó előadó. Talán az is ismeretes, hogy nehézsége akadt az 1950-ben kihirdetett Mária-dogmával (Mária mennybevétele). A dogma kihirdetését megelőzte egy három évig tartó, igen heves és élénk vita. Ebben a vitában Altaner is részt vett, és a dogmatikus deklaráció ellen foglalt állást. Az ellenlábasa Ignacio Filocrassi volt, a római Gregoriána Egyetemről. Altaner ezért újra és újra visszatért az előadásában erre a témára, miközben azt mondta: „ha mégis bekövetkezik a dogmatikus deklaráció, akkor lakatot teszek a számra.”

Úgy gondolom, hogy ez tipikusan katolikus; lojális mentalitás volt.

Ezt tényleg meg is tartotta, Rómából mégis elintézték.

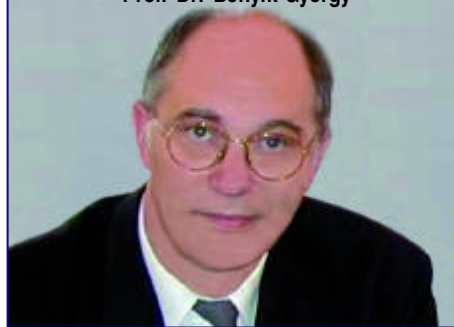
Tehát Rómában akkoriban nem viselték el, hogy egy ilyen jelentős patrisztikus ezen dogma ellenében gondolkodik. Szabad megkérdezni, vajon Altaner és Karl Staab jó kapcsolatban voltak egymással?

Nézzük: Staab egy öreg „Würzburger” volt, míg Altaner Sziléziából, Breslauból (ma Wrocław) jött ide. Életét sok viszonyosság nehezítette. Breslauban Joseph Fittich utóda volt. Náciellenes volt, és 1933-ban, amikor Adolf Hitler hatalomra került Németországban, Altanert a Breslauer egyetemről a náci azonnal kirúgták. Hitler január 13-án lépett hatalomra, és Altanert már február elején eltávolították az egyetemről mert pacifista volt, és mert volt bátorsága felszólalni a náci ellen.

Számomra mindez azért igen érdekes, mivel Altaner Magyarországon és talán Németországban is patrisztikus tekintély, ezt a személyes vonatkozását azonban senki sem ismeri vagy senki sem beszél róla Magyarországon. Ahogyan én tudom, Breslau és Würzburg két igen fontos egyeteme volt a katolikus Biblia-tudománynak. Vagy Breslauban az egyházjog erősebb volt?

Breslauban a régi Fridrich Egyetem azért is volt számunkra igen jelentős, mert itt evangélikus és katolikus

Prof. Dr. Benyik György

fakultás is működött. Továbbá arról volt igen híres a Breslauer Egyetem, hogy innen került ki abban az időben a legtöbb Nobel-díjas egész Németországban. Összesen nyolcan. Mindenféle tudományból: orvos, gyógyszerész és kémikus is akadt közöttük.

A szentírás-tudomány pedig igen megerősödött Maier működése kapcsán.

Igen. F.W. Maier (1883–1957) volt az utolsó nagy biblikus Breslauban, de ugyanakkor azt is el kell mondanom, hogy az első modern katolikus egzegéta volt egész Németországban. A háború után az egész német nyelvetterületen ismertté vált, mert jelentős iskolát épített fel. Először Freiburgban tanított, majd Würzburgban, Breslauban vált híressé, a háború után azonban a müncheni egyetemre jött és ott működött 8–10 éven keresztül.

Úgy tudom, problémája akadt a bíborossal, mert az édesanyja nem volt katolikus.

Volt problémája az írásainak megjelentetésével korábban is. Szeretett volna egy kommentárt megjelentetni a szinoptikus evangéliumokról, és el is készítette azt. De nem kapott nyomtatási engedélyt, mert, hogy szaknyelven szóljak, a „két forrás elméletet” vallotta, és nem azt, amely akkoriban a katolikus körökben általánosan elfogadott volt. Vagyis nem azt tartotta, hogy a Márk-evangélium lenne az először megszületett, hanem úgy vélte, hogy Máté evangéliuma volt az első. Elképzeléseinek lényege, hogy a szóbeli források Márk evangéliumában egyesülnek, és ezt a Máté-evangélium elvette. Ő azt mondta, hogy az (ős, vagy arám) Máté-evangélium inkább tekinthető az első evangéliumnak, ezért a kommentárját nem tudta megjelentetni, azonban ez a tiltás nem Rómából érkezett, hanem Kölnből, az érseki hivatalból. Neki ugyanis az imprimaturt, vagyis a nyomtatási engedélyt Kölnből kellett beszerezni, amit nem adtak meg neki. Ami azonban még súlyosabb, fel kellett adnia oktatói tevékenységét. Ettől kezdve börtönlelkész lett, és csak a háború után jött Münchenbe, abban az időben, amikor Jozef Ratzinger is ott tanult – úgy tudom, ő a tanítványa is volt. Amikor Münchenben megkezdte egyetemi oktatói munkáját, az volt az első mondata a katedrán: „Én a börtönből jövök!”

Ez igazán sokatmondó...

Természetesen ez abban az értelemben is igaz volt, hogy börtönlelkézi munkából jött. De aztán egy nagy iskolát épített fel. A háború után a legtöbb német egye-

temen az újszövetség-professzorok mind Maier-tanítványok lettek. Rudolf Schnackenburg (1914–2002), Otto Kuss (1905–1991) Josef Gewiss. Franz Schierse, Joseph Mussner (1916–), Franz Joseph Blinzler (1910–1970), Wolfgang Trilling (1925–1993, Josef Blank (1926–1989).

Tehát azt mondhatjuk, hogy a későbbi nagy katolikus biblikusok mind Friedrich Wilhelm Maier tanítványai voltak.

Pontosabban egy egészen jelenetős részük. Ennek ellenére munkásságának nagy részét az íróasztalfiókjának írta. Például a Római levél kommentárját is.

Ez tehát azt jelentette, hogy a szinoptikus kérdés igen veszélyes témának számított akkoriban katolikus körökben?

Akkoriban tabunak számított a szinoptikus kérdés. Egészen addig, míg a Biblikus Commissio újabb döntést nem hozott ebben a kérdésben.

Mondhatjuk, hogy a katolikus biblikusok számára az első enyhülést a Providentissimus Deus enciklika hozta meg?

Rómában a modern egzegézis megjelenése a Biblikus Intézet megalapításához köthető, ami 20 évvel később történt. A Commissio Biblica (1902-ben alapították) ennél régebbi, és sokkal inkább konzervatívnak tekinthető.

Úgy gondolom, hogy a német katolikus biblikusok számára igen nagy kihívást jelentett, hogy ugyanabban az országban élt és publikált számos nagy hatású evangélikus biblikus is.

Ennek következményei voltak a nagy véleménycserekről. Nemcsak a Breslaui Egyetemen, hanem például Münsterben is egymás mellett élt az evangélikus és a katolikus fakultás, Münchenben éppígy, és ez a tény persze jelentős tudományos véleménycserét eredményezett.

A hivatalos vagy a magánjellegű kapcsolat katolikus és evangélikus biblikusok között jó volt ebben az időben?

Ez lassan fejlődött ki, és igazából csak a második világháború után jött létre. De a katolikus egzegétáknak sok nehézséggel kellett szembenéznük, nem egyszer azért, mert túlságosan konzervatívok voltak. Nemzetközi vonatkozásban ezt segítette elő a New Testament Studies (SNTS), amely először csak brit szervezetként jelent meg, amelyben az anglikán és a lutheránus egzegéták kezdtek együtt dolgozni. Azonban ez a társaság a háború után kiterjesztette aktivitását Európára is, és a vezetőségben elkezdtek arról vitázni, hogy katolikus egzegétákat is fel kellene venni a társaságba. Ez valójában az 50-es években realizálódott. Én az egyik első katolikus egzegéta voltam, amit felvettek, de a legjelentősebb lépés Schnackenburg felvétele volt.

Csak hogy néhányuknak problémája akadt a római tanítóhivattal.

Ilyen jellegű nehézségei voltak M. Zerwicknek (? – 1975) és S. Lyonnet-nek is. Ez azonban már a 60-as években történt. De ebben a konfliktusban szerepe volt a Biblikus Intézet és a Lateráni Egyetem rivalizálásának is. Ennek lett a következménye, hogy mindkét biblikusnak meg kellett válnia a katedrájától.

Térjünk vissza a biblikusokhoz. Mi beszéltünk F.W. Mayerről, de találhatók itt még más jelentős nevek, mint Otto Kuss és Gewiss, vagy Rudolph Schnackenburg, Franz Joseph Sils, Franz Mussner, Joseph Blinzler, Josef Blank. Melyikük számít a legérdekesebb személyiségnek az Ön szemében?

Nem akarom őket értékelni, és inkább csak azokról beszélek, akik rám hatottak, de szeretném újra hangsú-

lyozni, hogy Otto Kuss és Josef Gewiss, vagy Rudolph Schnackenburg, Sils Franz Joseph, Franz Mussner, Josep Blinzler, Josef Blanck mind F.W. Maier-tanítványok voltak! Ebből is láthatja, hogy a világháború után és a 60-as években milyen erőteljesen érvényesült az ő hatása. És ők érték el, hogy a katolikus újszövetség-magyarázat az evangélikus biblikummal, azonos tudományos szintre emelkedett. Mi több: a 60-as években a katolikus egzegézis számos területen meg is előzte az evangélikus egzegézist.

Magyarországon a Herder kiadásában megjelent német nyelvű kommentársorozat a legismertebb a szakmában. Számos kötetét Ön jegyzi. A legtöbb szerző ebben a sorozatban katolikus.

Ez egy katolikus kommentársorozat. A háború után, 1946 körül indította el a Herder Kiadó, és az első kiadói szerkesztője Alfred Wikenhauser (1883–1960) volt. Aki egyébként ezzel párhuzamosan tervezett egy ószövetségi kommentársorozatot is, de az végül is nem jelent meg. De ebből az ószövetségi kommentár sorozatból az első, amely megjelent, Rudolf Schnackenburg János-levelekről szóló munkája volt. Én csak később kapcsolódtam be a munkába és Pál apostol fogságából írt leveleiről jelentettem meg kommentárt. A Filippi, Kolosszei, Efézusi levelekről. Ezt a kommentárt igen gyorsan elfogadták és használták az evangélikus biblikusok is. Teljesen elismert lett. Sajnos a sorozat nem fejeződött be teljesen, még ma is hiányzik 2–3 ószövetségi írás kommentárja, például a Tesszaloniki levél és a Jelenések könyve kommentárja, ami nagyon sajnálatos. De igen nagy hiányt pótol, és igen sok példányt adtak el belőle, sőt zsebkiadásban is megjelentették. Azonban a legnagyobb előrelépésnek azt számított a 60-as évek végén, hogy Schnackenburg és svájci evangélikus kollégája létrehozta egy ökumenikus kommentársorozatot.

Igen ez az EKK – vagyis Evangélikus-Katolikus Kommentár sorozat. Ebből megjelent a Máté-kommentár Ulrich Lutzól (1923–), és a sorozat főlvetta az Ön kommentárját is.

Igen az én Márk-kommentárom is megjelent ebben a sorozatban. Ez igen nagy dolog volt, mert ez lett az első ökumenikus kommentár sorozat.

A sorozat azonban még mindig nem fejeződött be.

Ezeket még dolgoznak, míg a Herder-kommentárt lezárták, annak ellenére, hogy két kötet még hiányzik. A kiadó és a kommentárok szerzői minden évben találkoznak, és a legutolsó kötet, amely megjelent, az 1 Kor levél első kötete Thomas Schneller Frankfurtban élő katolikus egzegéta tollából. Ezzel kapcsolatosan mindössze azt hangsúlyoznám, hogy nem Eduard Schwitser (1913–) volt az egyetlen irányítója ennek a kommentárnak. De az a tény igen örömdetes, hogy egy ökumenikus kommentár terve evangélikusoktól származik. Edward Schwitser Zürichben nem csak Rudolph Schnackenburggal beszélt, hanem Ulrich Wilcken (1862–1944) és Josef Blank is részt vett a tervezésben.

Érdekes, hogy Ulrich Luz igen hosszú ideig Edward Schweizer asszisztense volt. Most olvastam egy igen szép írását mesteréről. Ugyanebben a kötetben Ön Schnackenburgról írt hasonlót. Szabadjon megkérdezni: milyen személyes emlékei vannak Schnackenburgról?

Schnackenburg egyike azoknak, akik engem is nagyon befolyásoltak, azért is, mivel F. W. Maier tanítványa volt, aki a modern egzegézist meghonosította a katolikus

egyházban. Schnackenburg nagy nemzetközi tanítványi kört szerzett magának, és sokat dolgozott, sok publikációja jelent meg, ökumenikus tevékenysége pedig oda vezetett, hogy egyike lett a SNTS katolikus elnökének. Élete végén kerültem vele nagyon szoros baráti kapcsolatba. Közös mentünk szabadságra, és ezt az időt együtt töltöttük. Legtöbbször az osztrák Alpokban. Azonban rendkívüli aszketikus ember volt, ami miatt néha kicsit össze is szólalkoztunk barátilag. Például szabály volt nála, hogy 10 napnál egy órával sem tölt több időt szabadságon. És ha ezt meg kellett volna hosszabbítani, igen dühös lett volna. Utána azonnal vissza akart térni az íróasztalához.

A szabadsága alatt is szoros napirendet követett?

Természetesen a szabadsága idején egy kicsit engedékenyebb volt. Igen sokat sétáltunk végtelennek tűnő beszélgetésekbe merülve, a legtöbb esetben természetesen biblikus szakkérdésekről. Rokontott bennünket, hogy én is sziléziai származású vagyok – Schnackenburg szintén Sziléziában született.

Eszerint tehát minden fontos biblikus Sziléziából érkezett.

Természetesen ez összefügg Maierrel is. Ő ugyan nem volt sziléziai, hanem Breslauból származott, mégis sok sziléziai egzegéta támadt a katolikus egyházban.

Tehát nem maga az egyetem volt az oka a sok katolikus egzegétának, hanem Maier miatt nevelődtek itt a katolikus egzegéták.

Később aztán az összeset áthozta Münchenbe, és ez kapcsolt bennünket szoros barátságba Schnackenburggal. A kommunista időszakban együtt utaztunk, mivel a lengyel egzegéták szívesen meghívtak bennünket. Lengyelországban a kommunizmus ilyen vonatkozásban egy kicsit liberálisabb volt. 1972-ben volt egy kongresszus Krakkóban, amikor privát vendégei voltunk az ottani érseknek, akit akkor Karol Wojtyła bíborosnak hívtak.

Ez igazán érdekes.

Sok szeminaristával találkoztunk. Az 1960-as években tele voltak a lengyel szemináriumok.

Szabadjon megjegyezni, amit talán professzor úr sem tud, hogy ebben az időszakban jó néhány magyar teológus, többek között Gál Ferenc azért tanult meg lengyelül, mert így tudott újabb teológiai könyvekhez jutni. Ekkor ugyanis Lengyelországban lehetséges volt egyes nyugati teológiai könyveket megjelentetni, míg Magyarországon ez lehetetlen volt. Ezért a magyar teológiai publikációk egy része a lengyelek segítségével született.

Talán elmesélhetek egy történetet erről az útról. Krakkóban voltunk ezen a konferencián. Érdekes, hogy Wojtyła érsek ezen a konferencián mindig résztvett. Annak ellenére, hogy Wojtyła nem volt biblikus, ellenben jól beszélt németül, én is beszélek egy kicsit lengyelül. Akkor történt, hogy a kongresszus minden résztvevője felállt – ez már történelem! –, keresztet vetettek, és felolvastak egy szöveget. Wojtyła azonban nem vetett keresztet. Azt hittem, ez egy evangéliumi szöveg. Később jöttem rá, hogy egyáltalán nem evangéliumi szöveg volt, hanem Wyszyński bíboros levele.

Ez azt jelenti, hogy Wyszyński levelét..

Igen! Úgy hallgatták, mintha evangélium szövege lenne.

Ez akkor nagy jelentőségű volt; a tisztelet jele volt.

Ez ugyanakkor az ortodoxia jele is volt a katolikus

egyházban. És azt is jelentette, hogy Wyszynski Lengyel-ország „koronázatlan királyának” számított akkoriban.

Úgy vélem, Wyszynski tényleg nagy formátumú bíboros volt, és az ő segítségével Wojtylát nem választották volna pápává.

De ezért sokat is tett! Börtönben volt. Jártam abban a ferences kolostorban, ahol házi őrizetben tartották. Ez ismét Sziléziában volt. Elmesélte nekem, hogy nem tudta, hol van. Ugyanis az ablakokat bedeszkázták, és hermetikusan elzárták őt a külvilágtól. Ez igen érdekes élmény volt, és ezért a lengyel egzegétákkal mindig kapcsolatot tartottam.

Ez azt is jelentette, hogy Schnackenburgnak nagy hatása volt a lengyel egzegétákra is

Igen, amennyiben ez akkoriban lehetséges volt. A kommunista korszakban néhány könyvet lefordítottak lengyelre, később az én könyveim közül is számosat, de akkoriban ez sokkal nehezebb volt. Másokat is lefordítottak, nem csak Schnackenburgot, de őt igen tisztelték. Ő valóban Sziléziában született, de ez csak véletlen volt. Az édesapja ugyanis erdőmérnök volt, ezért született Katowicében, de az édesapja a világháború első hetében elesett a fronton. Ez egy igen komoly sorscsapást jelentett a családjá számára. Ekkor a testvére csak két éves volt, és az édesanyjuk a kisgyerekekkel teljesen egyedül maradt.

Mi volt Schnackenburg egzegézisének vezérfonala?

Ezt elég nehéz megmondani. Az Újszövetségről 24 könyvet írt, nem csak egyetlen munkát. Nem lehet azt mondani, hogy Máté evangéliumára specializálódott volna, hanem mindig az egész Újszövetséget a szem előtt tartotta. Sőt még Ószövetséggel is foglalkozott és annak egész kulturális hátterével. Mégis azt kell mondanom, hogy Schnackenburg igazán szenvedélyesen a János-irodalommal foglalkozott. Mint azt már említettem, a Herder kommentársorozatban az ő munkája jelent meg először a János-levelekről, majd pedig hihetetlenül nagy kommentárt írt a János-evangéliumról is.

Nálunk Bolyki János publikált egy nagy János-kommentárt, és bár ő kálvinista, mégis sokat idézi Schnackenburg munkáját. Nálunk igen nagy esemény, hogy egy református teológus ilyen intenzíven használja egy katolikus egzegéta írásait.

János irodalmát vizsgálva nem lehet megkerülni Schnackenburgot. Olyan hihetetlenül sokat dolgozott ezen a területen.

Váltunk egy kicsit témát! Véleménye szerint az elmúlt évszázadban mik voltak a Biblia-tudomány legfontosabb kérdései és újdonságai? Mik voltak az újabb felfedezések és melyek az újabb irányzatok?

Meg kell talán állnunk az ún. Jézus élete-kutatás mellett. Amely először is egészen protestáns kutatási iránynak számított, de azt kell mondanunk, hogy egy bizonyos káoszhoz vezetett ez a kutatás, és nem hozott jelentős eredményt. Gondolok itt Albert Schweitzer (1875–1965) Jézus élete-kutatást összefoglaló munkájára. Ő volt az, aki igazán pontosan összefoglalta a Jézus élete-kutatást. De a végeredmény igen zűrzavaros lett. Ugyanis minden kutató a maga szubjektív Jézus-képét alkotta meg és azt akarta igazolni, hogy ez található meg az evangéliumokban.

Tehát azt mondhatjuk, hogy a Jézus élete-kutatás zsákutcába jutott.

Igen, zsákutcába jutott.

Feltűnt később valami újabb kezdeményezés.

Egy kis szünet következett be ebben a kutatásban, majd jött Rudolf Bultmann, (1884–1976), aki az evangélikus egyházban óriási hatást fejtett ki. Sokkal nagyobb hatást, mint nálunk Maier, a katolikusoknál. Akkoriban az evangélikusoknál szinte minden újszövetség-kutató Bultmann-tanítványnak számított. A Jézus-kutatásban új kérdéseket tett fel, többek között az evangéliumok keletkezési folyamatát illetően. Ebben a helyzetben igen nehéz volt egy újabb Jézus-könyvet írni. Talán szabad azt mondanom, hogy ebben a nehéz helyzetben én kíséreltem meg egy újabb Jézus-könyvet írni. Ez akkoriban igen nagy rizikót jelentett, ugyanis új módszerrel és módszerek összevonásával készítettem el Jézus-könyvemet. De azt is fel kell fedeznünk, hogy a Jézus-kérdésnek az egyházon kívül is igen nagy jelentősége van. Ennek egyik megnyilvánulása, hogy a fiatalok azt mondják: Jézust igen, az egyházat nem tudják elfogadni. Meg kell tehát kérdeznünk, honnan ez a nézet. Talán Jézus maga érdekesebb, mint az egyházban Jézusról elhangzó igehirdetés. Ezt mindenképpen meg kell kérdeznünk, hogy mi miatt történik mindez?

Azt gondolja talán, hogy a Jézus igehirdetését is dogmatikus igehirdetésnek gondolják a fiatalok?

Nem, ezt nem tudom. Nem tudom, hogy ez Magyarországon hogy van, de amikor prédikációt hallgatom, az bizony igen sokszor nagy ostobaság.

Szokták azt mondani, Magyarországon is, hogy Németországban két Jézust ismertek: egyet az egyetemi katedráról és egyet a templomi szószékről.

Én úgy gondolom, hogy ezt egyáltalán nem lehet mondani, ez a német helyzet félreértése. Ugyanis tényleg sokat kell dolgozni Jézus megértésért. Intellektuális erőre is szükség van, hogy felfedezzük Jézust! Azt is látnia kell, hogy más nagy szellemek is igen lelkesednek Jézusért, olyanok is, akik az egyházzal nem tudnak mit kezdeni. Csak egy példát említenék: Karl Jaspers (1883–1969) igen jelentős könyvet írt a meghatározó emberekről, és elsőként Jézust említette. Sőt Jézust a zsidók is újra felfedezték.

Talán ez volt az újabb iránya a Jézus-kutatásnak: a zsidó Jézus kutatása.

Ez talán még korábban kezdődött. Már a 19. század végén kezdték újra felfedezni a zsidók Jézust.

Josef Klausner (1874–1958) könyvére gondol?

Igen Klausner, és Salom ben Chorin (eredeti neve Fritz Rosenthal) (1913–1999) „Jézus testvérem” könyvére is. Ez azonban igen fontos fejlődési állomásnak számít. Jézust magát egy egzegézis új komponensének kell tekinteni.

Mostanság igen sokat hallunk egy szociológiai megközelítésről, Gerd Theissen Jézus-kutatásai esetében. Magyarra is lefordították és ismertté vált a módszere.

Ez is igen érdekes, ugyanis nem beszélhetünk a környezet nélkül Jézusról, mintha egyszerűen az égből pottyant volna közénk. Hanem meghatározott időben meghatározott szituációban; egy meghatározott népbe és vallási kultúrába született bele. Azért kell megismernünk, hogy miként nézett ki Palesztina Jézus idejében és milyen volt az ottani gazdasági helyzet, mert akkor realitásabb képet

Gál Ferenc
Hittudományi
Főiskola

alkotunk Jézusról. Amikor megtudjuk, hogy Galilea nagy része nagybirtokosok kezében volt ebben az időben, akik Egyiptomban laktak, és a lakosok csak bérelték a földet, a bérletért pedig fizetniük kellett. Ennek a szociális kérdésnek a pontos ismerete nagyon fontos, amikor Jézusnak azt a szavát elemezzük, hogy „Boldogok a szegények, mert övék a mennyek országa.” Ezt nem lehet ilyen háttér nélkül vizsgálnunk. Jézus ugyanis a szegények között vándorolt, az ő élethelyzetüket élte meg.

Ahogy én tudom, Jézus idejében igen sok szegény volt Palesztinában, mert az még túlnépesedett is volt. Sok ember élt kis területen.

Ezek voltak a föld szegényei. A görögben két szó van a szegényekre. Az egyik, akiknek van földjük, és a másik, akik koldulásra szorulnak – ezeket „ptochoi”-nak nevezik. Olyan szegények, hogy a többiek leköpi őket. És Jézus ezeknek beszél! Jézus ezeknek a szegények szegényeinek mondja hogy boldogok! Ez egy olyan szociológiai szempont, amellyel nekünk ismét csak számolnunk kell az értelmezés esetében. Azok, akik leginkább rászorulnak a segítségre, akiket az egyház mindig segített. Ez azonban Jézus tanításának a kulcs élménye kellene hogy legyen!

Őnek mint professzornak nagy szerencséje volt, hiszen Münchenben sokáig és sok embert tanított. Hány diákja volt Münchenben?

Először is pontosítanom kell: kezdetben Münsterben tanítottam. Ott 2–3 ezer hallgatóm volt a teológiai fakultáson. Ez a zsinat utáni időszak volt, egy nagy kitörés. Maga a fakultás is igen érdekes volt: Karl Rahner fakultása volt, Ratzinger is ide tartozott egy időszakra, és Joan Baptis Metz is. Mindegyik igen ismerős név, nem csak Walter Kasper például. Ez a nagy kitörés ideje volt, és egyben az igen megnőtt érdeklődés a Biblia iránt. Azt kell mondanom, hogy nekem is, mint Schnackenburgnak, igen sok tanítványom volt.

Ennek ellenére a zsinati atyák között szinte nem is találok biblikust.

Ez valóban így van és ez igen különös történet. Ugyanis a II. Vatikáni zsinatnak az egyik meghatározó teológusa Karl Rahner (1904–1984) volt.

Tehát a zsinatot uralták a dogmatikusok és az egyházjogászok.

Azt kell mondanom, hogy teológiai vonatkozásban Karl Rahner meghatározó volt. Vonzotta a fiatalokat –

Hans Küng és Josef Ratzinger is az ő árnyékában nőttek föl, nem úgy mint Rudolf Schnackenburg, a biblikus. Aki ekkoriban már ugyancsak igen ismert volt, mégis sokat bosszankodott amiatt, hogy a zsinaton nem vált meghatározóvá egyetlen egzegéta sem. Talán csak Bedaregő Belgiumból. Őt jól ismertem: ferences szerzetes, aki benne volt a Biblikus Bizottságban is. Ő talán bekapcsolódott a Dei Verbum dokumentum elkészítésébe. Azonban Bedagero olyan szöveget készített, amely felbosszantotta a konzervatív egzegétákat, és Rahnher végül megakadályozta, hogy ez a szöveg megjelenjen. Akkor kezdődött ennek a szövegnek a javítása. Ennek utána lehet olvasni, mert létezik a zsinati szövegeknek egy kétkötetes kommentárja.

Őnek ellenben igen sok nagynevű tanítványa van a jelenlegi biblikusok között.

Igen, kb. ötven olyan hallgatóm van, aki nálam doktorált, ezekből húsznak van jelenleg is tanszéke. Természetesen vannak püspökök is közöttük.

Tudna néhány nevet is említeni ezek közül?

Akadnak jó néhányan, akik az USA-ba távoztak, ugyanis az amerikaiak kihalásszák mindig a legjobb embereket. Ezek között megemlíteném Hans Josef Klauckot, aki Chicagóban tanít, és kiemelném Elisabet Schüsselt Firenztől is.

Ő a nagy feminista teológusnő.

Igen, Ő ebben az irányban fejlődött tovább. Braun Torontóban van, Frankenmülle Dortmundban, és többen német egyetemeken vannak. Például Dornmayer. Akbanu Benin püspöke. Modisu, aki Kongóban püspök.

Van kapcsolata ezekkel a tanítványokkal?

Igen, van. Mindig visszajönnek Németországba. Akbanu, Modisu talán már egy kicsit beteg. Kongóban egy ideje borzasztó állapotok vannak. Állandóan háborúznak, és nem is tudom, hogy most milyennek kell nevezni az ottani államot. A polgárháború egészen össze-törte ezt az államot.

Professzor úr, Ön már nyugdíjas, de ennek ellenére állandóan utazik mindenhol a világba.

Hálát adok az Istennek, hogy jól vagyok, és amíg egészségem engedi, nagyon szívesen vállalom ezeket az utakat.

Az elmúlt héten, úgy tudom, Egyiptomban, Alexandriában volt.

Igen, Alexandriában voltam, III. Theodor pápánál. Őt is pápának nevezik és nem pátriárkának. Ő a görög ortodoxok pápája Alexandriában és egész Afrikában. Aki egészen nyitott embernek számít az irányunkban. Benedek pápa szintén igen közeledik az ortodoxokhoz. De el kell mondanom, hogy Alexandria is igen nehéz helyzetben van. A keresztények az iszlám országban kisebbségben vannak, a minaretek és mecsetek árnyékában élnek. Őket időnként üldözik, sőt olyan is akad, hogy valakit megölnék. Nem csak a városokban, hanem vidéken is.

Ilyen szituációban hogyan élnek a biblikusok Afrikában? Egyáltalán élnek még ott biblikusok?

Igen, egy bizonyos szinten igen, annak ellenére, hogy ezen még lehetne javítani. Igen aktívak a keresztény-muszlim párbeszédben. Én is publikáltam az elmúlt években egy könyvet a Koránról. Amennyiben a Koránt olvassa, fel kell fedeznie, hogy annak fele tulajdonképpen olyan, mint az Ószövetség. Ezen alapok nélkül azonban a muszlimok és zsidók között a párbeszéd lehetetlen. De, amikor mi erről elkezdünk beszélni, azt a muszlimok egészen másként látják. Ezért úgy gondolom, hogy még sok időnek kell eltelnie, hogy ezt hatékonyan tudjuk folytatni. A keresztény egzegétának is rá kell jönniük arra, hogy az Újszövetség is az Ószövetség alapján született. Hogy az Ószövetség az Újszövetségnek az alapja, és az Újszövetséget az Ószövetség nélkül lehetetlen megérteni. Ugyanezt kell elmondanunk a Koránról is. Ez még így nem kezdődött el.

Azt mondhatjuk tehát, hogy a Korán-kutatás és annak a stílusa egészen más, mint a Biblia-kutatás és annak stílusa?

A Korán-kutatás jórészt kritikátlan a szöveggel szemben. Csak igen kevés kritikus iszlám kutatót találunk. A mi iszlám kutatóink sem vették még észre ezt a különbséget. Teleman Lagen, jelentős iszlám kutató, írt egy óriási könyvet Mohamedről két kötetben. Oldalak százain egyszerűen a régi tradíciót adja át. De ebben igen kevés a kritikus hang. Talán szükség lenne egy történetkritikai Korán-kutatást végezni. Sőt egy történetkritikai Mohamed-kutatást végezni. Nagyon sok dolog igen bizonytalan Mohameddel kapcsolatban. Az is kérdés, hogy Mekka egyáltalán létezett-e Mohamed korában. Néhányan azt állítják, hogy Mekka ebben az időben egyáltalán nem létezett. Ő ugyanis szíriai körülmények között nőtt fel. De ezt a kritikai vizsgálatot egyáltalán nem lehet elvégezni, mert teljesen elzárkóznak előle. Én nem olyan bemutatásra gondolok, mint amelyet Salman Rushdie a Sátáni versekben tett (1989), amiért halálra ítélték, és meg akarták ölni. De találkozunk hasonló esetekkel olyanoknál is, akik kritikusan gondolkodnak. Így aztán a kritikus gondolkodás egyáltalán nem lehetséges ebben a vonatkozásában. Az újságokban megjelent dán karikatúrák szerzőjének Angela Merkel különdíjat adott. Azt akarta igazolni, hogy nálunk, Nyugat-Európában vélemény szabadság uralkodik. Mindenki kimondhatja, amit gondol. Ez azonban igen veszélyes dolog volt. A kancellár részéről nagy bátorságnak számított megjelenni olyan valakivel, aki ilyet jelentett meg az újságokban.

Ez azt is jelentené, hogy maguk a muszlimok sem képesek a Koránt történeti írásként értelmezni.

A muszlimok nem annyira képtelenek erre, mint inkább nem akarják így értelmezni.

Ezzel szemben viszont elmondhatjuk, hogy a muszlim

vallási közösségek igen erősek és összetartóak Európában, míg a keresztény közösségek igen gyengének tűnnek.

Azt gondolom, hogy a muszlim társadalomnak is változnia kell. A muszlim országokban is modernizálni kell a társadalmat. De az iszlám ereje nálunk nem azért nyilvánul meg, mert olyan erős, hanem azért, mert Európában igen gyenge a kereszténység. Ha ez másként lenne, akkor az iszlámnak nem lenne ekkora lehetősége. Ha egészen konkrétan nézzük: ha mindent komolyan vennének, ami a Koránban áll, azt egy tudományosan gondolkodó ember számára szinte lehetetlen lenne elfogadni. Ezért adódnak kritikus hangok is Bassam Tibi például, egy talán szíriai arab, aki göttingeni egyetemen professzor, és aki könyvet írt az iszlám krízisééről. Ebben a könyvében is azt állítja, hogy amennyiben az iszlám nem változik és nem szembesül a modern kérdésekkel, nincs jövője.

Ez egyrészt azt jelenti, hogy a muszlim világban és vallási gondolkodásnak változnia kell, másrészt vallási okok miatt ez lehetetlennek látszik.

Ez persze hosszan fog tartani, amíg ezekben az eredeti muszlim országokban is változni fog valami, ugyanis nincs túlságosan sok képzett ember ezekben az országokban. Tehát nincs olyan tömeg, amely egy kijelentésnek utána gondolna. Ennek valószínűleg Európában kell elkezdődnie.

Őn, akinek igen nagy tapasztalata van a Biblia-tudományban és a katolikus egyházban is, és mint aki igen sokoldalúan ismeri az egyházi életet, hogyan látja a jövőt?

Én úgy látom, hogy az egyház jövője sem Wittenbergből, sem Rómából nem indulhat el, hanem a harmadik világból. Tehát, hangsúlyozom sem Rómából, sem Wittenbergből hanem a harmadik világból!

És a Biblia-tudomány megújítása honnan fog jönni?

Úgy gondolom, hogy továbbra is beszélő viszonyba kell maradnunk a világgal, és a fontosabb kérdésekre kell koncentrálni. Mindenkor vissza kell kérdeznünk: vajon egy probléma mit is jelent a keresztény életben. Nem szabad l'art pour l'art könyveket írni. Hanem erre a feladatunkra kell koncentrálni.

Tehát, ha jól értem, olyan Biblia-tudományi munkákra van szükség, amelyek nem csak tudományos értelemben értékesek, hanem amelyeket pasztorális haszonnal is olvashatnak az emberek.

Igen, de természetesen intellektuálisan értékes munkákra gondolok.

Ez persze egy igen érzékeny egyensúlyt feltételez.

Igen, de ennek meg kell nyilvánulni a prédikációban is. Újra tartalmilag lényegesnek kell lenni.

Szeretném megköszönni Önnek ezt a beszélgetést, és hogy oly nagy támogatást nyújtott a mi Biblikus Konferenciánknak, és azt is, hogy személyesen adta át az első, Önről elnevezett díjat. Ezzel ugyanis megtisztelhetjük azokat, akik igen sokat fáradoztak a magyar Biblia-tudományért. Azt kívánom, hogy még sok éven keresztül támogassa ezt a tudományos fejlődést. Hova utazik innen?

Rómába

Ez azt jelenti, hogy nemcsak Alexandriában és Münchenben, hanem Rómában is otthon érzi magát.

Ezt lehet mondani.

Akkor Isten áldását kívánom minden útjára.

Dr. Benyik György

Árvizek és katasztrófák szerte a világban, és vörösiszap-tenger hazánkban.

A földrengések több ezer áldozatot követeltek Indiában és Kínában. 28 millió embert érintett a dél-ázsiai áradás. Bangladesben 1000 halott. A cunami, az ázsiai szökőár 2004 decemberében 300 000 halottat követelt. A híradásokban állandóan szörnyű eseményekről számolnak be. Rengeteg az értelmetlen katasztrófa is, amelyek szintén sok-sok ember életét kioltják, mint például 2001. szeptember 11-én a New York-i World Trade Center elleni terrortámadás, vagy 2010. október 4-i emberi mulasztás okozta ökológiai katasztrófa Kolontáron és Devecseren.

A médiák közvetítette rémisztő események azonban előbb vagy utóbb mindegyikünket elér, hiszen a szenvedést – akár betegség, akár lelki gond, baleset vagy halál – egyikünk sem kerülheti el. A bánat és a terhek néha olyan nagyok, hogy az ember hajlamos az Istent hibáztatni, mondván: „Miért nem tesz már valamit? Miért hagyja, hogy ennyit szenvedjek? Hogyan engedheti meg egy mindenható és szerető Isten a szenvedést?” A szenvedés ténye az ateisták leghatásosabb eszköze ahhoz, hogy megtámadják a Bibliának a szerető Istenről szóló kijelentéseit. Általában a legegyszerűbb és ésszerűnek látszó vádat hozzák fel: „Ha Isten valóban létezik, mindenható és szerető, akkor miért nem veti be a hatalmát a rossz, a gonoszság, a szenvedés, a fájdalom és a halál ellen?”

Nagyon sok ember azért utasítja el Istent, mert nem talál választ a szenvedés miértjére. A leghíresebb példa erre Charles Darwin természet tudós, aki miután meghalt a tízéves kislánya, elutasította a kereszténységet. „Kislányának szörnyű halála szétrombolta Darwin egy morális és igazságos világba vetett hitének maradékát is. Később azt mondta, hogy ez az idő harangozta be keresztény hitének halálát” – írták róla egyik életrajzában. „A geológiai feljegyzések hiányosságai” című fejezetben azt a végkövetkeztetést vonta le, hogy a mai világ minden bizonnyal „a természet harcából, a szükségből és a halálból keletkezett”. Evolúciós elmélete alapján Darwin a halált az evilág szilárd alkotóelemének tekintette.

Darwin csak egyike annak a több ezer híres embernek, akik ezzel a témával foglalkoztak. Charles Templeton, aki korábban az USA leghíresebb Biblia-kutatója volt, szintén a szenvedés miatt utasítja el a kereszténységet. Az 1996-ban megjelent „Búcsú Istentől” című könyvében a hit elutasításának okairól többek között ezt írja: „A genetikusok szerint ostobaság azt hinni, hogy a bűn minden bűncselekmény, minden szegénység, minden szenvedés és minden rossz oka. Könyörtelen és elkerülhetetlen valóság, hogy minden élet a halálra alapszik. Minden húsevő teremtménynek meg kell ölnie, és fel kell falnia egy másik élőlényt. Egyszerűen nincs más választása.” Ahogyan Charles Darwinnak, úgy Templetonnak is nagy gondot okozott összeegyeztetni egy halállal, betegségekkel és szenvedésekkel teli világot a Biblia szerető Istenevel. „Tulajdonképpen miért hívtó életre Isten nagyszerű teremtő munkája efféle teremtményeket? Olyan fogakkal, amelyek szétroppantanak egy hátgerincet, vagy cafatokra tépik a húst, olyan karmokkal, amelyek tépnek és szagatnak? Olyan erős méreggel, amely bénít, vérszívó pofával, összenyomni és megfojtani képes izmokkal – sőt táguló állkapoccsal, amely a zsákmányt egyben és elevenen le tudja nyelni? Hogyan lehetséges, hogy egy szerető és mindenható Isten ilyen irozatos lényeket terem?” – írja Templeton.

Megkeseredett emberek gyakran mondják: nem látom, hogy létezne a szeretet Istene, csak szenvedő és meghaló embereket látok, akik harcolnak, gyilkolnak és fosztogatnak. Betegség és halál van mindenütt. Ez egy borzalmas világ. Ha van Isten, hát minden bizonnyal egy kegyetlen szörnyeteg.

Mindenütt halál és szenvedés

Carl Sagan, amerikai evolúciótudós, aki szintén azt kutatja, miként érkezett az ember a Földre,

tudatos teremtői munka vagy véletlen létezés útján, így írja le Darwin meglátását a halálról: „Szerinte a halál, a szenvedés és a betegség évmilliók alatt vezettek az ember létrejöttéhez, tehát ezek a jelenben és a távoli ismeretlen jövőben is létezni fognak. Az evolúció szerint a halál a történelem állandó része, sőt az ember szövetségese az élet teremtésében. Ha a Föld több millió éves, akkor ez a világ mindig is a halál színhelye volt. A kérdés már csak az, ki okozta a rákot, az egyéb betegségeket és honnan van az erőszak?”

„Ítélt meg, amit alkotott” – olvassuk 1Mózes 1,31-ben. Isten teremtésének megítélése egészen a bűnbeesés előtti időig nyúlik vissza, vagyis Ádámra és Évára. A Biblia szerint a halál a bűn büntetése (Róm 6,23). És ez a tény az evangélium döntő alapja! Ha elfogadjuk

az evolúciós történelemfelfogást, akkor Isten lenne a felelős a halálért. A Biblia megadja nekünk a helyes történeti meglátást, és Isten helyes megértését is! Megmagyarázza nekünk, miért történnek világunkban rettenetes dolgok. Mózes első könyvében Isten eredetileg egy tökéletes világot teremtett, amit Ő maga „igen jó”-nak ítélt meg. Mind az emberek, mind az állatok növényeket ettek, nem pedig más állatokat (1Mózes 1,29-30). Ebben az igen jó világban nem volt sem erőszak, sem fájdalom. Ám ezt a bűn nélküli világot tönkretette az első emberpár, Ádám és Éva lázadása. Az ő bűnük következménye lett a halál, mert Isten nélkül akartak élni. Mindenben maguk akartak dönteni. Ezért Isten halállal büntette a bűnt, mivel előtte figyelmeztette Ádámot, hogy ezt fogja tenni (1Mózes 2,17; 3,19). Isten megmutatta, milyen az élet nélküle, vagyis a halál és a szenvedés az élet velejárója lett. A Róm 8,22-ben olvashatjuk, hogy „az egész teremtett világ együtt sóhajtozik és együtt vajódik”, mert Isten maga vetette alá a teremtest a múlandóságnak.

Mégis, hogyan találhatjuk meg a szeretet Istent, ha elfogadjuk a bűnbeesés tényét, hogy most egy bukott és elátkozott világban élünk. Az 1Korintus 15,26-ban Pál apostol a halált „utolsó ellenség”-nek nevezi. A halál tehát semmi esetre sem képezte Isten eredeti teremtésének részét, amely valóban igen jó volt. A Biblia tanítása szerint, Ádám az emberi faj képviselője volt, ezért mindannyiunkat képviselt. Pál azt írja a Róm 5,12-19-ben, hogy mi mind vétkeztünk „Ádámban”, és ezzel eljátszottuk az élethez való jogunkat. Mivel Isten szent és igazságos, meg kell büntetnie a lázadást. A Biblia egyértelművé teszi, hogy a halál a bűneinkért ránk rótt büntetés, nem csupán Ádám bűneiért. Minden bűnünk felelős a halálért, és a világban létező összes szenvedésért. Másképpen kifejezve: Valóban a mi hibánk, hogy a világ olyan, amilyen. Így hát senki sem „ártatlan”. Minden nap ezek halnak meg, mert aki erre a földre megszületett, annak a bűn büntetéseként meg is kell halnia.

Azok, akik azzal vádolják Istent, hogy kozmikus kivetítőjén nézi mit tesz az ember, és közben jókat mulat, azoknak elkerüli a figyelmét az a tény, hogy Isten valójában már mindent megtett értünk, ami csak elvárható egy szerető Istentől – sőt még annál is többet. Elküldte közénk egyszülött fiát, Jézust, hogy emberré legyen, aki vállára vette értünk keresztségét, és halálával kiengesztelte a világot az Atyával. Megváltott minket az örök kárhozattól, és ezzel megnyílt előttünk az üdvösség lehetősége. Ha Isten nem avatkozott volna be a történelem menetébe, akkor Ádám és a saját bűneink miatt egy Istentől elszakadt, szenvedésekkel teli állapotban kellene lennünk az örökkévalóságig. Jézus halálával megváltotta az embert, és feltámadásával kinyilvánította az Atya akaratát, hogy mindazok, akik Őbenne hisznek, örökké élni fognak.

Kuruczleky Ilona

Sors, vagy gondviselés?

Sokan valami külső és rejtélyes erőnek vélik a sorsot, amelynek kezében tehetetlennek érezzük magunkat. A sors azonos emberi természetünkkel, ösztöneink és képességeink karakterológiai adottságával, amelyeket már az ógörög gondolkodók is sorsszerűnek tekintettek. Mások úgy könyvelik el, hogy beleszületünk egy családba vagy egy társadalmi kasztba, amely meghatározza a jövőnket. A klasszikus görögök természetesnek és szükségszerűnek tekintették a rabszolgaságot. Nem is sejtették, hogy eljön majd az idő, amikor a rómaiak uralma alatt ők is hasonló sorsra jutnak. Mert közmondássá lett, hogy „jaj a legyőzötteknek”. A görög mitológiában külön isteni rangot kapott a Sors, amelynek neve végletesen negatív formájában: a Végtet. Mindez arra utal, hogy az embert merőben természetes mivoltában vették figyelembe, aki adottságainak és körülményeinek kiszolgáltatottja. Ebből születtek meg a görög sorstragédiák. Ezzel szemben a Bölcsesség könyve a mindenség gondviselő Istenéről ad hírt (Bölcs 12, 13). Maga a menyei „Atya” neve is erre utal (Bölcs 14, 3). Ez azonban még a hívő embereket is megtévesztheti. Vannak olyan keresztények, akik az Istenre hagyatkozás naivabb módján azt vallják, hogy „Majd a jó Isten megoldja”. Helyettünk?

Sors, vagy gondviselés? Mindkettőben van valami titokszerű. S mindkettőt lehet úgy kisarkítani, hogy szabad akaratunk passzív marad. Holott a sors és gondviselés abban is megegyezik, hogy egyiket sem lehet, nem is szabad az emberi önállóság és a szabad akarat mellőzésével magyarázni. Igaz, a sors elleni küzdelemben is lehet hősiességnek mutatózó nekifeszülés, mint amikor Beethoven ezt nyilatkozta: „Torkon ragadom a sorsot”. Ennek azonban megvannak a korlátai. Ami pedig a társadalmi kasztokat illeti – ezek lehetnek kifinomultabbak is –, azok sem végérvényesek. Sokan megtalálják a kiutat. Egy film címe is utal erre: „Kitörés”. A rabszolgaság intézménye sem volt végzettségű. Tehetséggel, szorgalommal abban is el lehetett érni, hogy például a birtokos felszabadítsa rabszolgáját. Még a modern börtönök is lehetővé teszik, hogy a jó magaviseletű korábban szabaduljon. Pedig ezek a körülmények erősen sorsszerűnek mutatkoznak. A determinista filozófia kényszerzubonynak tekinti a sorsot, amely ellen az emberi akarat semmit sem tehet. A teljes megadás jele, amikor valaki így vall: „Nekem már ez a sorsom”. Ugyanakkor még a teológiát is megkísérelte, hogy az Isten általi „eleve elrendelést” a predestináció tanával determinista módon értelmezze. Holott sem a sors, sem a gondviselés nem kérdőjelezi meg az emberi szabad akaratot,

amely a teremtés ajándéka. A nagy kérdés az: hogyan lesz, és lehet-e egyáltalán a sorsból gondviselés? Egyikkel kapcsolatban sem beszélhetünk kiszolgáltatottságról, inkább létezésünk drámájáról. Ha merészebb fogalmazást keresünk, talán azt lehetne mondani, hogy a gondviselés a sors megváltása, amely nem zárja ki, sőt föltételezi az emberi közreműködést. A gondviselés titkának teológiai értelmezéséhez emberi analógiák adják a kulcsot. Tulajdonképpen a keresztény szociológia egyik alapvető fogalmát lehetne alapul venni, amit nem ismerünk eléggé. Ez a szubszidiaritás. Azt jelenti, hogy a fölöttes intézmény úgy segítse az alárendelt intézményt – például az állam a családot –, hogy ezáltal a kisebb és alárendelt intézmény maga legyen képes megoldani a saját problémáit. Csak ez lehet a romák számára is a kivezető út nehéz társadalmi helyzetükből. A szülők is így segítik házas gyermekeiket, ha adott esetben azok erre rászorulnak. Céljuk az, hogy a segítség révén a fiatal házasságok önmagukról tudjanak gondoskodni.

Az isteni gondviselés tehát nem azt jelenti, hogy a Mindenható maga oldja meg emberi feladatainkat, hanem ahhoz ad kegyelmi segítséget, hogy mi magunk tudjuk megoldani problémáinkat. Már közmondássá lett, hogy „Segíts magadon, Isten is megsegít”. Ez így is fogalmazható: „Isten azért segít, hogy magadon segítni tudj”. Nem olyan ez, mint az apa vagy az anya, aki maga írja meg a dolgozatot a gyermeke helyett, holott csupán ahhoz kellene segítséget nyújtania, hogy az elemista fiú vagy a leány maga oldja meg a házi feladatát. Ezzel válik érthetővé a kegyelem hatékonysága is. Ha nehéz dönteni üdvösségünk ügyében, Isten kegyelmét úgy kapjuk, hogy az nem veszi el szabad akaratunkat, hanem inkább megerősíti, hogy önállóan tudjunk dönteni üdvösségünk ügyében.

Sors, vagy gondviselés? Igazában véve a teremtés okozza a nehezebb problémát. Általa ugyanis a teremtmény a saját lábára áll és saját tevékenységére kap Istentől felhatalmazást, egyénileg és közösségileg, egész történelmével, teremtett volta drámájával. S ebben a történelem szörnyűségei is benne vannak. Hogyan lehet akkor, hogy a végén a gondviselés irányításával mégis „helyre áll a világ rendje”? Ehhez talán a színpadi mű előadását megelőző, konfliktusokkal teli próbák sorát lehetne idézni. A színpadi rendezők jól ismerik mindezt. Van, amikor egyik-másik színész vissza akarja dobni a szerepét, mert rangjához méltatlannak érzi azt. Van, amikor valaki megbetegszik a szereplők közül vagy ittas állapota miatt nem lehet megtartani a próbát. Előfordul, hogy az egyik sztár megsértő-

dik és otthagyja a próbát. Az avatott rendező azonban ismeri színészeit, s a végén többnyire egy sikeres előadás jön ki a küzdelmes próbák után. Mi a calderoni „Világszínház” szereplői vagyunk. Bízunk kell a Rendező tervében, mert a teremtésben is valami hasonló történik. Saját térben és időben kell eljátszanunk a szerepét, amit kaptunk. S mi is hányszor összeütközünk a Rendező akaratával, de aki vállalja, sőt hivatás-sá emeli a szerepét, az megérti, amit a Példabeszédek könyve így fejez ki: „Mennyi terv van az ember szívében, de csak az Isten terve valósul meg” (19,21).

Sokan úgy érzik, mintha a teremtés a sorsára hagyná az embert. A megváltás azonban már jobban érezteti az isteni gondviselés hatékonyságát. Urunk Jézus a gondviselésre utal, amikor az ég madaraira és a mezők lilimára mutat. A megváltott létben Isten Szentlelke segíti, hogy a sorsból gondviselés lehessen, ne pedig balsors vagy végtet. A sors a magára hagyott emberi lét, a megváltás azonban képes fölemelni a sorsunkat, úgy, hogy abból gondviselés legyen. Thorton Wilder íróként foglalkozik világirodalmi rangú regényében a gondviselés titkával. Szerb Antal így jellemzi: „Szent Lajos király hídja arról szól, hogy a XVIII. században Limában leszakad egy híd, öt ember a halálát leli. Egy arra járó szerzetes, aki könyvet készül írni a Gondviselés megbízhatóságáról, kutatni kezd, vajon miért éppen ez az öt ember halt meg, mi volt halálukkal a Gondviselés szándéka”.

Mi talán jobban megértettük a gondviselés titkos útját, amikor fatimai zárándoklatunk során egy magyar asszony a férjével meggondolatlanul előre futva bemerészkedett a tengerbe, amelynek vize váratlanul kicsapott a homokos partra. A hullám magával ragadta mindkettőjüket. Az asszony szíve fölmondta a szolgálatot. Férjét sikerült kimentenünk. És bármennyire fájdalmas volt a haláleset, tudtuk, hogy mindez egy reggeli szentmise, közös áldozás, majd azt követően a keresztút végzése után történt, a legjobb lelki előkészület után. S ebben már fölismerhető a gondviselő Isten keze nyoma. Ez volt mindannyiunk véleménye. A megváltás már földi létünkben megtapasztalhatóvá válik, amikor a negatívumokból is valami jót tudunk kihozni, akaratunkkal és a kegyelem közreműködésével. Vannak olimpikek, akiket gyermekkoruk cse-nevész voltának keserű tapasztalata indított el olyan következetes test-edzésre, amely végül a győzelmi emelvényig vezetett. Ezt fogalmazza meg az Evangélium reményt keltő mondata számunkra: „Minden a javukra válik azoknak, akik Istent szeretik” (Róm 8,28).

Boda László

„A legboldogabb ember az egész Szovjetunióban”

Ki ne hallott volna, felekezetétől függetlenül, Olofson Placid atyáról? 94 évesen is évek óta járja az országot, sőt, a világot. Misézik, előadásokat tart és minél több helyre jut el, annál többre hívják: „egy másik élet is kevés lenne mindegyiket teljesíteni”. Hallgatjuk őt, sirva, nevetve, személyes előadásán, vagy a rádióban, televízióban, DVD-ről.

Svéd, evangélikus származású. 1714-ben a háborút veszített svéd király átvágtatott Magyarországon, egyik (belázasodott) kísérőjét Pesten hagyva. Albert Olofsson itt maradt, megnősült. Azóta élnek itt. Károly édesapja tért át a katolikus hitre, 42 évesen megnősült, felesége tizenhatodik gyermeke volt szüleinek. Lányuk, fiúk született. „Hogy a sok megpróbáltatásban később nem roppant össze-

szé, azt harmonikus gyerekkorának is köszönhet-e". Négy és fél évesen tette le az első elemi vizsgát, kilenc évesen a pesti bencés gimnázium tanulója (1925–1933) (aminek olyan híre volt, hogy 70 helyre 600-an jelentkeztek). Görögöt, franciát, latint és gyorsírást is tanult (a mai napig ezzel írja le előadásait. – 16 és fél évesen külön engedéllyel érettségizett, utána felvették Pannonhalmára.

Azt hitte, ott, a hegy tetején, a világtól elvonulva fogja leélni életét, mint bencés tanár. De a Jóisten másképp határozott... Ott „tudta meg”, hogy együttáll szerzetes is lesz. 1939-ben szentelték pappá, ekkor kapta a Placid nevet. Sokáig ő volt a bencések közt a legfiatalabb, de „kigyógyult” belőle, ma már ő a legöregebb. 1964-ben (akkor még titokban) ezüstmisézt, 1989-ben Pannonhalmán volt az ünnepélyes aranymise, 1999-ben gyémántmise a Budai Szent Imre (ciszterci) templomban, 2004-ben vasmise Rómában – 2009-ben rubinmise Pannonhalmán. De jaj! Amíg mindezt elérte!

„A 20. század történelmének élő tükörképe Placid atya viszontagságos hét évtizedes papi pályája” – írja róla Erdő Péter bíboros, a felszentelésének 70. évfordulójára kiadott *Enlétkönyv* Köszöntőjében. Megjárta a poklok poklait, mégsem tudták folyton sugárzó derűjét, optimizmusát, hitét megrendíteni. Minden szavából árad leküzdhetetlen humora. A Jóistennel egészen különleges, mondhatni ótestamentumi a kapcsolata: beszélget vele, szemére hány, élvezi „humorát”.

A legbencésebb budapesti bencésdiák: az iskola 1933-as tablóján mint érettségiző, az 1946-os tablón mint érettségiztető tanár. De csak az írásbelin, a szóbelin már nem, mert „a Jóisten másképp rendelkezett.”

1946. június 5-én hurcolják el Pannonhalmáról, egyenesen az Andrássy út 60 egyik magánzárkájába, ahol „hirtelen senki és semmi lett”. Sose mondták

Soproni tanár koromban 1944-ben. Akkor még sejtettem, hogy fogolyként kerülök ide vissza.

Örszentmiklósi elsőáldozók között 1965-ben.

Gyurkovics Tibor, dr.Bolberitz Pál és Mádl Dalma A Hit Pajzsa díj átadó ünnepségén.

meg, mi a vád. „Tudja maga nagyon jól”. Három hétig vallatták éjszakánként, reflektorfényben. Onnan átvit-ték a Markó utcai fogházba, köztörvényesek közé. Monstre összeesküvés! pert készítettek elő, melyben szerepelt egy arisztokrata, egy Horthysta katonatiszt, egy egyetemista – és egy pap. De ebből a papból nem jött ki egy ekkora összeesküvés, ezért átirányították a szovjetekhez, akiknek már nagy gyakorlatuk volt a koncepciós perekben. Ütötték, verték. De „az Úristen-nek van humora”: A szovjet kihallgatások káromkodó, goromba tolmácsnőjével Lembergben találkozott író-mét: „Jön szembe a tömegben az én szőke szépsé-gem, integet és mutatja a kezével, hogy ő is tíz évet kapott”. – 1989-ben Medjugoréban a Markó utcai fegyőrért áldoztatta meg...

A szovjet büntetőtörvénykönyv alapján a Gulágon letöltendő tíz évre ítélték. Az utolsó szó jogán hiába mondta el, hogy mint tábori lelkész a nyilas terrorhoz semmi köze nem volt, az elnök így érvelt: „... nekünk nem azokkal van bajunk, akik akkor nyilasok voltak és most kommunisták, hanem azokkal, akik akkor nem voltak nyilasok és most nem kommunisták.” Megdönthetetlen érvek!

Útban a Gulágra – Sopronkőhidai kerülõvel

Mindegyik börtönben, a szovjet fogságban is legnagyobb problémája az volt: mit akar vele a Jóisten? Az oroszok örültek a pópának, kitüntették: folyosót mosattak és WC-t pucoltattak vele („Nem valami fényes munka. Ők nem ülnek, hanem állnak a végére, aztán

Liberitz Pál és Mádl
átadó

És akkor ott, a fertőtlenítőben, lemeztelenített testtel és lélekkel értette meg. Nem diákokat fog tanítani, ahogy eltervezte. Az lesz a dolga, hogy tartsa a lelket fogoly társaiban. Ez volt a hivatása a lágerben tíz évig – így lett „a legboldogabb ember az egész Szovjetunióban, mert rátalált az életfeladata”.

Tíz év a Gulágon – „a 876-os nép ellenség

Három és félmillió politikai fogoly, tizenhatezer lágerben. „A SZU-ban a nagy számok törvénye uralkodik”. Marhavagonba zsúfolva utaztak. Enni hol kaptak, hol nem. Lembergben már – 21 fok volt. Reverendáját még Tatában egy rongyos pufajkára cserélték, az úton elvették a cipőjét. Meztőláb érkezett – 35 fok hidegbe. Félórát állt pokoli kínban a havon, míg sorra került.

1947. január végén érkezett Moszkvától 900 km-re keletre, Potymába, 36 láger, százezer fogollyal, polskák, tetvek közé. Éheztek. Lefogyott 42 kilóra. Úgy legyengültek, hogy a latrinán egymást tartották, nehogy beleessenek. Amikor megtagadta egy plakát festését („A Vatikán az imperializmus pórázán” szöveggel) 6 hónap bűntetőbrigádra ítélték, de csak 13 napig tartott,

mert az állandó káposztalevestől a lába olyan lett, mint az elefánté (tromboflebitis) és kórházba került.

Öngyilkos nem volt a táborban. Az emberekben ilyenkor működik az életösztön. Megszökné nem lehetett. Az egész ország börtön volt. Hamar megértette, „háromféle szovjet ember létezik: aki volt börtönben, aki most van és aki ezután lesz”. Édesanyja éveken nem tudta, él-e? Nyolc év után kapta az első hírt róla.

Amikor egy zsidó rabtól maceszt szerzett („Egy magyar bencés tanár a Szovjetunió lágerében a moszkvai izraelita hitközség maceszával miséznek – az Úris-ten csodája!”) és a kaukázusiaktól szőlőt, annak levét használva nyolc évig minden éjjel, a legfelsőbb pricscsen hason fekve, pucéran, a poloskákat elzavarva misézett 2 és 3 között. Az egész lágerből jártak hozzá áldozni titokban. Egy vazelines dobozban (motozások markába szorítva) az oltáriszentség egy icipici alumínium kereszt a nyakában. A kelyhet az esztérgályos műhelyből fusziták, a terítőt egy ukrántól kapta. („Annyiszor mosta, hogy az volt a legtisztább ruha a lágerben, de most, a Terror Háza Gulág termében olyan szürkén látszik...”)

Sztálin halála után „elkanászodott” és vasárnap nappal is misézett. Az, hogy nyolc éven át sikerült miséznie, segített megőrizni derűjét. „Azt mondták a szovjet fegyőrök, nem is vagyok igazi pap, mert nincs szakállam, és mindig mosolygok. Nekem nem lehetett összeroppannom, mert akkor ott a kereszténység roppan össze.”

Karácsonyeste: Harminc magyar „dolgozott be”. Pici fenyő papírdíszekkel. Kenyéradagcskák fokhagymával bedörzsölve = kolbász, kenyérből kockák kis cukorral = sütemény. Két társ rövidzárlatot csinált, mire az őrtoronyban kilőtték a színes rakétákat = „csilagszóró helyett tűzijáték”...

Gréta Garbo a barakkban: berlini mérnök az UFA-tól javíttatta a környék régi kurbis vetítőgépeit. Cserébe „kipróbálásra” kért filmet. Levetítették a Kaméliás hölgyet. „Akkor kicsit embernek éreztük magunkat...”

Irodalmi szemináriumok: Mindenki mondta, amit fejből tudott. A Kreml főiskolájának igazgatója jól ismerte Lenin, Sztálin, Marx és Engels műveit. „Egyszer azt mondtam neki: Sajnálom magát, mert egész életét a kommunizmusra tette fel. Én egy téglát sem raktam a kommunizmus épületébe, így könnyebb elfogadnom, hogy rám szakadt, mint magának, aki építette.”

Paptársak a táborban: Vágh József jezsuita páter mondta: „Az egyszerű ember azt csinálja amit tud, az értelmes ember amit kell, a katolikus azt, ami lehetetlen.” De hiszen ott nem azt tették amit tudtak, hanem amire kötelezték. Ő például 3 diplomájával papucsot font... – Minden vallás papjával megtalálta a közös hangot, kivéve a pópákkal. Ők hihetetlenül méltóságteljesek és morózusak voltak, nem mentek, hanem vonultak. Elvárták, hogy a csomagokból megkínálják őket.

A holocaustról azt hangoztatják, hogy ahhoz képest a Gulág turistaút volt. Nem volt turistaút. A Gulágon sem volt szokás életben maradni. Gázkamra nélkül is ott pusztult a rabok 78,3 %-a. Csak Magyarországról 32 ezer hadbíró által elítélt embert hurcoltak oda, a magyar foglyok közül 26 ezren meghal-

A Szentatyával való találkozás 1996-ban (Középen Várszegi Asztrik főpát úr)

tak odakint. Hatezer-egypárszázan jöttek haza, most már ezren sincsenek. – „Nem voltam sem vértanú, sem hős, csak túl akartam élni ezt a poklot. Senkit ne tévesszen meg, ha derűsen beszélek a lágeréről, mert nem a borzalmakat hangsúlyozom, hanem a túlélés csodáit. Mindvégig biztos voltam benne, hogy Isten segítségével túlélhetem.”

Újra itthon

És túlélte. 1955. november 19-én értek a magyar határhoz. A Vereckei hágónál elénekelték a Himnusz. Mellette a szalmazsákon Kovács Béla, a Kisgazdapárt főtitkára feküdt, aki 25 évet kapott. „Jó volt vele beszélgetni 12 napig”. 20-án értek Nyíregyházára. Amikor a pénztárnál lepecsételték a jegyüket, „olyan furcsán éreztük magunkat: se farkaskutya, se géppisztolyos őr, hogyan lehet így élni?”

A vonaton először oroszul beszélgettek, hogy ne értsék őket. „Aztán mégiscsak magyarra váltottunk, mert ha a sötétben lekevernek egy pofont, azt nem nekünk szánják!”

Pesten, a 49-es villamoson leszállított egy ballonkabátos fiatalembert: „Segítsen rajtam. Nem merek hazamenni. 10 évet voltam a Szovjetunióban és az édesanyám nem tudja, hogy hazajöttem.” Nyújtja a kezét: „Sághegyi György vagyok, 7 évet töltöttem a Gulágon, 1953-ban szabadultam.” „Megöleltük egymást. Két szabadult rab a 49-es villamoson...” – A kapualjban megszólította egy fiatal lány: „Kit tetszik keresni?” „Tulajdonképpen saját magamat – mondtam váratlanul.” Mi ma már tudjuk: megtalálta. De az az út sem volt egyenes.

Segéd munkás. Pannonthalmára nem mehetett vissza. Elment Pesterzsébetre egy ládagárba, amíg le nem vágta az ujját. – 1956. október 23... Gyalogolt a Bartók Béla úton, mikor egy szovjet tankoszlopból az őrnagy megkérdezte hol a parancsnokság? „Éppen jött 2 rendőr, már nem volt csillag a sapkájukon. Tőlük kérdeztem, hová küldjem az oroszokat? Amit azok válaszoltak, nem fordíthattam le, mert nem túrt nyomdafestéket.”

Mosodás. Balesete után az ORFI-ba jelentkezett betegszállítónak. A személyzetisnek így mutatkozott be: „Bencés tanár vagyok, tíz évig a Szovjetunióban voltam fogoly, a fűrészgép levágta az ujjamat, állást keresek! – Ilyen rövid életrajzot nem hallottam soha – nevetett.” Mosodavezető lett. Tizenkét évig. Utána

átkerült a Korányi TBC Szanatóriumba 8 évig. Mindegyik élményei, kalandjai voltak, de ezeket a könyvben kell elolvasni, ide sajnos nem férnek. Kétszer majdnem megkapta a Vörös Csillag kitüntetését, a miniszteri elismerést a „munkaintenzitási verseny” megnyeréséért. Egyszer mosodásból majdnem főiskolai tanár lett. Csúpa majdnem...

Újra pap. Helyettesít a Budai Szent Imre templomban, majd lassan, kinevezés nélkül „becsúszik”. Mióta nyugdíjas, több, mint 25 évig minden papi feladatot el lát, szabadidő nélkül. A rendszerváltozás óta pedig a gyóntatószékre már kiírták a nevét: Placid atya.

1990 után kapott a Szovjet Legfelsőbb bíróságtól egy stencilezett papírt, amely tizenhármukat közösen felmenti az ítélet alól...

Zarándokutakat vezet bel- és külföldön, csodálatos helyekre (Máriapócs, Győr, Pannonthalma, Fatima, Lourdes, Montserrat stb.) – a legemlékezetesebb közülük a Szentföldi, ahol a Genezáreti tó közepén „megkértük a kapitányt, egy szakállas hébert, fordítsa meg az olasz zászlót és húzza fel az árbocra. Felkúszott a magyar zászló, mindnyájan felálltunk és elénekeltük a Himnuszot.” – Másik élmény Pannonthalmán 1996-ban a Szentatyával való találkozás. „A főpát úr odasúgta neki, hogy a Szovjetunióban voltam. – A Gulágon? Mennyi ideig? – kérdezte a Szentatyá, aki lengyel és még szakember is. – Tíz évig – válaszoltam. – Hát az untig elég volt, mondta a Szentatyá, és olyan jó férfiasan kezét fogott velem.” Ekkor lett világhírű, mert a sajtó világgá röptette a lengyel pápa és a tíz évig a Gulágon raboskodó magyar bencés szerzetes kézfogását.

2003-ban, a kommunizmus áldozatainak emléknapján beszélt a Terror Háza előtt, ahol a Gulág-teremben az ő személyes tárgyai láthatók, amelyeket fogoly társai készítettek és miséin használt: kehely, terítő és egy nyírfából faragott feszület. Másnap, 87 évesen vette át a Parma Fidei, „A Hit Pajzsa” kitüntetését Mádl Dalma asszonytól (ezt olyan egyházi személyeknek adják, akik a kommunista diktatúra alatt is hűségesek maradtak hitükhöz, magyarságukhoz). „Felment a színpadra egy törékeny, pici ember, a magyar történelem egyik legsötétebb fejezetéről, a Gulágról beszélt (nem nélkülözve a derűt, a humort és a bölcsességet), és a hallgatóság szemeláttára nőtt óriássá.”

„A Jóistent nem lehet kidisputálni az életünkben.”

„Ha a szovjetek nem vonnak ki a forgalomból, Rákosi Mátyás biztosan felakasztott volna.” Végül, mint később többször is elmondta: „Jegyezzétek meg, az Úristennek van humora. A Szovjetunió mindent megtett, hogy tönkretegyen. És mégis itt vagyok, több mint 90 évesen, de hol van a Szovjetunió?!”

Források: Ézsás Erzsébet:

A Hit Pajzsa. Oloffson Placid atya élete. – 14. átdolgozott, bővített kiadás. Párizs Book kiadó, 2008. – *Placid atya: Dr. Oloffson Placid OSB felszentelésének 70. évfordulójára.* Emlékkönyv. – Éghajlat Könyvkiadó, 2009.

Kovács Mária

Lv.dr. Bakos Batu

A kereszténység és a magyar küldetés

A magyar östörténet az állam kialakulása körüli időkbe vezet vissza minket. Nemcsak a történeti, hanem azal szoros összefüggésben lévő vallási, művelődési stb. kérdések körüli viták, újabb nézetek borzolják a kedélyeket. Világos számunkra, hogy a Magyar Tudományos Akadémia eddigi merev, maradi, alkalmasint magyarellen álláspontjára válaszul heves érzelmekkel teli túlzó nézetek terjednek rohamosan. A középkori elsősorban német kódexek nyomán „pogány” megnevezéssel illetett magyarok, akár „honfoglalóként”, akár hazatérőként nevezzük meg őket, vallása ma a viták kereszttüzeiben áll. Ez szükségszerű, hisz a XIX. század „felvilágosult”, szabadkőműves tudománya porlik szét az új (néha meglepően ősi) felismerések fényében. Oszlik a homály mind a nyelv és nyelvtörténet, mind a vallás és művelődés, mind a történet és hagyomány területén. Sajnos a mai kor átpolitizált hatalmi és gazdasági kérdésekre összpontosító szellemében az ősi emberi gondolkodás csak visszavágni tud. Az ilyen visszavágás az ellenhatás miatt mindig érzelmekkel teli, s nem teljesen tárgyilagos. Az ellenerő pedig az eredeti oldal nézeteit a másik irányban teszi szélsőséggessé. A végeredmény a mai helyzet, amikor a két véglet nagy erővel feszül egymásnak.

Ha a valóságból indulunk ki, akkor az első nehézség könnyebben oldható meg. Az alap ugyanis a Teremtő Isten, aki felismerhető a művéből, hisz saját képmására teremtett mindent. Ez természetesen az egész világra vonatkozik. A lét maga is analóg. Így az anyagi világ tanulmányozása, s az arról alkotott tudás bizonyos értelemben teológiának, másként megnevezve hittudománynak tekinthető, ha az igazságot ismeri fel. Más szavakkal a teremtés maga is kinyilatkoztatás. Ez rendkívül fontos. Nemcsak azért, mert így az istenképünk lesz tisztább, hanem azért is, mert ezzel a természet törvényei, s velük a természetjog jelenik meg, ami az élet, s a magasabb rendű élet szabályait pontosan határozza meg. Igaz, hogy megismerése nem könnyű, ennek azonban az oka az, hogy az ember a bűn következtében már meggyengült. Más szavakkal értelme elhomályosodott, akarata pedig rosszra hajló lett. Ez a két tényező egymást erősítve megnehezíti az igazi tudás megszerzését. Az értelem ugyan meggyengült állapotában is képes az igazságot – azaz a tényekkel való egyezést –

felismerni, de az akaratnak el kell fogadnia azt. Sajnos ezt az egyszerű ténytet a mai világban – különösen a felvilágosodás szellemi hatásának következtében – vagy nem akarják, vagy nem tudják felfogni. Az értelmet ugyanis az igazság megköti, nincs tehát, sőt önellentmondás szabad gondolkodásról beszélni. Az akarat szabad, aminek el kéne fogadnia a felismert igazságot. A végtelen Isten ugyanis Igaz és Jó. Ennek az analóg megjelenése tehát a lét igazsága és jósága, ami az emberi szellemben az értelem és akarat működésében fejeződik ki.

A Teremtő mindent, benne az embert és szellemvilágot, jónak és igaznak alkotta meg. Elsőként a tiszta szellemek egy része, köztük a leghatalmasabb, lázadt fel, azaz élt akaratának szabadságával, majd sugallatára, őt követve sajnos az ember is. Megszületett tehát a bűn. Elkezdődött a természet, s a szellem romlása. Az egész világ eltávolodott Istentől. Olyan szakadék keletkezett, amit az ember, s vele a természet önjegéből már nem volt, nem lehetett képes átlépni. Az Isten azonban nem hagyta magára az embert. Utána nyúlt, és Gyógyítót ígért. Maga a teremtet világ az ember természetéből következően ugyancsak a gyógyulást igényli, hisz vele romlott. De az értelem elhomályosulása, amire fentebb már utaltunk, azzal járt, hogy csak nagyon nehezen képes a teljes valóságot felismerni. Szükséges tehát Isten segítsége, azaz Önmaga kijelentése. Ez történt meg mindjárt a bűn után. A Szentírás világosan utal erre, amikor a büntetés kihirdetése történik. Az ember arca verejtékével fogja enni a kenyérét, mert az összhang közte és a természet között megbomlott. Az asszony fájdalommal szüli meg gyermekeit ugyanezért. Ám a Kigyó – a Gonosz – sem lehet nyugodt, mert látszatra ugyan győzött, az ember meg fog halni – az élet fájáról már nem tudott szakítani – de ez a győzelem nem végleges. „Ellenségeskedést vetek közéd és az asszony közé, ivadékod és Ivadéka közé. Ő széttiporja fejedet, te pedig sarka után leleskelgedel.” A legutolsó szót fordítani lehet másként is, de értelme világos. Jön a Szabadító, aki az asszony Ivadéka – Tőle származik – és győzni fog. Helyre állítja az elrontott, megromlott világot, Istennel kiengesztel, megbékíti. Ez a néhány sor világosan utal arra, hogy az Úr kinyilatkoztatta magát már a kezdetektől. Ezt nevezzük ősi kinyilatkoztatásnak.

Az ember útjára indul, s ez nagyon nehéz, fájdalmas, küzdelmekkel teli út lesz. Ott van vele szemben a lázadó természet – a lázadást saját magának köszönheti – és a Kigyó, aki megkíséztette, bukásba vitte, s ezt véglegessé akarja tenni. De vele van ugyanakkor Isten ígérete, a szabadulás reménye, az Asszony Ivadéka, Ő meg fogja menteni. Mikor, hogyan, hol? Hamarosan, vagy emberi agygal felfoghatatlanul soká? Nem tudni. Nemzedékek szakadatlan sora jön, zajlik a küzdelem, az események egymás után következnek (ez a történelem), s az ember egyre elesettebb. Eredeti szépsége, értelme, jósága megfigyatozik, esetenként gyengül, majd néha erőre kap. Isten ugyan mellette áll, de ezt nem mindig, nem mindenütt, s

főleg nem mindenki érzi. Az ősi kinyilatkoztatás fakul, az Isten képe homályosabb lesz, az ember egyre bizonytalanabbnak érzi magát. Érdekes paradoxon, hogy a civilizáció és műveltség előre haladásával sötétedik el jobban a kép. Isten tulajdonságai önálló életre kelnek, megszemélyesednek, s a Teremtő egy Isten helyett sok istent kezdenek tisztelni, imádni. Ez jellemző mind a hindu, mind az egyiptomi, mind a görög, s nyomában a római, mind az azték, inka stb. kultúrára. Persze ebbe a folyamatba komolyan beleszól maga a Gonosz is. Nem véletlen, hogy a Földközi-tenger keleti partján az istenek neve sokszor bizony megegyezik a főördögök nevével, akik magukat bálványok képében imádtatták. Ugyanakkor azok a sokszor egyszerűbb – pontatlanul primitívnek mondott – a természettel összhangban élő népek tisztábban, esetenként tisztán megőrizték az egyetlent, szellemi Isten képét. Tudják, a halál nem végleges, utána is élet következik, ami ugyan más, de a Földön töltött időnek megfelelően boldog, vagy szenvedéssel teli lesz. Azaz Isten igazságos és jó, hatalmas és mindenkinek, mindennek az Ura. A Szabadító képe, a szabadulás reménye azonban többé-kevésbé fakult. Az Őt szülő asszony tudata pedig csak nagyon kevés nép között maradt meg. Erre még visszatérünk. Azt nem tudhatjuk pontosan, hogy Isten további segítsége – próféták és kiválasztott közvetítők (papok) – révén szükséges volt-e az ősi kinyilatkoztatás megőrzéséhez ezeknél a népeknél. Más szavakkal adott-e Isten további kinyilatkoztatást nekik is?

A Szabadító – Megváltó – eljövételéhez, ígéretének beteljesítéséhez az Úr népet választott Magának, akivel szövetséget kötött, akinek megmutatta hatalmát. Ez a nép nem a nagy kultúrák népe volt, jölehet az első kiválasztot-

tat onnan hívta. Utódait azonban állandóan figyelmeztetni, büntetni kellett, mert letértek az útról. Kiválasztottak, próféták sora kellett, hogy feladatukat, a szövetség feltételeit újra és újra tudatosítsák. Ne süllyedjenek bálványimádásba, Istenben bízzanak, Őt szolgálják, engedelmeskedjenek parancsainak. Értsék meg, hogy az Eljövendő nem földi hatalmat hoz, a kiválasztottság az Úr szolgálatát jelenti, s nem uralmat más népek fölött. Isten megvédi őket, ha őrzik a szövetségi hűséget. Mégsem így történt. Voltak közöttük igazak, szentek, védtek a törvényeket, de a gőg – a kiválasztottság helytelen tudata – megrontotta a többséget, s Isten időnként hagyta őket saját úttjukon, de amint veszélyeztették tervét, megrendszabályozta a népet. Az egész ószövetség erről a küzdelemről szól. Isten tehát folyamatosan kinyilatkoztatta magát. Végül eljött a Szabadító, a Megváltó, az Isten Fia.

„Öbenne élet volt és az élet volt az emberek világossága. És a világosság a sötétségben világít, de a sötétség azt föl nem fogta.” „Tulajdonába jöve, de övéi őt be nem fogadták.” Szent János evangéliuma elég érthetően beszél erről a tragédiáról, ami azonban Isten tervében benne volt. A megváltás végül a kereszten történt meg, ahová a választott nép előljárói, a gőg, s a hatalomféltés, a földi értékek szeretete juttatta. Jézus azonban, Aki Isten kinyilatkoztatásának teljessége, a megtestesült második isteni Személy, megszabadított mindenkit, a teljes emberiséget, új szövetséget kötött velünk, mindenkivel. Az újszövetség mindannyiunkat érint. Valamennyien Isten népe vagyunk, s amit közölt velünk az Ige az a teljes kinyilatkoztatás, szavai, tettei, és Ő maga. Beteljesült Isten ígérete, első választott népét nem véglegesen, csak időlegesen vetette el. A maradéknak még meg kell térnie. Ez csak később jön el.

Az újszövetség beteljesedése az Egyház, aki Jézus titokzatos teste. Benne a megváltott emberek vannak, akik elfogadják Isten irgalmát, segítségét, szeretetét. Ő szeretetből teremtet, saját végtelen jóságát árasztja ki folytonosan, egyszerűlőtt Fiát adta nekünk, Aki egy Vele. Ettől kezd-

ve csak tőlünk függ, hogy mi lesz velünk. Akaratunk megromlottan ugyan, de szabad maradt. Elene, vagy Mellette dönthet. Ő meggyógyít, ha elfogadjuk. Ő kiengesztelt az Atyával, nincs akkora bűn, amire ne lenne bocsánat. Ő arra is megtanított mi az igazság és a jóság teljessége. Ettől kezdve azonban nincs más teljes út. Az értelem nem szabad, köti az igazság, márpedig Ő az út, igazság és az élet. Van tehát türelem, megértés a fogyatékos ismerettel szemben, de nincs egyenlők közötti szabad választás. Az Isten megmutatta magát, elküldte Fiát. Őt lehet fel nem ismeri, de nem lehet emberekkel, emberi ismerettel egyenlővé tenni. Ezért hamis a vallási szabadság fogalma, mert egyenlők közötti választást sugall.

Az egész emberiségnek szóló kinyilatkoztatás a megtestesült Igével, Jézussal lezárult. Az Ő tanítását őrzi az újszövetségi Szentírás, Rá utal, Őt készíti elő az ószövetség. Szövetségének népe az Egyház, aki vigyázza, őrzi tanítását, mind az írást, annak minden szavát gondozva, mind a hagyományt. Segíti az embert a Jézus által alapított szentségek kiszolgáltatásával – ami erőt, az Isten segítségét (kegyelmet) közvetíti, s bűneinktől megtisztít, Jézusba öltöztet, az Ő népévé tesz – szentelményekkel, amelyek védenek és megerősítenek, az igaz tanítással, amit a gyenge ember nem mindig közvetít eléggé hatékonyan. Az Egyháznak bizony isteni arca mellett emberi is van. Ahogy Krisztus teljes Isten és mellette teljes Ember, úgy van Egyházzal is, aki azonban a szentek közössége. Nemcsak földi s látható, hanem boldog, már győzött égi és szenvedő (purgatórium). Így minden összekapcsolódik. A múlt, a porló ősök az égben, vagy a szenvedés helyén, a ma élő, küzdő sokaság láthatatlanul és láthatóan, végül, akik utánunk jönnek. A tiszta szellemek, akik mellettünk vannak a harcban, s az „égben állandóan látják mennyei Atyám arcát”. A kinyilatkoztatás még pontosabbá teszi a Tökéletesség képét. Az ószövetség egyetlenségét hangsúlyozza, s azt, hogy mindent Ő teremtet, de az Újból tudjuk, hogy valóságos szeretet Örvény, Aki egyetlen ugyan, de a folyamatos áradat állandóan szüli a hármasságot. Egyetlen természet tehát, de három személy. Ez nagyon fontos ismeret, mert így nyilvánvaló, hogy Ő a szeretet. Így nyilvánvaló, hogy nem lehet más csak Szeretet! Végül tudjuk, hogy a történelem, s az üdvörténet Isten engedelme alapján állandó harc a Gonosz és Isten gyermekei között. A harcban a szabad akarat révén lehet választani a két oldal között. A Gonosz saját birodalmát építi folyamatosan. Szeretne mindenkit oda vinni, „gyilkos ő kezdetől fogva”, s „a hazugság atyja”. Birodalmát, ami valóságos – sajnos oda is lehet kerülni, nem az Isten szándéka szerint, hanem szabad választásunk miatt – maga és társai építik.

A kinyilatkoztatás teljességéről térjünk vissza az egyszerű népekhez, akik az első, eredeti ősi kinyilatkoztatást őrítették. Ők lényegében a Szabadítót, Megváltót várták. Ez többé-kevésbé volt világos előttük. Voltak olyan népek is, akiknek a Kígyóval küzdő, annak fejét széttipró anya képe is tiszta maradt. Krisztusra váró, az ószövetségből kimaradó népek voltak ők. Nehéz megnevezni őket. Ha a pogányság régi fogalmát használjuk, azaz nem keresztény, sem zsidó, akkor pogánynak hívhatók. Ha azonban a pogányság lényegét nézzük, vagyis több istenhit és bálványok, akkor nem voltak pogányok. Miután hitüknek központi része volt a Szabadítóra várás, aki Asszonytól születik, talán

proto-, vagy elő-keresztényeknek nevezhetnénk őket. Ezen a ponton jutunk a magyarság elő-népeihez. Hitük megdöbbenően tiszta. Nem a napot, hanem a halhatatlan, Nap mögött lakó Szellemet imádják. Isten számukra szellem, Aki mindent teremtet. Aki mindenkit megítél jó, vagy rossz tettei szerint. A jók jutalomként az égbe, a rosszak pedig büntetésként a pokolba jutnak. Léteznek tiszta szellemek, akik között szintén van jó, ők az embereket segítik, van rossz is, akik viszont az embereknek ártanak. Isten örök, vő: a szó eredetével. Is = ős (őreg – Öregisten), ten = hatalmas, uralkodó (tendő – japán uralkodó). Isten mindenütt jelen van, mindent lát, hall, mindentudó, mindent megtehet. A papoknak, akiket Ő választ ki magának, Vele kell kapcsolatot találni, Neki kell áldozatot bemutatni. A Szabadító Tőle jön, de asszony szüli. A Kárpát-medence tele van erre vonatkozó régészeti leletekkel. (Erről dr. Molnár Tibor szól részletesen több tanulmányában.) Az asszony jelképe a Hold, bár épp a méltósága miatt a Napba van öltözve. A Nap Hold viszony miatt szerepe kisé túl van értékelve, mintha valamiféle kisebb isten lenne. Ez nem teljesen tiszta, bár a természetet nagyon jól ismerték, így tudták, hogy a Hold fénye a Naptól ered. Mindenestre az anya szent volt előttük.

Ismerve az ókor nagy kultúráinak zavaros vallási elképzeléseit, továbbá Isten óvó és szerető „küzdelmét” választott népével, el kell gondolkodnunk, hogyan maradhatott meg az ősi kinyilatkoztatás ilyen tisztán. Kétségtelen, hogy a természettel együtt élő pásztorkor, gulyások, csikósok, földművelők magából a teremtésből sok következtetést tudtak a teremtető Istenről levonni, de ez önmagában nem magyarázza meg ezt a jelenséget. Azt pedig különösen nem, hogy az Anya, az Asszony képe hogy kerül ide, mert ez csaknem egyedi. Ennek pedig hihetetlen jelentősége van. Nincs rá közvetlen bizonyítékunk, de fel kell tételeznünk Isten különleges gondviselő tevékenységét. Ez történhetett küldöttek útján, sajátos „prófétákkal”, papokkal. Ilyenekről egyébként tudunk az ószövetségből. Más szóval magán kinyilatkoztatásokkal is üzenhet. Ennek valóságát jól ismerjük az Egyház történetéből, illetve Isten szeretetéből és mindenhatóságából következik lehetősége.

(Folytatjuk)

Mindszenty – A fehér vértanú

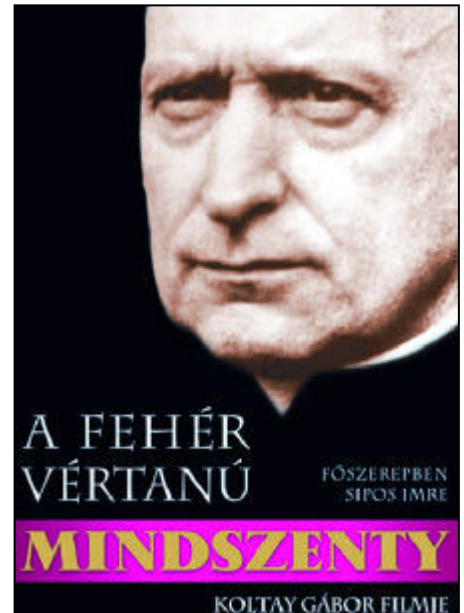
Koltay Gábor Horthy Miklós kormányzó életútjának bemutatása után ismét rendkívül érdekes, a magyar közéletben agyonhallgatott, tabu-témához nyúlt, Mindszenty József bíboros, hercegprímás életútját mutatja be egy kíváncsiskodó egyetemista ifjú (Sipos Imre, a Pesti Magyar Színház színművésze) „szemüvegén” át, aki motorral nyomába eredt és felkereste a főpásztor életútjának legfőbb állomásait. Így jutott el, s vele együtt a néző *Csehimindszentre*, a szülőfaluba, *Zalaegerszegre*, *Veszprémbe*, *Esztergomba*, a hercegprímás üldöztetéseinek helyszíneire, *Kőhidára*, a hírhedt *Andrássy út 60-ba*, a *Gyűjtőfogházba*, *Püspökszentlászlóra*, *Felsőpeténybe*, majd 1956 után a 15 esztendeig otthont adó *amerikai nagykövetség* épületébe, végezetül pedig *Bécsbe*, az utolsó években biztonságot nyújtó *Pazmaneumba*...

A *Mindszenty – A fehér vértanú* című film túlmutat Mindszenty hercegprímás életútján, hisz láthatjuk földi maradványai hazahozatalának rendkívüli pillanát, népe nagy szeretetét, ahogy fogadják őt a hazavezető út mentén. De a kíváncsiskodó, jövő nemzedéket képviselő ifjú eljut *Lakitelekre*, ahol már az utókor állít szobrot Mindszenty Józsefnek.

A filmben megszólalnak ma élő koronatanúk, *Vecsey József*, *Harangozó Ferenc*, *Párkányi József*, *Szöke János* szalézi szerzetes, a Hercegprímás boldoggá avatásának posztulátora, *Márfi Gyula*, *Veres András*, *Kiss-Rigó László* püspökök, *Bábel Balázs* érsek, valamint *Erdő Péter* bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek, akitől megtudjuk: azt a mellkeresztet viseli, melyet Mindszenty bíboros kapott VI.

Pál pápától, amikor fogadta az üldözött magyar főpapot a Vatikánban. *Kähler Frigyes* jogtörténész hozzászólásában rámutat: a kommunista diktatúra vezetőinek nem mártír bíborosra volt szükségük, hanem egy megalázott, megnyomorított papra, ezért nem végzeték ki a magyar katolikus egyház vezetőjét. A gondolkodó ifjú rádöbbenhet arra is, amíg Mindszenty bíboros korában a magyar nép jelentős többsége hívő és templomba járó volt, a kommunista, ateista évtizedek szétzilálták az erkölcsi értékrendet, a magyarság hitét. Bábel Balázs őszintén nyilatkozik erről, nagyon sokan egy falat kenyérért elárulták az igazságot, de nem ítélik el őket.

Koltay Gábor megrendítő filmet készített Magyarországon legtöbbet szenvedett bíborosáról. *Mindszenty – A fe-*

hér vértanú című filmet ajánljuk iskolák, egyetemek, főiskolák hallgatóinak. De minden bizonnyal nagy érdeklődéssel nézik meg a filmet azok is, akik átélték a filmben látható borzalmakat, a diktatúra évtizedeit, amikor le- és megfigyelték mindazokat, akik templomba jártak, vagy titokban hittanra jártatták a gyermekeiket, s azok is, akik csak nagyszüleitől, szüleiktől hallottak a magyar történelem e vérvizataros évtizedeiről, melynek fehér vértanúja volt Mindszenty József.

(*Mindszenty – A fehér vértanú*, színes, magyar dokumentumfilm megtekinthető az *Uránia Nemzeti Filmszínházban*, rendező: *Koltay Gábor*, zeneszerző: *Koltay Ger-gely*, *Szűts István*, operatőr és vágó: *Mezei Attila*, producer és gyártásvezető *Somlai Zsuzsanna*, szereplő: *Sipos Imre*.)

„Állok Istenért, Egyházért, Hazáért”

„Állok Istenért, Egyházért, Hazáért, mert ezt a kötelességet rója rám a nagyvilágon legárvább népem történelmi szolgálata. Nemzetem szenvedése mellett a magam sorsa nem fontos. Nem vádolom vádlóimat. Ha a helyzetet időnként megvilágítani kényszerülök, az csak nemzetem feltörő fájdalma, kicsorduló könnye, megrázó igazsága. Imádkozom az igazság és szeretet világáért” – írta Emlékiratában Mindszenty József, a XX. századi magyar egyház kiemelkedő mártír-sorsú főpapja. Élete, üldöztetése, majd az emigrációba kényszerített szolgálata végig e fent megfogalmazott igazság jegyében telt. A legnehezebb időkben sem felejtette el Istenét, Egyházát és Hazáját. Sorsában e szent-hármasság összefonódott.

Mindszenty József 1892. március 29-én látta meg a világot Vas megyében, *Mindszenten*. Szülei szőlő- és földművelők. Édesapja *Pehm János* községbíró, majd közigyám, később egyházközségi és iskolaszéki elnök. Édesanyja *Kovács Borbála* felmenői a zalai *Zrínyiek* várjobbágysai. A hat testvér közül József a papi pályát választotta. 90 évvel ezelőtt, 1915. június 12-én szentelte pappá gróf *Mikes János* püspök. Életének jelentős részét meghatározta két elnyomó és embertelen rendszer serege: *Hitleré* és *Sztáliné*. Mint írta: „A magyar föld a világtörténelem két

legvérengzőbb diktátorának hadszínterévé vált.” Mindkét elnyomás ellen határozottan tiltakozott. 1944. október 31-én Magyarország négy egyházi méltósága: *Shvoy Lajos*, *Apor Vilmos*, *Mindszenty József* püspökök, valamint *Kelemen Krizosztom* pannonhalmi főapát levelet írt az akkori miniszterelnöknek. Levelükben leszögezték: „Egyén feláldozhatja magát a nemzetért, tízezrek és tízezrek ebben a világháborúban is hősként haltak meg nemzetünk-ből hazánkért: de a nemzetet öngyilkosságból odavetni csak úgy elvből nem lehet. A felelősség és lelkiismeret nem engedi. Ha az volna a kérdés, honnan vesszük a jogot hogy szavunkat felemeljük, emelt fővel válaszolunk: magyarok vagyunk, elszakíthatatlan sorsközösségben élünk és akarunk élni a nemzettel.”

Mindszenty József jól látta a két elnyomó hatalom veszélyét: „... az egyik mentéssel, a másik felszabadítással rabolja vagy pusztítja a sokfelé szétszagattott drága magyar föld utolsó értékeit.”

A Vörös Hadsereg és a velük érkező szovjet „felszabadítókról” *Mindszenty* tiszta képet adott Emlékirataiban: „Az első napokban az ablakhasadékon át figyeltem meg a bolsevista lelkiség megnyilvánulásait, és a megszálló katonák tetteit... A kapukat, melyeket a megrettent lakók be-

zártak és betámogattak, úgy döntöttek be. Bent a férfiakat falhoz állították s úgy indultak a rejtegetett nők, bor, értékek és élelem felkutatására. Minden mozdítható érték után kinyújtják a kezüket. Órákat, gyűrűket, női ékszereket le-szednek a kézről, nyakról, és kiemelik a fiókokból. Más értékeket a tulajdonos mellének szegezett géppisztoly segítségével. Sok haláleset történt, különösen a nők védelmében. Napközben is, de éjszakánként még inkább hallom a megtámadott és elhurcolt nők sikolyát a környékről. Ré-szeg katonák szabad prédája lesz a város és környéke...”

Mint ismeretes, a megszálló orosz katonák tömegesen erőszakolták meg a magyar nőket és asszonyokat. Egy-házmegyéből *Mindszenty József* megrázó adatokat kapott: „Az *Irgalmasok Kórházában* az oroszok bevonulása óta 1000-nél több nőt kezeltek, közülük 800-at ázsiai szifilisszel. Sok asszony öngyilkos lett, megőrült.”

Egy másik eset a következőkről számolt be: „Egy fiatalban a fiatal plébánost azért gyilkolták meg, mert a templomba gyűjtötte az asszonyokat és leányokat. A fiatal jegyzőné a lakásán előbb 17 katona egymás után meg-erőszakolta, s azután a ház előtt jajveszékélő 9 éves fiát agyonlőtték. A férjét, aki védelmezte, letartóztatták, s mint „háborús” bűnöst deportálták.” A Püspöki Kar tiltakozó levelei ellenére a magyar nép meggyalázása továbbfolytatódott szerte az országban. Ebben a véstérhes időben, 1945-ben kapta meg *Mindszenty* prímási kinevezését XII.

Pius pápától. Hazánk utolsó hercegprímásaként, mint első zászolós úr, közvetlen a király és az államfő után következő, tehát legelső közigazgatási méltóságát Szent István király óta alkotott törvényeink biztosították. „A hercegprímás kettős méltósága mindkét vonatkozásban igen súlyos, felelősségteljes munkát jelent, úgyhogy a maga számára meg kell halnia, hogy a magyar katolikus Egyház és a magyar hazáért járva élhessen és dolgozhasson” – vallotta magas küldetéséről.

Székfoglaló beszédében megfogalmazta: készen áll magyar népe érdekeinek és alkotmányban biztosított állampolgári és emberi szabadságjogoknak a megvédésére. Mint Magyarország főpásztora hitt az imádság erejében. Híveit a következőkre biztatta: „Kedves Híveim! Ez a nemzet volt a dicsőség nemzete egy félezereden keresztül, két századon át vérző-szenvedő nép. A huszadik század megint vér- és siralomvölgyggyé tette ezt a földet. Legyünk most az imádság nemzete! Ha újból megtanulunk imádkozni, lesz honnét erő és bizalmat meríteni. Én is a milliók imahadjáratában és édesanyám mostantól még szorosabbra fogott rózsafüzérében bízom. Ne veszítsétek el bizalmatokat! ... Ha Isten-Atyánk és Mária-Anyánk segít, akarok lenni népem lelkiismerete, hivatott ébresztőként kopogtatok lelketek ajtaján...”

Mindszenty hercegprímás nagyságára vallott, hogy a megtépázott ország első főpapaként nem költözött az Esztergomi Palotába, hanem Budapesten maradt. Mint mondta: „Úgy van rendjén, hogy a romország prímása romházban lakjék.” A fiatalágban, annak erejében bízott. Hozzájuk intézett beszédében hangsúlyozta: „A gyűlölet kavargása lehet félelmetes, mint a kráterek világa, de én hiszek a szeretet végső győzelmében és hittem hirdetem: a mi eszményünk olyan Magyarország, amelynek alapja a vallás-erkölcs, támasza a nemzeti érzés, fiai és leányai hívők és magyarok... Legyetek mindannyian egy-egy fundamentum, egy-egy biztos oszlop a hazában, s amint gyakran énekelve imádkoztatok: tiszták, hősök, szentek!”

Magyarország első zászolós ura a kommunista egyházüldözés kezdetén meghirdette a Mária-évet 1947-ben, s országszerte több százezer ember vett részt a szentmisén. Legfontosabb követelménynek tartotta, hogy a püspök szeresse az igazságot és ahhoz élete árán is ragaszkodjék! A püspök semmilyen körülmények között sem mondhatja a fényt árnyéknak, vagy az árnyékat fénynek, a jót rossznak vagy a rosszat jónak. Vallotta: „Mindaddig, amíg a magyar népben él a hit, ez a hit nagy erő ad a nemzetnek a talpraálláshoz. Ami az én szerény személyemet illeti, nem tekintem magamat egyébként, mint nemzetem és népem szolgálattevőjének.” Így gondolta ezt üldöztetése idején is. Az egyházi iskolák államosításakor nem engedélyezték a papoknak és szerzeteseknek az állást. Mivel a marxizmusnak fő ellensége volt a vallás, a világkommunizmusnak egyik fő ellensége lett Mindszenty bíboros, hercegprímás, akit el kellett távolítani az útból.

Letartóztatása és kirakatpere előtt már tudta és rögzítette: „nem mondok le érseki tisztéről, és semmiféle úgynevezett 'vallomást' nem fogok tenni. Ha ellenkezőleg cselekednék, az csak a kínzásoknak és egyéniségem erőszakos megtörésének volna következménye. Nyilatkozatommal, melyet már novemberben megírtam, a kommunista által oly sokszor rendezett új kirakatperről akartam elő-

re lerántani a leplet...” Függetlenségéhez ragaszkodott a végsőkig. „Szegények lehetünk, de függetleneknek kell maradnunk. Az az egyház, amely nem független, az ateista államban csak rabszolga-szerepet tölthet be” – vallotta. A hírhedt Andrásy út 60-ba szállításának időszakáról a következőket rögzítette: „Péter Gábornak is volt hivatala az Andrásy-út 60-ban, ahová most engem is beszállítottak. Szobájában éjszakánként hallgatta a gyötört emberek jajkiáltásait, nyögését, és halálhőrgését. Parancsára gumibottal kezelték vallomásuk előtt a vádlottakat, veséiken, legérzékenyebb szerveiken ütlegelték őket, szegyet vagy türtvert körmük alá, leégették a szemöldöküket cigarettával, kábító- és izgatószerrel tették idegrendszerükévé őket... Nemcsak az Andrásy-úton kínozták roncokká vagy halálra a magyar hazafiakat...”

Mint ismeretes Mindszenty József, Magyarország első főpapaként meggyalázása, fizikai bántalmazása, brutális ütlegetése, hamis nyilatkozatok gyártása, akaratbénító kábítószerek használata mind-mind a kommunizmus, s azok működtetőinek székelye.

Magyarország hercegprímása szenvedéseiről ezt írta: „Beszél ugyan magyarul, de az arca nem magyar. Gyűlöletét már régóta gyűjthette ellenem. Nézi sem jó romlott, gyűlölködő arcát. El is fordulok. A mozdulatából azt sejttem, hogy kissé eltávolodik tőlem. Egyszerre nekem fut, és csizmával egész erejével belerúg földetlen gerincembe. Ő is, én is a szemközti falnak esünk. Többet akkor, úgy látszott nem is tudott rúgni, valami luciferi örömmel arcán, pihegve mondja: – Életem legboldogabb pillanata volt ez.”

Miközben ehhez hasonló rémtetteket követtek el ellene, például meztelenre vetkőztették és úgy futtatták, ő kint az ország alatt arra a tömegtelen szenvedésre gondolt, amely népünkre szakadt. „Köztük a tömegesen megerőszkolt magyar lányok, apácák és édesanyák sorsára és lelkiállapotára. Öbennük is hasonló világlátás mehetett végbe – írta Emlékiratában.

Mindszenty Józsefet e kirakatperben életfogytiglan tartó fegyházra ítélték. Csupán az 1956-os forradalomnak köszönhetette szabadulását. Majd a forradalom leverését követően az Amerikai Követségre menekült, ahol 1971-ig tengette életét. Ezt követően Bécsbe távozott 1975-ös haláláig. Utolsó éveiben missziós munkába kezdett, megkezdte a világban szétszóródott magyar honfitársait és hirdette nekik Isten ígését. Többek között eljutott Angliába, Németországba, az Amerikai Egyesült Államokba, Kanadába, és Dél-Afrikába. Mindenütt az egyház „fejedelmeként”, méltóságához illően fogadták.

Élete utolsó keresztjét mégis saját Egyházától kapta. Az 1973-as év végén mély fájdalommal vette tudomásul, hogy VI. Pál pápa megüresedettnek nyilvánította az esztergomi széket. Magyarország hazájától távol élő hercegprímása ekkor Egyháza szeretete és hűsége mellett, az igazságra gondolt, s válaszelevelében arra kérte a Szentatyt, intézkedését helyezze hatályon kívül! Ám ehelyett kirakatpere 25. évfordulóján, 1974. február 5-én, szinte az egész keresztény világ megütközésére nyilvánosságra hozták érseki székéből történt eltávolítását. Másnap nagy fájdalomra a sajtónak a következő nyilatkozatot tette. Idézünk belőle: „Mindszenty bíboros nem mondott le sem esztergomi érseki székéről, sem prímási méltóságáról. A döntés kizárólag a Szentek határozata.” Döntését a következőkkel

indokolta. Részlet a nyilatkozatból: 1. „Magyarország és a magyarországi katolikus Egyház nem szabad. 2. „Az egyházak kormányzása a kommunista rezsim által felépített és ellenőrzött egyházi közigazgatás kezében van.” 3. „Egyetlen magyar érseknek, megyéspüspöknek, illetve apostoli kormányzónak sincs módjában az említett egyházi közigazgatás összetételén, illetve működésén bármit is változtatni.” 4. „A rendszer dönt abban a kérdésben is, hogy ki milyen egyházi állásba kerülhet és abban meddig maradhat...” ” A nyilatkozattétel e mondattal zárult: „Ilyen körülmények között Mindszenty József bíboros nem mondhatott le.”

Nem tudhatom, a jogaitól megfosztott Hercegprímás szavai eljuthattak-e az akkor még megszállt Magyarországra, hisz akkor még gyermek voltam, vagy csak a nyugati világ értesülhetett e megrázó nyilatkozatról. Mindenestre egy évre rá, 1975. május 6-án Mindszenty József, Magyarország utolsó hercegprímása elhunyt Bécsben. Halálakor megkondultak a világ templomainak harangjai. Magyarország kommunista vezetése pedig még a hírt is elhallgatta. A harangok némán, befelé zokogtak. S talán a hívek ezrei is, akik a Szabad Európa Rádiót hallgatva értesülhettek a halálhírről: Elhunyt a XX. század egyik legkiválóbb, legtöbbet szenvedő magyar főpapa.

Végezetül álljon itt Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek nyilatkozata, mely elhangzott 2005. április 30-án, a Mindszenty bíboros halálának 30. évfordulójára tartott megemlékező szentmisén az esztergomi Bazilikában.

„Harminc éve annak, hogy főpásztor elődünk, Mindszenty József visszaadta lelkét Teremtőjének. Ebben a történelmi órában alkalmunk van arra, hogy visszatekintsünk az elmúlt 60 év vértanúinak és hitvallóinak példájára. Hányan voltak hazánkban püspökök és papok, szerzetesek és világi hívők, akik a náciizmus idején vagy a kommunizmus hosszú évtizedei alatt üldöztetést, megaláztatást, testi és lelki szenvedést, börtönt, sőt halált is vállaltak hitükért, Krisztus tanítása és az Egyház iránti hűségükért!

Tisztelettel tekintünk fel tanúságtételükre. Áldozatuk és helytállásuk erőforrás katolikus közösségünk számára. Olyan lelki kincs, amelyből a jövőben is meríthetünk. Halát adunk értük a Gondviselő Istennek. Örökségüket megilletődött lelkülettel magunkénak valljuk.

Fájdalommal emlékezünk arra, hogy voltak olyan keresztények, sőt egyes egyházi vezetők is, akik a körülmények nyomása alatt nyilvánosan elhatárolódtak üldözött testvéreinktől, és elfogadták az ellenük gyakran felhozott koncepciós vádakat. A múlt sebeinek begyógyítását és Isten irgalmát kérjük egész magyar katolikus közösségünk számára. Ezzel a lelkülettel imádkozunk azért, hogy Isten szolgáját, Mindszenty József bíborost mielőbb a boldogok sorában tisztelhessek.”

Hívők ezrei várják Mindszenty József hercegprímás oltára emelését. Elgondolkodtató: vajon miért halad az ő boldoggá avatása lassabban, mint a többi társáé? Nem azért-e, mert egykori üldözői, a bolsevizmus működtetői, e rémtettek kiagyaloí ma is köztünk élnek!”

Frigyes Ágnes

Szent Kereszt

**Mindszenty József bíboros,
hercegprímás**

Simon M. Veronika
SIMONE

Keresztény művészek

Beszélgető partnerem Fodor Péterné, Homlok Júlia. Kérlek meséld el a magazin Olvasóinak családod történetét.

Muzsikussal vagyunk. Ifjúkorunkban férjemmel, Péterrel együtt Simon Albert keze alatt tanultuk a kamarazenei muzsikálás csínját-bínját. Ezután Péter az Állami Hangversenyzenekarban – mostani nevén Nemzeti Filharmonikusok – bőgőzte végig a világot és aktív éveit, én pedig negyven évet tanítottam, húsz évet a budafoki zeneiskolában, és további közel húszat a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában. Szenvedélyesen szerettem a tanítást, és a tanítványaimat, akik közül huszonkilencen diplomáztak a Zeneakadémián, vagy a különböző magyar és külföldi főiskolákon – köztük a három fiam.

A gyerekeitekről is hallani szeretnék.

Három fiam van. Tamás, Péter és Dániel. Mind a hármat én kezdtem el hegedülni tanítani alapfokon, és mind a három a Zeneakadémián szerzett diplomát.

Tamás hét évig volt a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar koncertmestere, majd részben a kamaramuzsikálás iránti vágy, részben a villa életének szervezése miatt feladta ezt az állást.

Dani a Szombathelyi Szimfonikus Zenekarban hegedül a barátaival, a családdal pedig itt-hon, ő is boldog kamaramuzsikus. Szívesen váltogatja a hegedűt és a brácsát, mikor melyikre van szükség.

Péter fiunk hivatást váltott! Nagyszerű diplomakoncertje után három évvel sikeres elismert hegedűsként bejelentette, hogy pap akar lenni, és beiratkozott az Esztergomi Papnevelő Intézetbe. Egy évvel később pedig még sokkal nagyobb lépésre szánta el magát: igent mondott az Úristennek, hogy kartauzi szerzetesként imádkozzon egy életen át az Egyházért és a világért. No, ez a döntése keservesen megkínozta szülői szívünket az életmódjuk elzártsága és szigora miatt. Elképzelni sem tudtuk előre azt a lelki egységet, amely kialakult közte és a család között, dacára annak, hogy évenként csak kétszer találkozhatunk személyesen. 1995-ben lépett be a szlovéniai „Pleterje” nevű kartauzi kolostorba, ahol hét évvel később örök fogadalmat tett, majd pappá szentelték.

És ő boldog ott, megtalálta az élete értelmét?

Amikor a nővérem megkérdezte tőle, hogy itt jobban érzi-e magát, mint otthon, akkor azt mondta, hogy: „nem azért jöttem ide, hogy jól érezzem magam, ha viszont arra vagy kíváncsi, hogy megtaláltam-e azt, amiért ide jöttem, akkor igen.” Az élete célját teljesen ebben látja.

Voltak kifejezett jelei annak, hogy szerzetesnek készülsz?

Voltak, de mi nem láttuk. Amit láttunk, abból nem sejtettük. Visszanézve persze könnyű a kanyargós utak bizonyos pontjait felismerni,

amelyeket vonalzóval összekötve láthatóvá válik a nyílegyenes irány. Gyermekkori falánk érdeklődése a teremtett világ iránt, kamaszkorában – Szent Ferencről és más szentek életéről olvasva – áttérte a teremtő iránti rajongásba. Később akadémista korában teológiai könyveket vásárolt, és azokat tanulmányozta. Amikor viszont első pleterjei látogatásáról hazatérve nagy lelkesedéssel számolt be az ottani életmódról és megkérdeztem, hogy családban vagy szerzetességben gondolkodik, rávágta, hogy családban. Ezért aztán későbbi döntése váratlanul ért minket.

Hogyan tudnak a világban zajló eseményekért imádkozni?

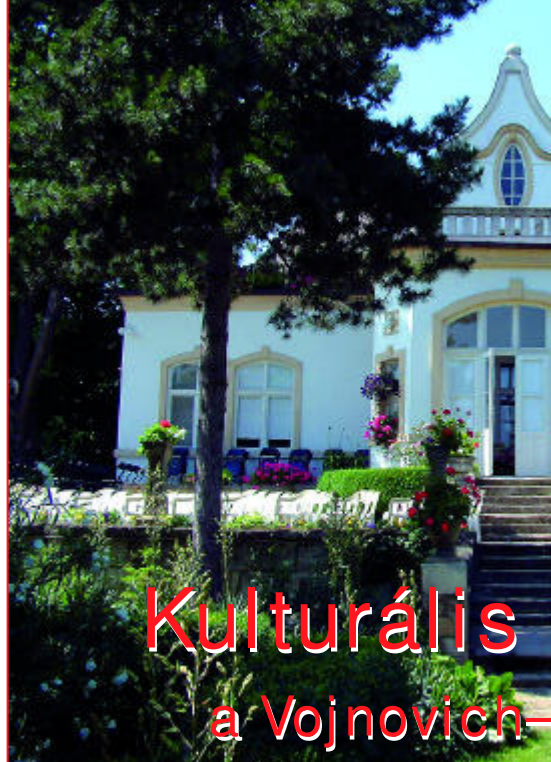
Fodor Péter, rendi nevén Fracisek Marián

Napi sajtót nem olvasnak, de a priorjuk – akinek feladata, hogy tájékozódjon – az éppen aktuális imaszándékot mindig kifüggeszti a templom előtti folyosóra, tehát imádkoznak a világban zajló konkrét eseményekért, az egész világért, de főleg az Egyházért és azokért, akik azt sem tudják, hogy magukért imádkozniuk kellene. Minden imájukat úgy ajánlják fel, hogy az Úristen ott használja fel, ahol éppen a legnagyobb szükség van rá.

Mikor és hogyan találtatok rá a villára?

Mi csak egy üres telket kerestünk, amelyen építhetünk egy családi házat. Az Úristen úgy rendezte, hogy az első két telektulajdonossal, akivel megegyeztünk, ne jöjjön össze az üzlet. Amikor már a kétségbeesés környékezett, hogy nemsokára megérkezik Csehszlovákiából a faházunk és nincs hová leraknunk, akkor a legjobb barátunk meghallotta a csepeli kompon, hogy „valami Huszár-telket” árulnak a Piroska közben. Így jutottunk a Huszár-birtok egyik darabjához.

A villa 1881-ben épült Vojnovich Piroska délvidéki grófnő számára vadászkastélynak.

Kulturális a Vojnovich

Családi koncert a villában

Előadás kint

misszió Huszár villában

Dr. Huszár Géza 1928-ban vásárolta meg, aki az Első Magyar Munkásbiztosító matematikusa, és a József Nádor Műszaki Egyetem Közgazdasági Tanszéke, majd a Közgazdaságtudományi Egyetem matematika professzora volt egészen 1961-ig. Felesége, Lili néni, minden szépség megálmodója és megvalósítója volt a parkban és a villában. A két háború között kapjuk tárva volt barátok, tanítványok, rokonok sokadalma előtt. A professzor úr számára a matematika játék volt, de zongorán is szívesen játszott, énekelt, felesége pedig festett, csellózott. Mindenki, akinek még alkalm volt ismeri őket személyesen, mérhetetlen szeretettel és tisztelettel beszélt róluk! Sajnos nekünk ez nem adatott meg.

Vázás villa részlet

Amikor 1974-ben megvásároltuk a telket, már csak Lili néni két, 80 év körüli nővére, Erna néni és Rózsi néni lakott a villában. Az elkövetkezendő tíz évben két mesebeli jó tündér volt a szomszédunk. Amikor a 90 éves Rózsi néni magára maradt, eltartási szerződést kötött velünk.

Három évig élt velünk, példát élve élénk alkalmzkodásból, bizalomból, tapintatból, mértékletességből és szorgalomból, ugyanis hátralevő idejére az volt az életcélja, hogy rendet hagyjon maga után.

Így örököltük meg 1987-ben egy „Csipke-rózsika” álmodó villát és parkot. Egy év alatt alkalmassá tettük a lakást ahhoz, hogy bérbe adhassuk, a következő tíz év bérleti díjából pedig ki tudtuk fizetni az illetéket és a házilag felújítást.

Amikor az utolsó bérlő elment, Tamás fiunk feltette a nagy kérdést: „Mi lenne, ha kipróbálnánk: éhen halunk-e, ha arra használjuk a villát, amire az Úristen teremtette? – házi kamaramuzsikára és irodalmi estekre.” Ez remekül

egybevágott azzal, hogy magunk is, muzsikos család lévén, nagy örömmel játszunk együtt. Így kezdtük, és még mindig élünk. Az évek során az estek témája történelmi-, tudós-, bor-, művész szalonnal és – amíg még kaptunk rá támogatást –, szabadtéri színházi estekkel bővült.

A hely szelleme sokakat megérint! Egy, a 30-as évek polgári világát őrző otthon, amely mérete, akusztikája révén az egykori szalonok dalirodalma és házi kamaramuzsikája mellett értelmes szónak, hitnek, igazságnak, vendégszeretnek is befogadó helye tud lenni.

Mennyibe kerül a villa fenntartása?

Tizenkét éve működünk, mindenféle hitel és adósság nélkül. Tamás, amikor megálmodta az esteket, azt hitte, hogy lesz annyi szponzor és mecénás, hogy ingyen fogadhatjuk az vendégeket. De nem volt! Az elmúlt években az egyéni támogatók száma ugyan növekedett, de a pályázati támogatások szinte a nullára csökkentek.

Az estek fenntartják magukat?

Ez egyfelől köszönhető a fellépő művészek nagylelkűségének, mivel tiszteletdíjra is csak az adott est bevételeiből futja, ezért ez előre mindig bizonytalan. Hadd említsek a művészek közül néhányat – a teljesség igénye nélkül: Jandó Jenő, Takács Tamara, Szabó Gyula, Eperjes Károly, Kányádi Sándor, Hegedűs Endre, Esterházy Péter, Erdélyi Zsuzsanna, Piltz János, Varga Judit, Rudolf Péter, Nagy-Kálozy Eszter Jelenits, István, Kolonits Klára, Sebő Ferenc, Dr. Habsburg Ottó, Szőnyi Zsuzsa, Lázár Ervin, Hűvösvölgyi Ildikó, Szőcs Géza, Sándor György, Őze Áron, Jankovics Marcell, Kubik Anna, Misztrál együttes, Muzsikás együttes, Melocco Miklós, Császár Angéla, Budai Ilona, Berecz András, Bács Ferenc, Howard Williams, Körmendi Klára. Geiger György, Maros Éva, Csoóri Sándor, Domokos Mátyás, és még sokan mások.

Másfelől, ha a közönség nem vásárolná meg a jegyeket, és nem alakult volna meg legelkezebb törzsvendégeinkből a Vojnovich-Huszár Villa Kulturális Közhasznú Egyesület, már régen egyedül lóbalhatnánk a lábunkat a kandalló előtt! A villa – mint ingatlan – fenntartását pedig egyéb, külső rendezvények – esküvők, családi és céges rendezvények, konferenciák – befogadásából igyekszünk megoldani.

Amint látható, az anyagiakat nézve különösebb haszon nélkül boldogulunk, mindez azonban nem működhetne saját munkánk és barátaink önzetlen segítsége nélkül. Ezekért cserébe közönségünk szeretetét, háláját és megbecsülését kapjuk, valamint az estek élményét – ami nem kevés. Helyzetünk nehéz, mi azonban reméljük, hogyha a Jóistennek tetszik, amit csinálunk, akkor Ő, és az övéi megsegítenek.

Kuruczleky Ilona

Megtaláltam életem útmutatóját, Jézus Krisztust

Interjú Kriszt László rendező-koreográfussal

Kriszt Lászlóval beszélgetünk színházról, pályáról, kudarcokról, sikerekről, emberségről és végül Istenről! Több mint harminc éve kezdte el a művész pályát! Táncos az Ikarosz balettben, aztán Színművészeti Főiskolás, azután hét évig csend, majd egyszer csak feltűnik üstökösként az Operettszínházban, később mulatók koreográfusa és rendezője, azután megint csend következik, de közben Koreográfus diplomát szerez a Színművészetin. Mostanság ötödik éve rendezője a Kazán István Kamaraszínháznak, amely a Fészek Művészklubban működik, egyben negyedik éves Teológus szakos hallgató a Károli Gáspár Református Egyetemen, huszonöt éve foglalkozik tánctanítással.

Először táncos, azután bekerül a Színművészeti-re a híres Kazán István osztályba, mint az egyik legtehetségesebb színinövendék, olyanokkal mint Kovács Adél, Rák Kati, Vóko János, Bata János, Csere László és a többiek.

1980 az életem sorsfordulója volt. Ezt nyugodt szívvel mondhatom. Példaképet kaptam Kazán István személyében, és egy új világ nyílt meg számomra. A kultúra, a színház világa. Főiskolásként szerepeltem a „Császárok” és a „Kittörés” című musicalekben, amelyet a Kazán tanár úr rendezett és tanulhattam kiváló színészekről. Talán én egy kicsit későőrré srác voltam. Csak jóval később, a Főiskola után váltak életem részévé az ott kapott értékek, amikor kaptam az élettől a szakmai és emberi pofonokat. Önbizalomtól és becsvágytól duzzadtam, mert jól néztem ki a színpadon. Nem voltam diplomátikus típus. Egy elefánt voltam a porcelánboltban.

Ma már nem ilyen?

Ma már nem. Mára sikerült a fiatalság vehemenciáját és az azzal járó felesleges dolgokat levetköznöm. De meg is szenvedtem mindezt. Engem igazán a komplexitás az, ami boldogít, musicalszíneszként, koreográfusként, tánctanárként, rendezőként vagy éppen színházcsinálóként. Sokat dolgozom, mert mindig mindent gyakorolnom kell, hogy szinten lehessenek, maradjak. Talán ezért is nem ragadtam le, mondjuk csak a színészetnél vagy csak a táncnál.

A ma rendező-koreográfus, akinek egykor híres alakítása volt az „Ének Az Esőben” című musical főszerepe a 90-es évek elején a Fővárosi Operettszínházban, miért van az, hogy szinte csak erre emlékszik Önnek kapcsolatban a közönség?

Hát talán azért, mert tényleg nagyon jól sikerült ez a főszerepem. De a tréfát félretéve, először kaptam bizalmat és lehetőséget, Németh Sándortól, az akkori igazgatótól. De az Operett-beli működésemhez kellett kiváló színészkolégák is, akiktől lehetett tanulni és játszani ve-

lük mint, Farkas Bálint, Oszvald Marika, Lehoczky Zsuzsa, Németh Marika, Iglódi István, Virágh József, Hadics László, Németh Sándor és Haumann Péter, és hát a nagyszerű koreográfusok, Imre Zoltán és Papp Csaba. Egy kivétel-társulat volt, tanultunk egymástól, egyben segítettük is egymást.

Mi a véleménye a mai musical-előadásokról?

Nagyon tetszik, de az a fajta szakmai komplexitás, amely szükséges az, már nem annyira. Azt gondolják, hogy a szép ruhák és látványos díszletek elegendőek a musicalekhez. A táncosok inkább csak mozgó díszletek az előadásokban és nem funkcionálnak. A mai musicalek kizárólag a szép éneklésekre épülnek, pedig a műfaj sokkal több ennél.

Ön rendezett egy kiváló műsort az Orfeumban, amelyet még külföldről is nagyon sokan eljöttek megnézni! Sőt kivitték Brazíliába is, Rióba!

Igen, a társulat kiment, én meg itthon maradtam az új műsort előkészíteni. De itt is, mint az Operettben egy nagyszerű táncos és énekes csapat volt. Lehetőséget kaptam arra hogy kiválogassam és egybe tartsam őket. És hát velünk volt az ország legjobb musical-revű koreográfusa, Bognár Zsuzsanna, akivel végül is együtt csináltuk az azóta már híressé vált „New Orleanstól a Broadwayig” című revüt.

Ez szinte egy időbe esett az Operettszínház időszakával!

Egy nagy generáció. Görgy Róbert, Földi Béla, Kriszt László és Gajdos József rendező

Az Orfeumban jóval több volt a fizetésem, mint az Operettben, mégis az Operett volt az igazi boldogság! Ott játszottam és alkottam.

Azután csend következett megint Önnél!

1990–1993 Operettszínház – Ének az esőben

1995. Madách Színház – Macskákban

Nem teljesen, mert a tánctanítás kitöltötte az életemet. Akkor alapítottam meg a „Komplex Dance Stúdiót” és a „Kriszt Revü” tánckart. Nagyszerű táncosokkal dolgoztam együtt a pályám során. Sok értékkel bíró táncelőadást csináltunk, és olyanok jártak hozzánk előadásokat nézni, mint Szinétár Miklós, Seregi László és sok más elismert művész. Nyugodtan mondhatom, a Komplex Dance Stúdió azóta már foglommá vált. Rengeteg munkát igényelt tőlem, de a médiánk nagyon kevés volt, ezért nem alakult ki olyan kultuszunk, mint manapság a Madách táncstúdióknak.

Akkor a csend csak látszólagos csend volt?

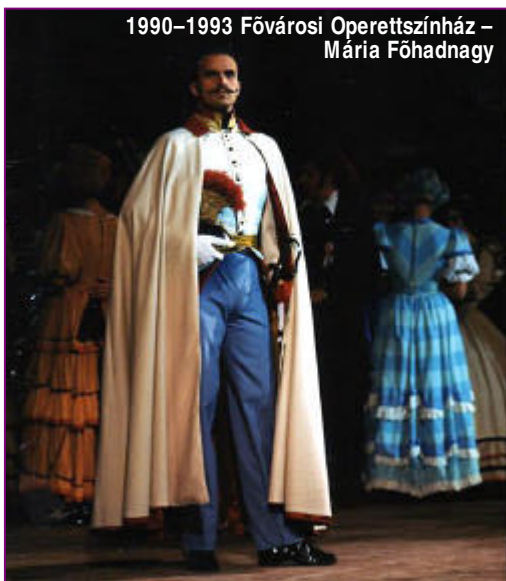
Igen, mert 2003-ban elvégeztem a Színművészeti Egyetemen a Színház koreográfus szakot, és ennek ellenére se színészként, se koreográfusként nem tudtam elhelyezkedni.

Magánélete, hogy alakult?

Két nagyszerű gyermekem van, egy kisfiú, és egy kislány. Nem velem élnek, de igyekszünk sokat együtt lenni. Nagyon szeretem őket.

Jelenleg a Kazán Istvánról elnevezett kamaraszínház vezetője és rendezője?

1990–1993 Fővárosi Operettszínház – Mária Főhadnagy

Éppen most lesz az ötödik évadunk a Fészekben. Azért ez nem kevés munkába és örületbe került nekem, hogy eljussunk idáig! A kezdeteknél segítettek a kollégák, akiknek a munkája és hozzáállása nélkül nem tartanánk itt.

Idén az Ön rendezésében volt az első színházi előadás a Dohány utcai Zsinagóga történetében, a Holokauszt emléknapon 2010. április 19-én.

Erre nagyon büszke vagyok. Sárdi Mária: „Kislány a pokolban” című önéletrajzi holokauszt naplódramát rendeztem még négy évvel ezelőtt, és hát most tudunk kilépni vele a nagyközönség elé. A közönség elismerése pedig mindenért kárpótol.

Kortárs és klasszikus írók sorozat, Keresztyén és zsidó kulturális esték, Az eretlik, „Csodálatos Könyvek” gyerekszínház, jótékonyági előadások sérült gyerekeknek, Hajléktalanok színháza és sok minden más jellemzi a kamaraszínház repertoárját. Mind ez Önrel és irányításával! Birja?

Tudja megint szerencsém volt, hogy mind emberileg, mind szakmailag egy nagyszerű társulatot tudhatok magam mögött. Ma színházat csinálni állami támogatás nélkül öngyilkosság. Négy év alatt egyszer kaptunk állami támogatást, és nálunk ez idáig nem volt belépőjegy, 2010-től ösztöndíj viszont már lesz, mert muszáj. Olyan színészekkel dolgozom, akiket máshova nem nagyon hívnak. Nem azért, mert nem tudják a szakmát, hanem mert nem felkapottak. Én megteremttem a színház működésének a feltételeit, a színész meg próbál és játszik, a siker pedig az övé.

Gershwint koreográfát, táncot tanít és oktat. Honnan ez a rengeteg energiája?

Jók voltak a táncmestereim, a szorgalmammal pedig soha nem volt probléma. Rajtuk és persze a magam hozzáállásán múlt minden. Ő hozzájuk hasonló utat, mutatókat kívánok a mai művészgenerációknak tiszta szívből!

Helyey László színművésszel

Negyedik éves teológus szakos hallgató a Károlin! Hogy jött az életébe?

Rossz döntések sorozata vezetett el oda, hogy az életem teljes csődbe torkolt. Mentálisan, egzisztenciálisan teljesen leépültem. A barátaim – akiket annak hittem – eltűntek, gyógyszerfüggővé váltam, éheztem. Reménytelenül vált az életem. Amit nem mások, azt magam rontottam el az életemben! És akkor kezembe vettem a Bibliát – én, aki azelőtt soha –, és olvasni kezdtem a Zsoltárok könyvét. Azt a könyvet, amely az emberi nyomorúsággal, az emberi elesettséggel foglalkozik – így hát, az egyetem automatikusan jött.

Akkor Ön most keresztyén?

Megtaláltam életem legnagyobb útmutatóját, vezetőjét, Jézus Krisztust. Vajha előbb tettem volna! Sokszor voltam már életemben padlón, de életem ezen részénél képtelen voltam felállni. És Isten küldött segítőt, új-régi igaz barátokat. Óriási érzés volt és érzés a mai napig. „Szükség néktek újonnan születetnek. ... bizony mondom néked, ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát.” – mondja Jézus Nikodémusnak. Az ember azt hiszi, hogy sorsának kovácsa lehet, de ez nem így van, csak bizonyos mértékig. Persze, hogy melyik irányt vesszük fel, a jót vagy a rosszat, az rajtunk is múlik. Mindennek megadjuk az árát az életünkben, mert hányszor alakul a rossznak tűnő döntésünk helyesnek és fordítva. Nos, mivel az emberiség által gyártott mindenféle ideológia, filozófia csődöt mondott, ezért egyetlen egy mindig érvényes iránymutató van, ez pedig az Isten, s az általa tett kinyilatkoztatás, amelyet a Biblia hordoz. A testé lett Ige, Jézus az egyetlen út, aki megtudja változtatni az ember szívét, lelkületét, egész lényét. Ha elfogadjuk Istent életünk irányítójának, és rá hagyatkozunk, akkor Ő veszi kézbe sorsunkat. Ma már élem az életem, és nem kiélem, mint annyiszor tettem.

Azért látszik, hogy negyedéves teológus hallgató!

Nem vagyunk egyedül a világban, és nem csak rajtunk múlnak a jó alakítások, produkciók, az életünk. Ahhoz kellene mások is, de legfőbbképpen az Jóisten.

A beszélgetésünk vége felé, kérem, mondja el a szakmai terveit, elképzeléseit?

Hát, abból van elég, csak az a kérdés, hogy mire jut erőm, időm, és mire lesz anyagi forrás. De a hajtómotor úgyis az ember szíve, lelke. A többi nem rajtunk múlik. Csinálom a színházat, és a színészképző stúdiót, új bemutatókkal várjuk a nézőket a Fészekben. Egy új gyerek színházat alapítottam, és hát a tánctanítás, meg az egyetem, amely teljesen lefog kötni az elkövetkező időszakban – Isten segítségével. A két weboldalunkon: mindenamiszinhas.hu és a junior.hu nyomon lehet kísérni a munkáinkat.

Köszönöm a beszélgetést! További eredményes munkát kívánok Önnek!

D. Eszter

A Prudentia Társulás október 2-án a komáromi Duna Mente Múzeum dísztermében Egyház és közösség címmel konferenciát szervezett a felvidéki magyar katolikusokat érintő mindennapi kérdésekről. A konferencia társszervezői a Pázmaneum Társulás és az Egy Jobb Komáromért polgári kezdeményezés voltak.

A megjelenteket Petheő Attila, a Prudentia Társulás vezetője és Stubendek László, a Csemadok Komáromi Városi Szervezetének elnöke köszöntötte. Elek László atya előadásának anyagát írásban küldte el, mivel bér-máláson kellett részt vennie az izsai egyházközségben.

Elsőként Farkas Zsolt, garamkövesdi lelkiatya, a Jópásztor Alapítvány elnöke tartotta meg előadását Keresztény fiatalok a nemzet szolgálatában címmel. Az előadó fontosnak tartotta elmondani, hogy nagy felelősség hárul az ifjúsági csoportokra a keresztény életvitel és az egészséges nemzetszeretet területén. Külön foglalkozott a cserkészettel. A magyar fiatalok a Felvidéken a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetségbe léphetnek be, amelynek Pozsonytól Királyhelmecig számos csapata van. Zsolt atya megemlítette, hogy „megfigyelhető a cserkészetnél is, hogy ez az ifjúsági közösség is krízishelyzetbe került. Eltér az alapító szándékától és számos esetben a keresztény és nemzeti értékeket elhanyagolják. Az egészséges öntudatot kell kialakítani a fiatalokban. Felhívta a hallgatóság figyelmét arra, hogy a média sok esetben mellékvágányra terelik a fiatalokat és nem az alapvető erkölcs és keresztény értékrendek fontosságát hangsúlyozzák ki. Több esetben a fiatalok szélsőjobboldali mozgalmakban keresnek menedéket, ahol a szervezetek vezetői kihasználják a védtelen ifjakat. Zsolt atya kihangsúlyozta, hogy meg kell különböztetnünk az extrém nacionalizmust a nacionalizmustól is, hiszen a szó eredeti értelmében a nacionalizmus nem rossz, amíg a szélsőségek felé nem fordul. Sokszor a fiatalok boldogságpótló szerekhez nyúlnak, ilyen a drog és az alkohol is. Sok esetben hiányzik a fiatalok életéből a szeretet és a közösség, ezért az ifjúsággal foglalkozó szervezeteknek ilyen alternatívákat kell felállítani. A modern korban sokan összekeverik a szabadságot a szabados életmóddal is, amely a közérkölc és a keresztény szellemiség elhagyásához vezethet. Az előadó kiemelte az oktatás szerepét is a helyes nemzeti értékek nevelésének szempontjából. Helytelenül skatulyázzák be az embereket azok, akik azt mondják: *„Ha valaki magyar zászlót lobogtat, szélsőséges! Ha valaki elénekli a Himnuszot, szélsőséges! Ha valaki diszmagyart vesz fel, szélsőséges!”* – fogalmazott Farkas Zsolt. Végezetül kihangsúlyozta az előadó az ima és a család szerepét, amelyek megléte esetén az ún. „pótcsalád” már nem vonhatja el az ifjúságot a helyes keresztény és hazafi szellemiségtől.

Második előadónként Szalay György a Bencés rend közösségi tevékenységéről és restitúciós igényeiről szólt. Előadásának első részében bemutatta a komáromi bencés közösséget, amely meghatározó szerepet tölt be mind a mai napig a város életében. Kiemelte, hogy az évszázadok folyamán sokszor nehéz körülmények között folytatták az oktatást Szent Benedek követői. A II. világháborút követően szinte egyetlen tollvonással, a *Beneš-dekrétumok* alapján tette rá a csehszlovák állam a kezét a bencés vagyona. A baloldali eszmék térnyerése következtében az egyház az istentelen vörös sátnak karmai kö-

Egyház és közösség

zé került. Komáromból már 1947-ben internálták a bencés szerzeteseket a munkatáborokba. Az 1977-es pápai bulla alapján a szlovák egyházhoz csatolták a bencés plébániákat (Komáromfűss, Deáki) Az ún. bársnyos fordulat után 1993-ban lehetőség adód-

dott az egyházi ingatlanok visszaszerzésére. A sors finto-ra, hogy Szlovákiában 95%-ban visszakérültek az elkobzott tulajdonok az egyházhoz, de a maradék 5%, amely ép a magyar ingatlanokról szól még mindig az államé. Az előadó fényképekkel ellátott bemutatójában a jelenlevők megismerkedhettek a komáromi bencés rendházzal és a nemrégiben történt régészeti feltárásokkal is. A felújított rendház viszont máris a randalírozók martalékává vált, akik több ízben is megrongálták az épület díszítő elemeit. A restitúciós igények között kiemelt szerepet tölt be az oroszvári Lónyai-birtok és a kastély visszaigénylése.

Oroszvár 1947-ig Magyarországhoz tartozott. Az 1920-as trianoni határ az Oroszvár és Pozsonyligetfalu közötti Köpcseny kataszteri területén húzódott. Oroszvárt az 1947-es párizsi békeszerződésben Csehszlovákiához csatolták. 1947-ben a csehszlovák állam egy, a Beneš-dekrétumok alapján elfogadott törvényre hivatkozva kobozta el a „magyar nemzetiségű belga királyi herceg” ingatlanjait. Valószínű, hogy a csehszlovák hatóságok az elkobozhatóság érdekében minősítették a belga királyi család tagját magyar (azaz ellenséges) nemzetiségűnek. De mivel Oroszvárnak 1947-es Csehszlovákiához csatolása-sakor az örökhagyó tulajdonosok, a hercegi pár már nem élt, ekkorra az ingatlanok tulajdonosa már a jogos örökös, a Pannonhalmi Főapátság volt. A Csehszlovákia által jogtalanul elkobzott magyar egyházi tulajdon visszaszerzésére (restitúciójára) a jogos örökös 2003-ban a jogutód államban, Szlovákiában pert indított. A Lónyay házaspár a Magyar Királysághoz tartozó Oroszvárra, a Lónyay-kastélyba költözött. A második világháború végén a Lónyay Elemér hercegnek és feleségének menekülnie kellett a közeledő szovjet Vörös Hadsereg elől. A Pannonhalmi Bencés Főapátságban kaptak menedéket, ahol Kelemen Krizosztom főapát (1884–1950) bűjtatta őket, más menekültekkel együtt. Birtokaikat és műkincseiket az apátságra hagyományozták. Lónyai felesége, Stefánia hercegné itt hunyt el, 1945. augusztus 23-án. Lónyay Elemér herceg egy évvel később, 1946. július 29-én hunyt el Budapesten. Mindketten a Pannonhalmi Főapátsági templom kriptájában nyugszanak. Az államnak nem érdeke visszaadni az ingatlant a bencéseknek, így a pereskedés elkerülhetetlen ebben az esetben.

Reményét fejezte ki az előadó, hogy hamarosan a véglegesen felújított rendház majd megnyitja a kapuit a szlovákiai magyar közösségek előtt.

Farkas Zsolt előadása

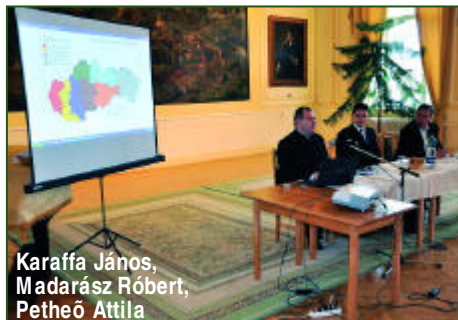

A következő előadó ThDr. Karaffa János, a Pázmaneum elnöke volt, aki a Küzdelem a szlovákiai magyar püspökségért címmel tartott előadást. A szlovákiai magyar katolikusok történelmi áttekintésével kezdte az előadását János atya, aki Trianontól napjainkig foglalta össze a felvidéki magyar ka-

tolikusok helyzetét. Az 1920-as békediktátum után alaposan megváltozott a magyar nemzetiségű papok és hívek szerepe az új államalakulatban, ahol többnyire üldöztetésnek és megaláztatásnak voltak kitéve. Míg egyesek elhagyni kényszerültek a Csehszlovákiának adományozott területeket, addig mások szülőföldjükön másodrendű polgárokként élhettek tovább. Az előadó megemlítette az 1924-es komáromi Katolikus Nagybizottság megalakulását, a katolikus nagygyűléseket, a katolikus kisszeminarium és kollégium fontos küldetését is. Az 1928-as Memorandum, amely szinte ma sem veszítette aktualitását – fogalmazott a Pázmaneum elnöke, az akkori magyar papok és hívek kívánságait foglalta magába. Többek között az önálló magyar püspökről és a magyar ajkú papnevelésről és a hívek lelkipásztori gondoskodásáról is fontos tételek szerepeltek benne. Az 1945-ös megszállást követő időszakban, a jogfosztottság, majd a bolsevik diktatúra éveiben is voltak bátor papok, akik az üldöztetést vállalva kiálltak a felvidéki katolikus magyarság jogai mellett. Míg egyesek szenvedtek hitükért és magyarságukért, addig mások a jó pozíció reményében behódoltak az államnak. Szervezett, hivatalos formában az elnyomó gépezet működése miatt ebben az időben lehetetlen volt a kérések és előterjesztések megfogalmazása. A demokratikus változások lehetővé tették, hogy a Szlovákiában élő magyar katolikusok előterjesszék jogos igényeiket az egyházi főhatóság felé. Megindult a Komáromi Imanapok sorozata, emellett regionális szintű imadélutánokat is szerveztek magyar papi, szerzetesi hivatásokért és magyar főpásztorért. 1993-ban 53 ezer szlovákiai magyar katolikus hívő aláírásával kérte magyar nemzetiségű püspök kinevezését, s ezt a kérésüket képviselőik 1995-ben személyesen is eljuttatták a Szentatyához. 2001-ben, a 12. Komáromi Imanapon Sokol érsek jelenlétében memorandum került felolvasásra, amely a felvidéki magyar katolikusok gondjaira kívánt rávilágítani, s megoldási javaslatokat vázolt fel. Az előadó kihangsúlyozta a Komáromi Imanapok fontosságát és Lénár Károly, az imanapok elindítójának szerepét és hősies küzdelmeit a többségi nemzettel szemben, majd pedig szólt a szlovákiai magyar papok és hívek által ellenjegyzett Memorandumról, amely a szlovákiai magyar katolikus közösség helyzetéről, problémáiról és ezek megoldási lehetőségeiről szólt.

Karaffa János elmondta, hogy „A memorandum megfogalmazása után eltelt időszakban érdemi előrelépés

nem történt. Felcsillanni látszott a remény, amikor új segédpüspököket nevezett ki a Szentatya a pozsony-nagyszombati főegyházmegye részére. Magyar nemzetiségű püspököket nem neveztek ki számunkra, de még a kinevezett, magyarul is beszélő szlovák nemzetiségű új segédpüspök, Orosch János – minden igyekezete ellenére sem kapott olyan jogköröket, amelyek révén felvállalhatta volna a magyar katolikusok képviseletét. A 18. Komáromi

Karaffa János,
Madarász Róbert,
Petheő Attila

Imanapon tehát továbbra is magyar papokért és magyar főpásztorért imádkoztak a felvidéki magyar katolikusok, majd több mint 3500 aláírást gyűjtöttek össze alig 3 hét alatt a Szentatyát üdvözlő Nyilatkozathoz, amelyben kéri megfelelő jogkörökkel felruházott magyar főpásztor kinevezését is. A 2001-es népszámlálás alkalmával a szlovákiai magyarok 65 százaléka, mintegy 372 ezer fő vallotta magát katolikus vallásúnak. Nagy részük – mintegy kétharmaduk – a Pozsony-nagyszombati Főegyházmegyében élt. A régóta esedékes új egyházmegyei felosztásban az eddig 4 egyházmegye területén élő magyar katolikusok immár 6 egyházmegyében vannak jelen. A felosztásnál az állami közigazgatáshoz hasonlóan észak–déli irányban húzták meg a határokat. Az eddig nagyrészt egységes tömbben elhelyezkedő magyar esperesi kerületek és plébániák most különböző egyházmegyékhöz tartoznak.

A Pozsonyi érsekségbe került a somorjai és szenci esperesi kerület, míg a besztarcebányai püspökséghez, ahol eddig nem voltak magyar hívek, csak az ipolyági és nagykürtösi esperesség néhány magyar ajkú plébániája tartozik. A nagyszombati egyházmegyében jelentős marad a magyar katolikusok száma, hiszen itt maradt a dunaszerdahelyi, galántai, vágsellyei, komáromi és ógyallai esperesség, de ott is a szlovák esperesi kerületek lesznek többségben. A nyitrai püspökséghez eddig csak néhány zoboralmi magyar egyházközség tartozott, most oda csatolták az érsekújvári, párkányi és zselízi esperesség nagyrészt magyar plébániáit, ám 12 szlovák esperesség mellett, így még a 20 %-ot sem éri el a magyar hívek száma."

A katolikus egyház legfőbb képviselői 2008. február 14-én hirdették ki a római katolikus egyházmegyéik átszervezését, valamint két új egyházmegye megalakítását. A levél szerint az átszervezési terv kidolgozásánál a Szlovák Püspökkari Konferencia nem volt tekintettel arra, hogy megoldásukkal megbomlik az egy tömbben élő magyar nemzetiségű hívek természetes egysége.

„Aggódunk amiatt, hogy az egyházmegyei átszervezés felgyorsíthatja a magyar nemzeti kisebbség észrevétlen asszimilációját. Nyilván célzatosan választották ilyen módon az észak–déli, nem pedig nyugat–keleti felosztást. Ennek következtében a magyar nemzetiségű

Molnár László

hívek természetes egységét hat egyházmegyébe osztották fel. Ezt a számunkra nagyon kedvezőtlen felosztást (...) tudomásul vettük, ám azzal nem vagyunk elégedettek” – áll a dokumentumban.

A nyílt levelet a Szlovák Püspökkari Konferenciához juttatta el a Pázmaneum Polgári Társulás, a Jópásztor Alapítvány és a Mécs László Társulás. A petíciós íveket magyar hívek mellett szlovák nemzetiségű katolikusok is elátták kézjeggyel, és természetesen számos lelkipásztor is csatlakozott a közös fellépéshez. Szeptember 19-én a Szlovák Püspökkari Konferencia elnöke, Mons. František Tondra püspök Pozsonyban fogadta a Nyílt levelet kezdeményező szervezetek képviselőit és átvette tőlük azokat az aláírási íveket. A kérelem egyetértő magyar nemzeti-szerű hívek és lelkipásztorai nevében a Szlovák Püspökkari Konferenciához eljuttatott nyílt levelet 25 szlovákiai magyar civil szervezet támogatta, amelyek részt vállaltak az aláírások gyűjtésében. A márciusban elkezdődött aláírásgyűjtést két hónap alatt mintegy huszonegzen írták alá. A Szlovák Püspöki Kar érdemi választ nem adott a Nyílt levélre és az egyházmegyéik püspökeire testálta a felvidéki magyar papok és hívek pasztorációjának kérdését. A Pázmaneum Társulás és a Jópásztor Alapítvány a magyar katolikusok többségének óhaját szem előtt tartva továbbra is szorgalmazza, hogy a kinevezett püspöki helynők munkáját olyan, a magyar katolikusok pasztorációjával megbízott főpásztor koordinálja, akinek tevékenysége nem korlátozódik csupán valamelyik egyházmegyére, hanem összefogja a felvidéki magyar katolikus papokat és híveket, ezáltal is elősegítve a lelki élet fellendülését a különböző egyházmegyéik magyarok által is lakott területein – fogalmazott a Pázmaneum elnöke.

A Magyar tannyelvű egyházi iskolák jelene és jövője Szlovákiában címmel tartott előadást a konferencián PaedDr. Madarász Róbert, a komáromi Marianum Iskola-központ igazgatója. Történeti áttekintésében a felvidéki katolikus iskolák helyzetét elemezte majd három korszakra osztotta az egyházi iskolák történeti áttekintését. Kiemelte előadásában a magyar egyházi iskolák szerepét a felvidéki magyar ifjúság nevelése kapcsán és alapos elemzése rámutatott, hogy közösségi létünk fontos elemeivé a többfunkciós iskolaközpontok válhatnak a jövőben. Az 1992–1999 közötti időszakot a nagy fellendülés jellemezte, ekkor alakultak a Felvidéken a katolikus és református egyházi iskolák szerte az országban. A 2000-es évtől az egyházi iskolák mindennapjait megpecsételi az egyházi iskolákról szóló finanszírozási törvény és a diáklétszám alapú finanszírozás. Ebben az időszakban egyházi óvodák jöttek létre, egy alapiskola és egy gimnázium. Több egyházi alapiskola közös igazgatóság alá került és a

kelenyei egyházi iskola 2008-ban meg is szűnt. A Marianum Iskola-központ igazgatója elmondta, hogy az általános tendencia, a csökkenő népszaporulat és a magyar gyermek magyar iskolába való nem beíratása a legnagyobb veszélyt hordozza magával. A gútai és az ipolyági egyházi iskolák is igyekeznek több lábon állni és iskolaközpontokká alakulnak át. Az előadó hangsúlyozta, hogy a többi egyházi iskola előtt is az iskolaközpontokká való átalakulás a legnagyobb esély a túlélésre, ahol az óvodás-

Madarász Róbert előadása

tól a gimnáziumig folyik a nevelés és a kollégiumban pedig távoli vidékek növendékeit is el tudják helyezni. A felépült Szent Imre kollégiumra az államtól egyetlen fillért nem kaptak.

Utolsó előadóként Molnár László a Human International karitatív szervezetet mutatta be a jelenlevőknek, akik megtudhatták, hogy a Human International polgári társulás, immár öt éve segít a rászorulókon. Külföldi, főleg ausztriai segélyszervezetekkel együttműködve rendszeresen segély szállítmányokat juttatnak el különböző kórházakba Szlovákiába, Magyarországra is egyaránt, de öregotthonokba és gyermekotthonokba is visznek adományokat. A szállítmányok értéke gyakran a milliós összeget is meghaladja. A Felvidéken működő karitatív szervezet lehetőségeihez mérten megpróbál segíteni olyan családokon és gyermekeiken is, akik szociálisan hátrányos helyzetük miatt nem tudnak részt venni pl. úszó vagy sí tanfolyamokon, tanulmányi kirándulásokon. Segélyszállítmányokkal Erdélyben és Kárpátalján működő árvaházakba is eljuttattak már. Molnár László elmondta, hogy pályázatok útján, illetve adományokból gyűjtjük össze a támogatásra szánt összegeket. Szállítmányaik tartalma külföldi segélyszervezetek, valamint vállalatok és magánszemélyek felajánlásaiból áll össze, amelyet az ipolyföldemesi székhelyükön önkéntes munkások segítségével osztanak szét és juttatnak el a megfelelő helyekre. Molnár László sajnálatát fejezte ki, hogy kevés felvidéki önkormányzat, plébánia használja ki a karitatív szervezet lehetőségét, hanem inkább többségben szlovák nemzetiségűek érkeznek, akiknek ugyanolyan szeretettel segítenek.

A konferencia végén Petheő Attila reményét fejezte ki, hogy a felvidéki magyarokat több szempontból is érintő kérdésekben világos helyzetképet kaphattak. Ugyanakkor megemlítette, hogy a jövőben a kommunista hatalommal együttműködő világi és egyházi személyekkel foglalkozó konferencia szervezése is előkészületben van.

Karaffa Attila

Máriapócscon augusztus 10-én az ünnepi Szent Liturgiát Cyril Vasil érsek úr vezette a nyárutói melegben, aki a keleti kongregáció titkára. Ünnepi volt a Szent Liturgia, Kisboldogasszony ünnepe miatt is, de azért is, mert most adták át ünnepélyesen a megújult bazilikáját nemzeti kegyhelyünknek. A Szent Liturgiát imaóra előzte meg, amelyen vegyes kórus énekelt.

A „Hit és egészség” nevezetű program keretében, Európai Unió pénzéből, felújításra került a bazilika, bazilita monostor, a templomtér, a templombelső pl. az ikonosztázion. Az ikonokat restaurálták, megtisztították a szakemberek, amely által világosabb és élénkebb színűek lettek a képek, az ikonosztázion állványzata, és a Mária oltár pedig új aranyozást kapott. Szintén újonnan készült el a szabadtéri oltár is. A templom padlófűtést kapott, új festést, hangosítást. Kocsis Fülöp görög katolikus püspök szentelt vízbe mártott ízsóp ággal hintette meg megáldva a megújult templomot. Mindenki odaadó fáradozását megköszönte szent beszédében Christoph Schönborn bécsi bíboros. Hallgasunk bele a prédikációjába: „Miért történt a könnyezés csodája Máriapócscon 1696-ban, és a könnyezések sorozata? Az eredeti ikont elvitte Lipót császár Bécsbe, ahol azóta is tisztelik. Megtiszteltetés, hogy ilyen sok zarándokkal együtt itt lehetek, biztos a híveknek is eszébe jutott már a kérdés, hogy a Szűzanya miért sírt? Ekkor voltak a háborúk a törökkel, régen emiatt sírt. Szűz Mária ma az emberek nyomorúsága miatt szomorkodik együttérzően. Egy biztos, az akkori embereket felrázta az Égi Édesanya könnye. A választ, hogy mit üzen Mária, az ikon adja meg, melyen a Szűzanya Jézusra mutat. Megmutatja az utat, aki Jézus, ezért is 'útmutató' az ikon neve a bizánci művészetben. Követjük-e mi, Jézust, az útját? Szeretjük-e mi eléggé Jézust?

Hit és egészség

Ünnepélyesen átadták a megújult bazilikát

Az együttérzés könnyeit hullatta Mária, az 56-os menekültek miatt, a kommunizmus következtében üres szívűek miatt? Sír, mert mi keresztények nem követjük eléggé az Ő Szent Fiát. Újuljunk meg hát a liturgia szent szövegével – Önmagunkat, egymást, egész életünket Krisztus Istenünknek ajánljuk! A bíboros homíliája végén a Stephansdom épületének egy követ, Szent

keltek szlovákul, mire egy magyar asszony a közelemből, magyarul folytatva, ráénekelte a refént. Emiatt a spontán együttműködés miatt vilant az eszembe, ha a keresztény katolikusokra lenne bízva a két nép viszonya, nem is lenne itt semmilyen politikai ellentét. Az ünnep délutánján 15 órától vecsernyén vehettek részt a kedves hívek, aztán római katolikus szent misén, majd

István első vértanúnak és Bécs védőszentjének Hofbauer Szent Kelemennek ereklyéit adta át ajándékként a Hajdúdorogi Egyházmegye püspökének.

A meghívott vendégek közt volt Mádl Ferenc volt köztársasági elnök, államtitkárok, a Szent Liturgián részt vettek a testvéregyházak képviselői, a határon túli görög katolikus püspökök, a magyar ajkú római püspökök, 160 koncelebráló pap, közel 40 püspök, köztük csaknem a teljes magyar püspöki kar. A koncelebrálásban részt vett többek közt Juliusz Janusz apostoli nuncius, Majnek Antal munkácsi püspök, Schönberger Jenő szatmárnémeti és Böcskei László nagyváradi római katolikus püspökök.

Sorjázott a sok keresztény a gyóntató folyosón, és az értetközésznel, vagyis a Szűz Mária vékonyneit felfogó kendő megérítésére. Kérjük az ünnep kegyelmi ajándékait és sikerét a mi Kisasszonyunktól, a Könyező Pócsi Szűzanyától. Érdekes volt megtapasztalni azt az élményt, amikor egy szlovák zarándokcsoport érkezett a templomtérré, egy közismert Mária éneket éne-

kivonultak a temetőbe, megemlékezni az elhunytakról, majd ismét vecsernye következett,

immár lítiával. Éjszaka sem fejeződtek be azonban a programok, következett az Akathisztosz éneklése, az éjszakai virrasztás, majd utrenye, vagyis reggeli istentisztelet, és vasárnap 10 órától a püspöki Szent Liturgia volt meghirdetve, Kocsis Fülöp görög katolikus hajdúdorogi megyéspüspök vezetésével, de változott a program, mert püspök úrnak el kellett mennie. Helyette Papp Miklós erkölcssteológus atya prédikációját hallgattuk, de nem bántuk meg a cserét, mert frappáns, az életben is használható útmutatást adott az életvezetésünkre nézvést. Okuljanak az olvasók is: „Az élet egy megoldandó feladat. Ezt a feladatot szeretnénk jól megoldani, jó gyümölcsöket hozni, a kudarcokat elkerülve. Ehhez

tudok megoldani, jól végig vinni. Az Istennek is van egy nagy feladata, egy nagy műve: Krisztus földi pályafutása. Mielőtt ennek a munkának neki kezd az Isten, előtte kegyelemmel megalapozza a helyzetet azzal, hogy elküldi Szűz Máriát. A kezdetet megalapozza kegyelemmel a három ünnep Szűz Mária életében, amelyek teljesen összetartoznak a szeplőtelen fogantatása, a mai ünnep a születése, és a templomba való bevezetése, mind a három ugyan arról szól, hogy Máriát a kegyelem különösen átjárja. Ezt a kulcsot jegyezzük meg, hogy előbb a kegyelem, utána a munka, mert így több esélyünk van jó gyümölcsöket hozni.

A mai evangélium is erről szól, Mária és

a nagy feladathoz a mai ünnepünk kulcsot ad, hogy hogyan kell ezt a feladatot, amit csak én

Márta történetével. Nem mondja Jézus egy szóval sem, hogy nem kell sürögni-forogni, nem kell dolgozni, mint Márta, de előbb oda kell ülni Jézus lábához és rá figyelni, mint Mária. A kezdetek legyenek kegyelemmel teljesek. Kezdetek mindenütt vannak az életben. Egy úszóbajnokságon, ha nem jól ugrik el a rajtkőről a versenyző, utána már annyi az eredménynek, úszik, hogy legalább utolérje önmagát. Aki házat épít, nagyon jól tudja, ha az alap nincsen rendben, tervezhetek én bármilyen cifra palotát.

A kezdet, ha becsstelen, ha nincs rendben, akkor nem fog menni. Ilyen nagy kezdet, amikor az életünkben elkezdjük a magunk életállapotát, ilyen a házasság. Önámítás, buta dolog, ha a házasság előtt átadjuk magunkat a bűnnek. Még a nagyon rendes családjainkban is ez probléma, hogy tisztátalanul kezdik a fiatalok a házasságot. Hogyan merik azt hinni, hogy ez majd jó gyümölcsöt terem? A legjobb hittanosainknál a legjobb egyházközségben is gond ez, hogy nem veszik komolyan, a házasság szentségét. Ne ámítsa magát senki, hogy egy nagy művet tiszt-

tátalanul meg lehet alapozni. Mennyi keserűség fakad ebből! Mennyi válást látunk ebből, aki már utána nem jöhet áldozni, mennyi gyereket látunk, akit csak az egyik szülője nevel! Szűz Mária személyesen a tiszta kezdet, nézzünk órá.

Ilyen kezdet még az életünkben, amikor elkezdünk gyerekeket nevelni. A gyermeknevelést nem lehet kétszer elkezdni, pedig de sokan mondják, ha a gyermekem még egyszer karonülő lenne, de máshogyan nevelném! Egy korábbi egyházközségemből a férfiakat összeszedtem, elvittem őket Dámócra, ahol püspök atyánk és Atanáz testvér élt, hogy menjünk olyan helyre, ahol olyan férfiak élnek, akiknek se feleségük, se pénzük, se rendes autójuk, mit mondanak ők, mi a legfontosabb az életben? Felolvasták nekünk, hogy mit ír Aranyszájú Szent János arról, hogy mi a férfi legfontosabb dolga, és az, hogy a gyermekei meg legyenek nevelve! Mennyi férfi húzza ki magát pedig a gyermeknevelésből, mondván, majd az anyja, majd az iskola, majd a tévé. A gyereket nevelni kell a munkára, a házasságra, a keresztény hitre.

A mai ünnep kulcs, hogy aki jól akar kezdeni, jól akar indulni, jöjjön el az Istenhez Pócsra, gondolkodni, imádkozni, hogy mi Istennek a terve övele. Ha a kezdeten ott van Isten bólintása, akkor akár „fát is vághatnak a hátunkon”. Ha imádkoztam a hitvesemért, Isten áldását adta az frigyünkre, eszembe se jut elválni. Ha kiimádkoztam, hogy mi legyen a hivatásom, csinálni fogom, mert oda állított az Isten. Nem fogok irigykedni, nem fogom feladni, nem fogok zúgolódni, hanem csinálom. A kiimádkozott kezdet hiányzik ma az emberek életéből.

Jól kezdeni nemcsak a nagy döntéseknél kell, hanem a hét kezdetén is. Az életét nem úgy rontja el valaki, hogy hipp-hopp, beütött a mennykő. Miért van az, hogy valaki nem tudja elviselni a tragédiát, a másik ember pedig méltósággal hordozza? Ugyanolyanok pedig a körülményeik, az egyik mégis tud Istennek tetszően viselkedni, mitől? A vasárnapi kezdettől, mert a vasárnap adja meg, hogy az ember a hétnek nem KEGY-etlenül megy neki, hanem KEGYELEMMEL. Rosszak a naptáraink, nem a hét fő a hétnek a feje, ez zsidó gondolkodás, hogy hat napot gürizünk, majd a hetediken megpihenünk, nekünk ehhez semmi közünk ne legyen.

Fordítva van, a hét első napján megyünk az Istenhez, vasárnap találkozunk az Istenel, kegyelmet kérünk, így kezdem a hetemet. Hétfőn van statisztikailag a legtöbb öngyilkosság. Mit csináltak ezek az emberek előző nap, vasárnap? Nincs kedvük elkezdni, mert már belefáradtak vasárnap nélkül.

Menjünk az Istenhez, ahol vigasztalást találunk, és erőt. Olyan megtisztelő, amikor csak néhány percre találkozom valakivel, és őszintén beszél nekem a legbelső intim életéről. Van, hogy nem sikerült az élet... , mindenkinek szüksége van vigaszra, hát hol keressük ezt, ha nem az Istennél, mielőtt nekimegyünk a hétnak Mártával, sürgögni-forogni? Majd az alkohol vigasztal? Vagy a gyógyszer? Nemrég rúgtak ki egy orvost és 50 millióra perlik, mert ki merte jelenteni, hogy az antidepresszánsok, kedélyjavítók nem fogják meggyógyítani a lelket, csak függőséget okoznak. Jézus várja az elfáradtat, a megterhelteket, ő majd felűdít minket.

Van, amivel békét kell kötni, mert máshogy már nem lesz. De hogy kössünk békét, hogy folytatni tudjuk az életet? Az ószövetségi ember sokkal nyugodtabb volt, mint mi. A mai ünnepeken látjuk Mária szüleit, Joakimot és Annát, sokáig magtalanok voltak, nem keseredtek el, nem lettek alkoholisták és öngyilkosok, hanem vártak. És az Isten beteljesítette a várakozásukat. Ott volt Noé, mindenki gúnyolta, ő mégis készíti a bárkát. Ott volt Dávid, megígérték neki, hogy király lesz, mégis először menekülnie kellett, meg akarták ölni, de várt, és király lett. Nyugodtabban kell hinni az Istenben. Mi hamar örülünk, de hamar el is keseredünk. Ezt a nyugalmat hol kapjuk meg? Jézusnál.

A templomban nemcsak vigasztalást kell keresnünk, hanem küldetést is. A „békével távozzunk”, az elbocsátó áldás nemcsak azt jelenti a mise végén, hogy vége a misének, lehet haza menni, hanem hogy a Szent Liturgián kapott küldetést, kegyelmet kivigyük a világ sürgésébe-forgásába. Ritmust ad a vasárnapi kegyelmi kezdés az életünknek, ezzel a ritmussal könnyebben megvalósítjuk életünk nagy feladatát.

A nap kezdete is fontos, kinyitva reggel a szemem, egyből eszembe jut egy pillanat alatt, hogy mi nyomaszt, de rögtön fordulj Isten felé, vele kezd a reggelt, mond neki: „Istenem, tehozzád ébred a lelkem”, csak ennyi kell. A gondokat nem tudjuk egyedül hordozni, Jézus is mielőtt felvette a keresztest, előtte az egész éjszákát imádkozással töltötte. Induljon úgy a reggel, hogy az Isten elé álljunk, kegyelemért, aztán jönni fog a teljesítmény is. Nagypámnak tíz

gyermek volt, mégis minden hajnalban elmondta a Hiszekegyet, utána jöhetett a napi munka. Előbb hiszek az Istenben, utána jöhetnek a gondok is akár. Jézus ránk néz, és azt mondja – barátom, menj. Van olyan is, hogy a lejtő alján a személyes pokolban élünk, mert az árvíz elvitte a házat, autóbalesetben lebénultam, eltört a családi életem, szegény vagyok. Onnan is van új kezdet. Nem olyan Istenünk van, hogy ül a trónján és várja az emberek teljesítményét, hanem olyan, aki leszáll a trónjáról, leszáll a mi poklunkra. A húsvéti ikonon nagyon jól látszik, hogy Jézus feltámadva nem egyből száll fel a mennybe, hanem leszállva a pokolba, megragadja az ember kezét, és hatalmas erővel húzza ki onnan. Nemcsak egyszer tette ezt meg, hanem ahányszor csak a személyes poklunk mélypontján vagyunk. Jézus minden gondba be tud lépni, és azt mondja – van tovább.

Roger testvértől olvastam egyszer, hogy mit gondol az ember, meg tudja idézni Istent? Nincs hozzá hatalma az embernek. De elűzni sem tudjuk Őt! Akár milyen bűnös ember mellett ott van hűségesen Jézus, és szól – barátom, kelj fel. Fontos ez, mert a mélypontra rossz gondolatok jutnak az eszünkbe elkeseredésünkben. Minden kezdetben először találkozunk Krisztussal, utána megerősödve fog menni a munka!

Talán lehet népies vallásos elképzelésnek nevezni azt, amikor a falusiak olyan kijelentést tesznek, hogy a Szűzanya teremtett nekünk jó időt a búcsú két napjára, és ő rendezte el, hogy időben elkészüljön a templomtér a vendégek fo-

gadására, de tényleg elgondolkodtató, hogy a környező városokban mindenhol hideg eső esett azon a hétvégén, csak Máriapócs gyermekeinek volt finom, meleg idejük, és pénteken még a felásott föld meredt a templom előtt, szombatra mégis készen állt a díszburkolatú parkoló a vendégek számára. Így segít az Égi Édesanya azoknak, akik rábízák munkájukat és magukat.

Minden máriapócsi és minden görög katolikus büszke lehet a megszépült bazi-

Papp Nóra

likára és környezetére. Az Istenszülnőnek szepítette az ő népe a templomot, jöjjön hát mindenki a megtekintésére. Legyen ez egy új kezdet, az Istenanya kegyelemével.

Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Ház

2100 Gödöllő-Máriabesnyő,
Kapucinusok tere 3.

Tel: 28/420-176, 510-740, Fax: 28/510-742

http: www.matersalvatoris.hu,
E-mail: matersal@invitel.hu

2010. december 03-05.

(péntek vacsorától – vasárnap ebédig)

Adventi lelkigyakorlat minden korosztály számára

Vezeti: Turai János atya

Szent Gellért Lelkigyakorlatos Ház

2016. Leányfalu Mórincz Zs. u. 141.

Tel: 26/ 383-212

www.szentgellerthaz.katolikus.hu/
szentgellerthaz@katolikus.hu

2010. december 22. (18.00) – december 24. (13.00).

Futó Károly atya karácsonyi lelkigyakorlata.

2010. december 24. (13.00) – 2011. január 2. (13.00).

ÜDÜLÉSI LEHETŐSÉG!

2011. január 14. (18.00) – január 16. (13.00).

fr. Szabó Sándor Bertalan OP lelkigyakorlata.

Boldogság a Szentírásban, nyolc boldogság, Mária és az örök élet boldogsága. Csoportmunkákkal, megbeszélésekkel, kérdésekkel.

A keresztény misztika leg-
jelentősebb nőalakja
volt ő. Ezt a kitüntető he-
lyet annak köszönheti, hogy

Avilai Nagy Szent Teréz

rekkel való társalgás helyett
az angyalokkal szükséges
társalognia.

Teljes erővel belevetette

élete és írásban megmaradt munkái nem a tra-
gikus elvonatkoztatások diszharmoniaját mutat-
ják, hanem tökéletes szinkront. Karl Jaspers né-
met filozófus, aki egyébként a huszadik század
egzisztencialista filozófiájának jeles képviselője
volt, két művésztípust különböztet meg: az egyik
az önreflektáló típus, a másik pedig, aki önma-
gát feszíti meg, ahogy egy húrt az autentikus ki-
fejezésére. Teréz az utóbbi típushoz tartozott.

Avilában 1515. március 28-án született,
1582. október 4-én Alba de Torrisban távozott –
hitünk szerint – a mennybe. Ekkorra, erre a tör-
ténelmi időszakra tehető a spanyol királyság
fénykora. A misztikus kármelita olyan családból
származott, akik elkeseredett küzdelmet folytat-
tak a mórok ellen, és több alkalommal inkább
felgyújtották a saját várukat, mintsem az ellen-
ség kezére kerüljön. A tizenkét gyermekes csá-
ládban, ahol Avilai Nagy Szent Teréz született,
Don Alonzo Sanchez de Cepeda volt az apa, az
édesanyját pedig eredetileg Donna Beatriz De
Ahumadanak hívták. A kislány harmonikus
gyermekkor után ígéretesen csinos kamasszá
cseperedett. Semmi nem gátolta volna, hogy
rangjához méltóan előkelő házasságban élje a
további életét, ám Teréz a kolostort választotta.
Elhatározása a családdal történő drasztikus sza-
kítással járt. A fiatal apáca, magára hagyottságá-
ban egy év múlva tetszhalott állapotba került.
Teljesen kimerülten megmerevedett testtel fe-
kűdt. Már elkészítették a sírját, és néhány kolos-
torban elimádkozták érte a halotti szolozsmát,
ám a görcs feloldódott, saját kezével vette le a
szemére helyezett megszentelt viaszt. Ezután kö-
vetkezett tizennyolc hosszú esztendő, és Teréz

életében semmi jelentőségteljes esemény nem
történt.

Az átlagosnál nem rosszabb és nem kiemel-
kedőbb apáca volt. Kolostorában nem töreked-
tek szigorúságra, nem volt jellemző az eltöklét
vallási áhítat légköre. Amennyiben Donna
Tereza Ahumada (Avilai Nagy Szent Teréz) meg-
próbálta volna nagyobb eltöklétséggel végezni a
mindennapos gyakorlatokat, akkor bizonyosan
összeütközésbe került volna a többiekkel.
Egyébként szívesen vették maguk mellé társnői,
mint valami látványosságot, mint eminens apá-
cát, és vonultak vele a beszélőszobába, a város
palotáiba. Önéletrajzi írásai azonban ezekről az
évekről is egy nagy és mély lélek arculatát, arc-
másolatát sejtetik. Azután kapott egy váratlan lá-
tomást a pokolról, elolvasta Szent Ágoston val-
lomásait, így eljutott a teljes megtéréshez.
Negyven éves korában egy alkalommal úgy
érezte, hogy Isten áthatja őt. Belátta, az embe-

magát a küzdelembe, szívének Krisztus szívével
való összhangba hozásáért. Egyik levelében ezt
írta: „úgy támoigok, mint aki italtól mámoros”.
Ismételten látták társnői, ahogy a kápolnában,
egy méter magasan lebeg a felszín felett, és ar-
cáról misztikus fény sugárzik. Ő maga józan ön-
mérséklettel reagált a jelenségre. Ennek ellené-
re, nővérei egy idő után üldözni kezdték az Is-
tentől kapott kinyilatkoztatások miatt. Vádas-
kodtak ellene, hogy látomásait az ördög sugall-
ja. Sanyarú helyzetében négy – később szentté
avatott – tekintélyes személyiség: Borja Szent
Ferenc, Alcantrai Szent Péter, Bertalan Szent La-
jos, és Keresztes Szent János tanúságtétele sza-
badította meg.

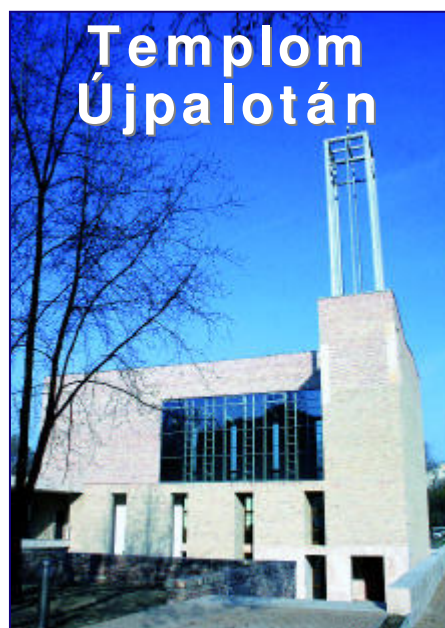
Az igazáért eltöklétlen küzdő apáca minde-
nekelőtt hűséges akart lenni a rendi regulához.
Miután engedélyt kapott a pápától és az avilai
püspököktől, egy árva fillér nélkül hozzálátott
Avilában egy kolostor építéséhez. 1562-ben
nyitotta meg, lehúzza saruját és elszánta magát,
hogy a maga eredeti szigorában fogja élni a
kármelita életet. Ettől kezdve a „Jézusról elneve-
zett Teréz” nevet használta. Sokan és nagy lelke-
sedéssel csatlakoztak hozzá.

Legjelentősebb művei: „A tökéletesség útja”
és „A belső várkastély”. Szép és mélyen elgondol-
koztató hasonlatot írt a selyemhernyóról, a lelkét
egy hét lakásból álló vár-
kastélynak ábrázolta, ahol
a tisztulás mértéke szer-
int, fokozatosan lehet
otthonra találni.

Hámori Attila

Több évtizedes vágya volt az újpalotai kato-
likus közösségnek egy saját templom. Ne-
héz időket élve napjainkban, ennek megva-
lósítása önéből elképzelhetetlen lett volna. A
segítség keresés hangja a helyi önkormányzatig
is elhallatszott. Dr. Erdő Péter bíboros egy né-
hány évvel ezelőtti papszentelésen találkozott a
kerület polgármesterével, ahol megállapodás
született. A templom építéséhez egy ingatlant
adományozott a kerület képviselő testülete ki-
lencvenkilenc évre ingyenesen az egyház szá-
mára. 2006-ban az alapköv letételével megkez-
dődhettek a munkálatok, a régi álm meg-
valósulni lát-
szott. Kruppa
Gábor építész
tervei alapján
folytak a mun-

kálatok a hívek gyűjtéséből és az érsekség anya-
gi segítségével. Rövid idő alatt, az első kapavá-
gástól számított két éven belül beköltözhető ál-
lapotba került a Krisztus színe változása nevet
viselő újkori templom. Meg kell említenünk
Boldog Salkaházi Sára nevét is, aki szintén név-
adója a több funkciós Isten házának.

A négyszáz főt befogadó templom oltárké-
pét Puskás László görög katolikus pap készí-
tette, akinek látható mozaik alkotása Krakkóban
is. A 2008. december 25-én felszentelt temp-
lom altemplommal is
rendelkezik, ahol közös-
ségi ház, lelkeszlakás,
vendégszoba és urnate-
mető is található.

A vasárnapi és ün-
nepnapai szentmisét Rep-
csik Gyula káplán celeb-
rálja.

Mihály Zoltán

A nyári konferenciák sorában 19. éve kiemelkedő szerepet foglal el a kárpát-medencei népfőiskolák konferenciája. A július 26-tól augusztus 1-ig tartó konferenciát az MNC Magyar Népfőiskolai Collegium szervezésében Balatonfenyvesen került megrendezésre, mely a jövőbe tekintés lehetőségét tárta a felvidéki, kárpátaljai, erdélyi, horvátországi és anyaországi mintegy 150 résztvevő elé.

A konferenciát Horkay László és dr. Kis Boáz elnökök nyitották meg. Az első napon a magyar őstörténettel és a királysírok elhanyagolt állapotáról és szükséges megbecsüléséről hangzottak el előadások dr. Kiszely Istvántól és Hankó Ildikótól. Ezt követően Kocsis István történész a Szent Koronával és az új Alkotmány készítésével kapcsolatos jelentős előadása volt hallható. A jelen társadalmi, gazdasági és politikai élettel dr. Simon Attila a Vi-

MNC Népfőiskolai konferenciát Balatonfenyvesen

dr. Bencze Izabella, jogász

Lezsák Sándor, a Parlament alelnöke

Popély Gyula, felvidéki történész

L. Simon László, a Parlament Kulturális Bizottsága elnöke

dékfejlesztési Minisztérium helyettes államtitkára, L. Simon László a Parlament Kulturális Bizottsága elnöke, Szalai Annamária a FIDESZ médiaszakelőadója, dr. Bencze Izabella közgazdász, és Törő Gábor parlamenti képviselő szólt a jelenlévőkhöz. A trianoni békediktátumra Popély Gyula (Felvidék), Ágoston András (Vajdaság) és dr. Raffay Ernő emlékeztek.

A népfőiskolák jövőbeni jelentőségéről Lezsák Sándor a Parlament alelnöke tartott tájékoztatást, míg a várható egyházi változásokról dr. Tökéczki László előadása adott új impulzusokat a résztvevőknek. Magas színvonalú kulturális programokat láthattak a konferencia résztvevői, így például a nagyváradi Kiss Stúdió Mátyás királyról szóló előadását, vagy a felvidéki író, Tarics Péter Mindszenty Józsefről szóló drámáját, amelyet Boráros Imre és komáromi társulata adott elő.

Tizenöt éves a Tanácskozó Zsinat

Július 31-én, szombaton tartotta jubileumi zsinati ülését a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata.

A szép ünnepre jelent meg a Tanácskozó Zsinat legújabb kiadványa, „Reménységgel a jövő felé” címmel. A kötetben megjelent:

dr. Csiba Kálmán néhai püspök, az MRETZS első lelkészi elnökének prédikációja, dr. Erdélyi Géza püspök, jelenlegi lelkészi elnök (Felvidék), Szabó Sándor püspök, jelenlegi ügyvezető elnök (Ontário, USA), Kovács Zoltán főgondnok, világi elnök (Királyhágómellék), Csűry István püspök (Királyhágómellék), dr. Márkus Mihály ny. püspök (Tata), dr. Tóth Miklós lelkészi alelnök (Hága), Lázár Csaba lelkészi alelnök (München), Horkay László ny. püspök (Kárpátalja), Kopácsi-Kettős János szuperintendes (Horvátország), Bojtór István ny. ref. lelkész (Fony), Szabó Dániel ny. főgondnok (Sárospatak), dr. Bodnár Ákos ny. főgondnok, volt világi elnök (Budapest), dr. Benke György ny. teológiai tanár (Sárospatak), Gábor Lajos ny. esperes (Felvidék), Bóka András ny. esperes (Vokány) írása. A kötethez Nagy Lenke írt elő-

Az MRETZS jubileumi plakettje

Jubileumi elnökség

Az MRETZS jubileumi kiadványa

szót. A könyv az MRETZS kiadásban jelent meg, és tükrözi azt a nemes harcot, amely miatt a Tanácskozó Zsinat ma is – bár szorongattatva –, de él és dolgozik a magyarságért. Ahogy a bevezető előadásokban elhangzott minden szervezetre szükség van, amely a magyarság fennmaradását biztosítja. Az ünnepséget köszöntötte Lombár Gábor, Balatonfenyves polgármestere, Törő Gábor parlamenti képviselő. A Református Lelkészegyesület köszöntését Kálmán Péter tolmácsolta. A jubileumi alkalomra meghívott kapott – de akadályoztatás miatt megjelenni nem tudott – Tökés László, az EU néppárti alelnök. Az ünnepség keretében jubileumi emléklapok és oklevelek átadására került sor azok számára, akik hűségesen dolgoztak a Tanácskozó Zsinat eredményes munkája érdekében. Az ünnepi megemlékezés Tarics Péter Mindszenty József hercegprímásról szóló drámájának előadásával zárult.

90 éves a Vitézi Rend

Ünnepélyes ke-retek között a váci bazilikában tartotta meg vezetési ülését a történelmi Vitézi Rend. A rendkívül megható hangulatú avatáson dr. Beer Miklós váci megyéspüspök szentmisét mutatott be, v. Csuka Tamás ny.

dr. Kis Boáz református lelkész igehirdetése

protestáns tábori püspök, dandártábornok, Balácsi László unitárius püspök és dr. v. Kis Boáz református lelkész szolgált igehirdetéssel.

Népfőiskolai fórum és bogrács-party a Vértesben

Szeptember 25-én, szombaton délelőtt bogrács-partyt tartottak a Vértes hegy-ségben a csákvári reformátusok szervezé-sében. Az alkalmon színes műsorral örvendez-tették meg a jelenlévőket, ahol a legkisebbektől a felnőtt korosztályig szolgáltak, gazdagítva ez-zel a jelenlevőket. A műsorban nagy sikert ara-tott Siposhegyi Zsolt, 14 éves ifjú önálló verses összeállítása, Kóka Rozália felnőtt-mesemon-dó, valamint Gede László, a székesfehérvári

Törő Gábor
képviselő úr
előadását tartja

Siposhegyi Zsolt ifjú
előadóművész

Honvéd zenekar karnagya. Kiss László utánoz-hatatlan szarvas pörköltje elfogyasztása után az MNC szervezésében kárpát-medencei népfőis-kola ülésezett a vadászházban, ahol Tirts Tamás KDNP szakpolitikus, az ORTT elnökségi tagja tartott előadást, aki elmondta, hogy az elkövet-kezendő időben igen fontos lesz a népfőisko-lák sajtónyilvánossága, amivel feltétlen élnie kell a kárpát-medencei népfőiskolásoknak is.

Felsőőrött tanácskozott a Nyugat-Európai Lelkigondozói Szolgálat

A tanácskozás július 22-től július 25-ig tar-tott Felsőőrött. Részt vettek Németország-ból, Franciaországból, Csehországból, Szlovákiából, Romániából, Hollandiából, Ausz-triából, Magyarországról és Svájc-ból a magyar reformátusok képviselői. Előadók dr. Tóth Mik-lós, Rémesné Köpeczi Bocz Edit, Németh Pál és Peres Imre voltak. A vezetőségi ülés foglalkozott a nyugat-európai gyülekezetek gondjaival, illetve egyházpolitikai kérdésekkel. A nyugat-európai magyar reformátusság gazdag szellemi kincsei-nek továbbadására és embertársai javát szolgáló népegyházi alapokon több szintű tevékenységet

kifejtő történelmi szervezet megerősítette eredeti és hagyományos kül-detését, és részle-tesen elemezte a jelenlegi egyház-politikai helyzetet. A jelenlevők megerősítették elkötelezettségüket a Magyar Református Egyhá-zak Tanácskozó Zsinata mellett. A tanácskozás üdvözlölte a párizsi reformátusok döntését, amely visszaállította a korábbi elnevezést: „Francia-Magyar Református Egyház” nevet.

A felsőőri
református
templom

Bemutakozó látogatás a Németországi Református Egyháznál

A delegáció tagjai

Csúry István
püspök

2010. október 7-én Csúry István püspök Antal János külügyi előadótanácsos társaságában be-mutakozó látogatást tett a frízöldi Leer városá-ban, a Németországi Református Egyház székhá-zában. A német egyház részéről Jann Schmidt püspök képviselőjében Hilke Klüver asszony, Dietmar Arends, az ökumenikus és diakóniai ügyosztály vezetője, Wolfgang Wagenfeld, az egyház diakóniai szolgálatának igazgatója és Ulf Preuß sajtószóvivő látta vendégül egyházunk képviselőit.

A két egyház közötti kapcsolat több éves múltra tekint vissza, a német egyház diakóniája kiemelt támogatója a Királyhágómelléki egyház-kerület missziói szolgálatának, különösen az élesdi gyermekotthon vonatkozásában. A talál-kozás célkitűzése az eddigi kapcsolat kiértéke-lése volt, valamint a jövőbeni együttműködési lehetőségek számbavétele: a Királyhágómelléki egyházkerület helyzete és ökumenikus kapcsola-trendszere; az erdélyi/partiumi protestáns identitás kérdései; a kisebbségi egyházak viszo-nya a többségi egyházhoz, államhoz, ill. az együttműködés lehetőségei; a diakóniai kezde-ményezések és intézményeinek helyzete és hosz-zú távú esélyei; az együttműködés konkrét lehetőségei/kölcsönös elvárásaink. A látogatás hagyományteremtő kezdeményezés.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Sajtószolgálat

A hercegszöllősi
református templom
felújítás alatt

Hálaadás Hercegszöllősen

Augusztus 14-én 11 órai kezdettel Herceg-szöllősen ünnepi istentiszteleten emlékez-ték meg az 1576-os Hercegszöllősi Zsi-natról. Itt alkották meg a hercegszöllősi kánono-kat, melyeknek cikkeit a későbbi zsinatokon is megerősítették, s melynek nyomán a Hódoltság területén a református irányzat került előtérbe. Az ünnepségen Kopácsi-Kettős János szuperin-tendens hirdette a hálaadás Igéjét, majd Varga György lelkipásztor „A Hercegszöllősi Zsinat je-lentősége ma” címmel tartott igen érdekes elő-adást. Ezt követően prof. Drago Kretic a horvát

kulturális minisztérium képviselője tartott elő-adást a templomban folyó ásatásokról. Majd dí-jakat adtak át mindazok-nak, akik áldozatos mun-kát végeztek a templom felújítása körül. Végül az ünnepséget Kopácsi-Kettős János zárta be, és szeretetvendégségre hívta a jelenlévőket.

Az oldalakat összeál-lította:

dr. Kis Boáz

Csendes szerény művészek ismertem meg, akik alkotásaival mély gondolatokat fejez ki, melyek megállásra késztetnek ebben a rohanó világban. Nem kell ahhoz kiállításra menni, hogy munkáit láthassuk, mert 2008 nyarán Székesfehérvár Fő utcáján zászlóját lengette a nyári szél, vagy aki betér Tiszaszalkán a 2001. évi árvíz pusztítása után Bánlaki Zsolt építész tervei alapján újonnan épült református templomba, szőszékkel szemben levő ablakok közt láthatja, háromkarú, hajtogatott és osztott, életfa textiljét, festett bibliai igékkel. Aki meglátogatja mátramind-

Tiszaszalka, Életfa, festett és hajtogatott textil kompozíció

szenti vasútállomáson a barakk kápolnát, az oltár mögötti téglafalon gyönyörködhet festett textiljében melyen „Mária gyermeke nem vész el” idézet szövegkompozíciója olvasható.

1982-ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola Textil Tanszékén, Kézífestő- és nyomottanyag tervező szakon. Pamutnyomó ipari Vállalatnál textiltervezőként dolgozott, de hamar élethivatásának választotta a tanítást is, hogy átadja mindazt a tudást, aminek birtokába jutott. 1997-ben középiskolai tanári diplomát szerzett. „Olajág” Keresztény Művészeti Társaság tagja. Alkotásaival rendszeresen részt vesz csoportos kiállításokon, nemcsak itthon, hanem Francia- és Németországtól kezdve Anglián át, Japánig, textilmunkáit megismerhetik az emberek, és számos díjjal tüntették ki. Jelenleg a lengyelországi Textil Biennálén minitextil munkája, a „szeretet himnuszát” hirdeti. Szoros kapcsolat fűzi a három éve megépült sárospataki Szent Erzsébet Házhoz, emlékévként kapcsán két kisplasztikával, csoportos kiállításon vett részt, és most több hónapon át, 2011 márciusáig látható önálló gyűjteményes kiállítása, melyet Kuklay Tóni atya nyitott meg. Sárospatakról nemrég érkezett meg Enikő és lelkesen mesélt élményeiről.

– Szent Erzsébet évhez kapcsolva, egyik kisplasztikámat a Marburgi kórház alapításának emlékére készí-

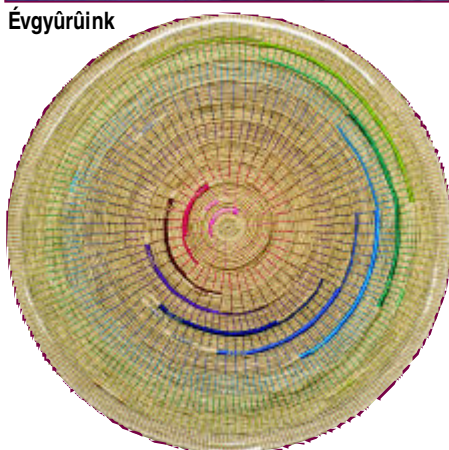
Orient Enikő textilművész

Ki kell mondanom, amihez erőt kapok

Mátramindszent, Barakk-kápolna az oltár mögött lévő textil, két szélén idézettel

Évgyűrűnk

tettem, H betű közepén rózsza nőtt ki. Másik munkám, spirális alakban, piros rózsza kompozíció felemelkedik, kilép a földből. Ennek kapcsán, a kiállító teremben rózsákat készítettünk, az érdeklődőket megtanítottam papírból hajtogatni, és boldogok voltak, hogy a sajátkészítésű rózsákat sok mindenre fel tudják használni.

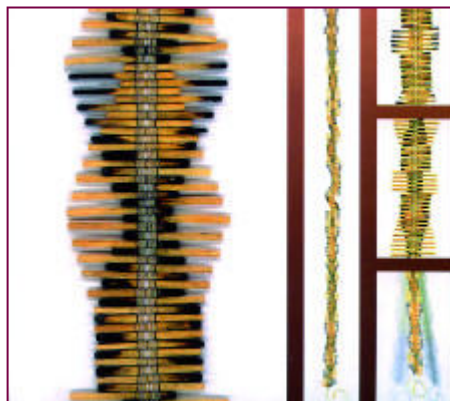
Nem vagyok vándormadár, 1985-től tanítok a Nádasdy Kálmán Művészeti Iskolában első általánostól az érettségizőkig, csoportonként megközelítőleg azonos korosztályú gyerekeket, heti egy-egy délután. Apró picit lépésekkel haladunk, fontosnak tartom, hogy minden napra célt tűzünk ki. Készülünk az év legnagyobb közös ünnepére, az országos betlehem kiállításra. Talaly szerencsénk volt, mert az előző évek általunk készített pályázati anyagát meghívták egy budapesti klubba, ahol az adventi találkozások köré szerveződve, sokan láthatták a természetes anyagokból, nemezből, textiltől, gyékényből készített betlehemünket. Másik helyszín, Győr, az Egyházmegyei Könyvtárban első alkalommal szervezett betlehemi kiállításukra az Interneten találtak ránk. Nagyon fontosnak tartom a

csoportos készülődést, mert az, lelkileg is összehozza a gyerekeket. Közös ismereteiket összeadva, karácsonyi tartalommal töltjük meg, és könnyebben észreveszik, mire is készülünk.

Én is nagy közösségben a

Felső-Krisztinában nőttem fel, kölcsönös a kötődésünk, szükségességét érzem ünnepeken és hétköznapi napokban egyaránt, mert számítnak rám. Idén nyáron az ötnapos egyházközségi táborban külön fontosnak tartották, hogy tudásomból átadjak a résztvevőknek.

Elvont témákon gondolkodom. A teremtetéstől kezdve, a természet kialakulása, Istentől ered. Talajon ál-

Mátramindszent, Barakk-kápolna az oltár mögött lévő textil, két szélén idézettel

lunk, akkor jutunk előre, ha felnézünk, mert úgy kapjuk a segítséget. Nemcsak szakrális témával foglalkozom, de munkáimon mindenképpen látszik, hogy nem az élet fonásait, hanem a jobbító szándékot próbálom megfogalmazni. Remélem, a befogadó megtalálja a közös gondolatot, és akkor alkotásom mond neki valamit. Amihez kapok erőt, ki kell mondanom. Mindig új kifejezésformákat keresek, a papírt is úgy használom, mint a textiliát. Foglalkoztat a fény, és a belső öröm sugárzása, mellette az árnyék, föld és ég, víz ezüst és arany csillogása. Ha volt ötletem csoportos kiállítások témájára, részt vettem, ebből kanyarodott ki az a gyűjtemény, amiből önálló kiállításaimat rendezem. Minden munkámban benne vagyok, így végig lehet vezetni azt a gondolatot, amit mondani akarok.

Most készülök a Duna-TV „Kívánságkósrá” című műsora keretében nyíló kiállításomra, ahol grafikákat és zászlókat fogok bemutatni.

Beszélgetésünk alatt nézegettem Enikő munkáit. Szülei emlékére készített „Két életút fonala” égetett gyufaszálakból szőtt, 2003-ban Szombathelyen díjazott alkotása, és az „Évgyűrű” kender, pamutból egyéni technikával készített textilje számomra az, ami megállásra késztetett. Kaptam egy gondolatot, amit köszönök Orient Enikő textilművészeknek, és kívánom, hogy a tanítványai és kiállításait látogatók is hasonló élménnyel gazdagodjanak.

Németh Andrea

A hitből fakadó szeretet és tetterő mások megsegítésére

Szilágyi Andor filmrendező, Tóth Ilona

orvostanhallgató 1956-os mártírról készülő filmjéről és
támogatásáról beszél

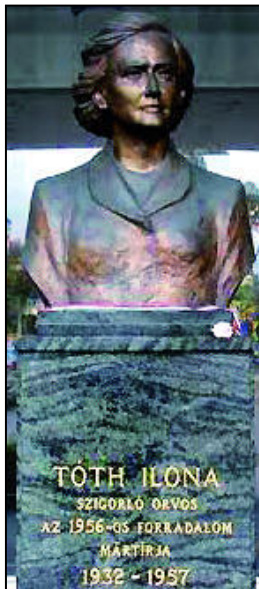
Hármasban beszélgetünk a Belvárosi Polgári Szalonban Budapesten, ahol felüdülhet a szellem és kitárulkozhat az emberi lélek. Szilágyi Andort kérdezem önmagáról és legújabb filmjének tervéről, a mielőbbi megvalósulásról! Valószínűleg nem a szokványos interjú készül ebből a beszélgetésből, ugyanis partnerünk, a filmrendező Szilágyi Andor sem egy szokványosan megközelíthető művészlélek, aki egyébként író és forgatókönyvíró is. Ez valószínűleg megkönnyíti filmrendezői munkáját, mert mint jelen esetben is, maga írja a forgatókönyvet a Tóth Ilonáról készülő filmjéhez.

Akik szívükön viselik a mártírok sorsát, a magyar szabadságért életüket is áldozókat, azok bizonyára felkapják fejüket Szilágyi Andor neve hallatán, ugyanis Ő rendezte a Mansfeld Péter ifjú '56-os mártírról készült, jelentős sikerű filmet, amely egy nagyjátékfilm. Mostani terve szintén egy nagyjátékfilm elkészítése kétórás terjedelemben.

A tehetséggel megáldott filmrendező az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc előtti évben látta meg a napvilágot, és keresztelték meg a római katolikus rituálé szerint. Beszélhetnénk számos munkájáról, Ő viszont szívesebben tereli a szót erre az új, megvalósulni látszó álma-ra, a Tóth Ilonáról készülő, a mártírt véglegesen tiszta képben bemutató filmjéről.

A film kapcsán, mintegy előzetesként érdemes tehát megismerkednie a tisztelt Olvasónak Tóth Ilonával. A következőket tudtuk meg a filmrendezőtől filmje főszereplőjéről, akit a filmben Béres Márta szabadkai színésznő alakít majd. Tóth Ilona a budapesti Árpádföldön született 1932. október 23-án. A Teleki Blanka Általános Leánygimnáziumban érettségizett, majd felvételt nyert Budapesten az Orvostudományi Egyetemre.

Sorsa úgy hozta, hogy a Szövetség utcai

kórházba került belgyógyászati orvosi gyakorlattal! Ebben a kórházban jelentkezett ápolónőnek 1956. október 25-én, de itt nem tudtak munkát adni neki, ezért átköltözték a Péterffy utcai kórházba. Itt volt a Mentőszolgálat tagja, ahol november 1-től ennek az Önkéntes Mentőszolgálatnak egyik vezetője lett addig, amíg át nem került november közepétől a Domokos utcai kórház élére. A mentőszolgálatnál segítik és mentik az embereket, de semmiképpen sem gyilkolnak!

Tóth Ilona, a törekény természetű végzős orvostanhallgató tehát a sebesültek megsegítésére jelentkezett, mentette életüket, bekötözte a szovjet fegyverektől megsebesült magyarokat. Sajnos ez lett a veszte, ugyanis később a gyilkos kádári diktatúra ebből kovácsolt koncepciót az embereket mentő Tóth Ilona ellen,

aminek eredményeként kivégezték 1957. június 28-án. A Fővárosi Bíróság viszont felmentette 2001-ben a koncepciók per vádjai alól, és az 1957-es eljárást semmisnek nyilvánította, de az életbe visszahozni már nem lehet.

A készülő film címéhez az inspiráció Tóth Ilona temetésének körülményei voltak, ugyanis akkor hajnalban, amikor egy zsákban dobták a megasott jeltelen sírgödörbe a Budapesti Köztemetőben, a csöndet csak egy csalogány éneke törte meg. Tehát a film címe: *Akiért a csalogány énekel.*

Tóth Ilona mélyen vallásos, elkötelezett hívó életet élő ifjú volt, a református egyház tagja. Emlékiratai, versei például Budapesten a Kálvin-téri református Egyházközösségben, valamint Árpádföldön a XVI. kerületi szülőházában is láthatók. A legborzasztóbb Rákosi-diktatúra idején, az 1950-es évek elején a Biblia mindig nála volt, és amikor vitorlázórepülő társaival táboroztak, éjjeli szekrényén ott feküdt a Biblia, pedig ez az egyik legnagyobb kihívás volt abban az időben a diktatúra ellen. Társai viszont nem merték ezt megtenni. Különlegesen megható vallásos életének ez a pillanata – emlékezett a Tóth Ilona Alapítvány megalapítója, Dr. Körmendy Béla állatorvos.

Itt érdemes megemlíteni, hogy 2010. november 16-án volt a Tóth Ilona Emlék Díj átadási rendezvény Budapesten, a Nagyvárad téri Semmelweis Orvostudományi Egyetemen. Ennek a nemes célnak a megvalósítása már most is sokunknak szívügye és azt szeretnénk, ha az állam és sok-sok civil szervezet csatlakozna hozzá. Számlaszám: 14100024-16057849-02000000 Prosperofilm. Részletes információ olvasható a www.tothilonka.hu, és a www.tothilonkafilm.info.hu internetes oldalakon.

bikafalvi Máthé László
Író és távközlési
rendszerkonstruktőr

Napjainkban keresztény zarándokok sokasága látogatja azt a sziklatemplomot, amelyet **Szent Péterről** neveztek el, s egyike a legrégebbi keresztény templomoknak. A hagyomány szerint itt hirdette először az evangéliumot. Csak a padló néhány mozaikja és az oltár jobb oldalának néhány freskója maradt fenn a templom korai időszakából. A templom melletti vasajtó a város egyik főbejárata volt.

Az **óvárosban** azóta kevés dolog változott és néha az az ember érzése, hogy visszatért az időben. Labirintusszerű utcáit járva, régi házait nézegetve, úgy érezhetjük, bármelyik pillanatban szembe jöhet velünk az apostolok valamelyike.

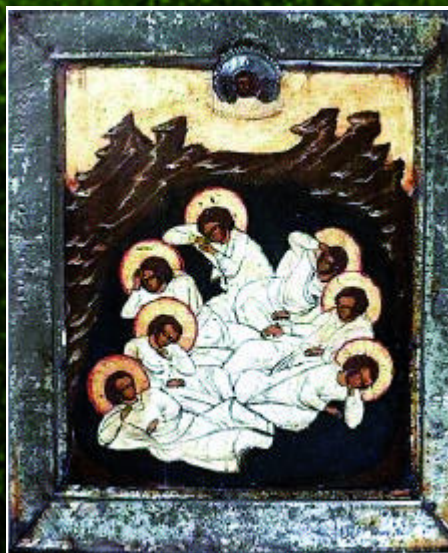
Ugyancsak az Újszövetségben olvashatunk Seleucia Pieriaról (a mai Cevlik), ahol **Szent Péter és Barnabás 45–46-ban I. missziói útjukról – Antakya és Perge után – visszatérve kikötöttek**. A termékeny Cukurova-Ebene peremén, Mersintől keletre fekszik Tarsus, Szent Pál szülőhelye (ApCsel 9,11). Az apostol megérkezését követően visszajött a városba, hogy itt beszéljen az evangéliumról, s innen hívta el őt Barnabás, hogy segítségére legyen az antiochiai missziós munkában (ApCsel 11,25). – **lásd. nagy kép.**

Rengeteg érdekes ókori emléket őriz ez a város. Többek között itt láthatjuk a **Cleopatra-kaput**, ahol Antonius és Cleopatra Kr. e. 41-ben bejött a városba.

Nagyon sok muszlim zarándok érkezik a városba, hogy imádkozzon az efezusi **Hét Szent**

Mindenképp meg kell tekintenünk a **Szent Pál-bazilikát**, amely az UNESCO Világörökség listáján is megtalálható. Határozatlan időre a török kormány engedélyezte, hogy a templomot múzeumi használata mellett imádkozási és liturgikus célokra is igénybe vehessék a hívők.

Régészeti vizsgálatok szerint **Szent Pál apostol földi maradványait** tartalmazza az a római szarkofág, amely a falakon kívül, a Szent Pál-bazilika alatt található, s melyet a keresztény hagyomány az apostol sírjának tartott. A kormeghatározáshoz szükséges (C-14) radiokarbonos vizsgálat kimutatta, hogy az itt eltemetett ember a Krisztus utáni I. vagy II. században élt.

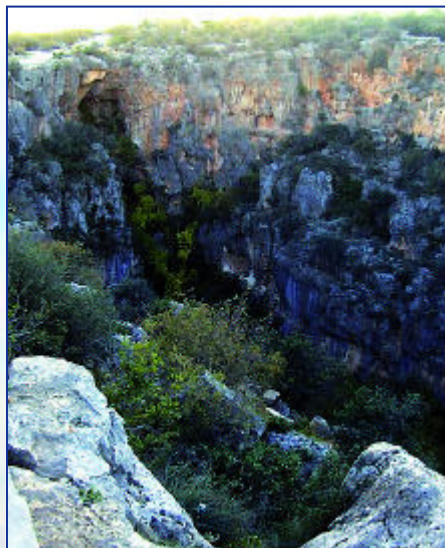
Alvó síremlékénél. Úgy gondolom kedves olvasóim, ritkán jut eszünkbe, hogy a hétalvó melléknevünknek köze van ehhez a kora középkori legendához. A legenda szerint Decius császár (249–251) Efezusban beidézt hét keresztény fiataalt, akik a kihallgatás után kimenekültek a városból és elrejtőztek egy közeli barlangban. A császári katonák szerették volna elfogni őket, de Isten mély álmot bocsátott rájuk, mintha meghaltak volna. A császár rendelkezése a barlangot befalazták. II. Theodósiosz idejében (408–450), mintha tegnap aludtak volna el, fölébredtek, tanúskodtak a föltámadásról, majd meghaltak és ugyanabban a barlangban temették őket el. Efezusban és Arabisszoszban (Kappadókia) – többek között Tarsusban – zarándokhelyek alakultak ki.

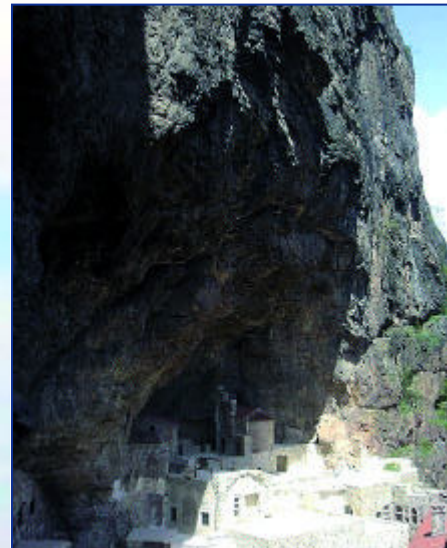
Trabzon (Trapezunt) a legnagyobb város a Fekete-tengeri régióban, amelyet milétoszi telepések alapítottak a Kr. e. 7. században. Az isztambuli megszállás után 1204-től keresztény királyi család uralkodik, s a város az önálló Trapezundi Birodalom székvárosa lesz az oszmánok 1461-ben kezdődő uralmáig.

Egy csodálatos ékszer a trabzoni emlékmű, az „**Aya Sofya Múzeum**”, amely egy restaurált bizánci templom (Hagia Sophia) a 13. századból. A késő bizánci építészet egyik fontos emléke.

A Cennet szakadékan található az egyik legkorábbi **keresztény templom** freskódíszítésének néhány maradványa.

Ha folytatjuk utunkat, az Altindere Nemzeti Park által határolt területen épült a Sumela kolostorhoz érünk, amely egy 270 m magas sziklafalba mélyed. 386-ban, I.Theodosius császár idején építették, s a legenda szerint két pap, akik a kolostor építését elvállalták, a hegy barlangjában **Szent Mária csodatévő ikonját** találták meg.

Tovább nyugatra Silifke mellett fekszik **Szent Tekla temploma és sirja, aki az első női keresztény mártír volt.** A fiatal nő esküvője előtt találkozott Pál apostollal, megismerte tanításait és tanítványa lett. Mivel elhagyta vőlegényét, az bosszúból feljelentette. Szent Pált elűzték a városból, a fiatal szűzet pedig máglyára küldték, de a lángok nem ártottak neki. Oroszlánok elé vetették, de azok nem bántották, így végül elengedték. Férfiruhában követte Pált a Lyciai Myraba, és hallgatta evangéliumról szóló tanításait. Végül Iconiumban, Szeleükia mellett egy barlangban élt, s gyógyította a környékbeli szenvedőket a következő 22 évben. Egy újabb üldözési hullám idején imádságára megnyílt a szikla, s örökre bezárta őt. A női tanítványa lét megtestesítőjét látták benne.

A konstantinápolyi (Isztambul) **Hagia Sophia** alapján tervezték, csak kisebb méretekben. Belsejét a freskófestészet legszebb példái díszítették, amely a helyi tradicionális iszlám művészettel keveredett. A templom közepének padlózatán rengeteg színes kőből álló csodálatos mozaik található.

Következő lapszámunkban folytatjuk a bibliai tájékokon a barangolást. Bízunk benne, hogy kedves Olvasóink a következő utunkra is elkísérnek, amikor a szentek lába nyomán járunk tovább, tevékenységük egy-egy helyszínét látogatjuk meg.

Az oldalakat összeállította: **Szabó Júlianna**

Iskolák a nemzetért

Második alkalommal került sor az **ISKOLÁK A NEMZETÉRT** zárándoklatra 2010. szeptember 25-én a Nemzeti Kegyhelyen, Mátraverebély-Szentkúton. A za-

rándoklaton, amelyet az esztergomi Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium és Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési intézet szervezett, 1600 diák és pedagógus vett részt.

Az érkező csoportokat a kegyhely kapujában a Kálmán Peregrin ferences atya, a kegyhely igazgatója fogadta, majd harangszó kíséretében vonultak a templomba. Az előző zárándoklathoz képest újdonság volt ez a harangszóra való bevonulás, amelynek nagyon örültek úgy a diákok, mint kísérőik. Az iskolákat a szabadtéri oltár előtt Bajzák M. Eszter nővér köszöntötte, majd átadta a helyet a kulturális program résztvevőinek. Ezen alkalommal is színes műsorral készültek az iskolák, hiszen szín-

darabot, néptáncot, éneket, gregorián éneket és harangjátékot is láthattunk. A sokszínű műsor bizonyította az intézményekben folyó művészet-oktatás színvonalát. A 13 iskola és óvoda színvonalas műsora után, szentmisén vettek rész a zárándokok, amelyet a szabadtéri oltárnál Bosák Nándor Debrecen-Nyíregyházi megyéspüspök mutatott be. Szentbeszédében kiemelte a gyermek Jézus és Szűz Mária kapcsolatát, valamint, hogy a mai tanulók elé is példának kell

állítani a Szent Családot. A szentmise a budapesti Pannónia Sacra Katolikus Általános Iskola tanárai, szülői és diákjai szolgálták. Az áldozás alatt a Harang Együttes játszott. A szentmise végén a KPSZTI vezetője megköszönte a

püspök úr és a résztvevő zárándokok jelenlétét és szerencsés hazatérést kívánt a csoportoknak. A szervezőkkel beszélgetve elmondták, hogy ez alkalommal a határon túlról is érkezett iskola. Kálmán Peregrin atya azt javasolta, hogy minden évben érdemes lenne megszervezni a zárándoklatozt, nemcsak két évenként. Az égiek is segítettek, hiszen esős időt jósoltak az előrejelzések, de szerencsére gyönyörű őszi nap segítette a zárándoklat sikerét, ugyanúgy mint 2008-ban.

Gréczi László

Régebbi számaink telefonon megrendelhetők postai utánvétellel.
 Telefon: 221-1524 vagy mob: 06-70-244-0240 Interneten is fogadunk megrendeléseket:
www.szentkereszt.hu Email: szentkereszt@szentkereszt.hu

Előfizetési megrendelő

Előfizetésben megrendelem a Szent Kereszt
 című Magazint példányban.

Előfizetési díj: ☐ 1/2 évre 1350 Ft (3 lapszám)
☐ 1 évre 2700 Ft (6 lapszám)

Megrendelő (előfizető) neve:

Cím:

Kézbesítési cím:

(csak akkor töltsd ki, ha a megrendelő címe nem azonos a kézbesítési címmel)

.....
 aláírás

A megrendelő lapot a következő címre borítékban
 szíveskedjenek feladni:

Veritas Invest Zrt.
 1142 Budapest
 Erzsébet királyné útja 86.

Felhívás

Az elesett, önhibájukon kívül elszegényedett
 emberek ritkán kérnek segítséget. Inkább
 éheznek, nélkülöznek, gyógyszerek nélkül lá-
 badoznak, semhogy valaki terhére legyenek.
 Rajtuk – és főként a szegény, rossz anyagi
 körülmények között nevelkedő – kíván segíte-
 ni, élelmiszer- és gyógyszersegélyekkel a

VERITAS AZ ELESETTEKÉRT ALAPÍTVÁNY SEGÍTSE ÖN IS A MUNKÁNKAT!

Támogassa adója 1 %-val kiemelten
 közhasznú alapítványunkat!

VERITAS AZ ELESETTEKÉRT ALAPÍTVÁNY
 OTP Bank 11714006-20385251

Adószám: 18161980-1-42

Támogatóink, a támogatás mértékének megfelelő
 terjedelemben, hirdetésüket is
 elhelyezhetik a Szent Kereszt Magazinban.

Érdeklődni: 1142 Budapest,
Erzsébet királyné útja 86.
Tel: 383-0983, 383-0829

A Veritas Trade Centerben

üzletek és irodák bérelhetők

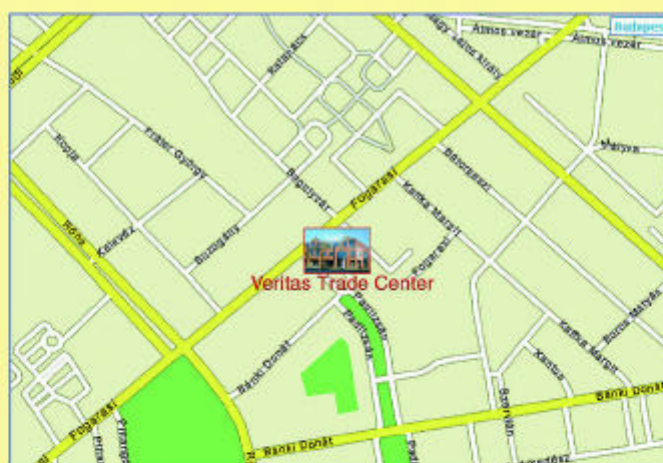
Budapest, XIV. kerület, Fogarasi út 45–47.

földszint

bankfiók
autószalon
gyógyszertár
pizzéria

– 1 szint

raktár, garázs
music pub

I. emelet

üzletek
szépségszalon
fitness szalon

tetőtér

irodák
orvosi rendelő
raktárak

VERITAS TRADE CENTER bérleti díjak

Pincszint 10–15 EUR/nm/hónap, Földszint 15–20 EUR/nm/hónap

I. emelet 10–15 EUR/nm/hónap, Tetőtér 10–15 EUR/nm/hónap

Garázs beállóhely a pincszinten 120 EUR/db/hónap

Rezsi költség (becsült) 4 EUR/nm/hó